

Intellectuals as spokespersons for the nation in the post-Yugoslav context. A critical discourse study

Federico Giulio Sicurella

A thesis submitted to Lancaster University for the degree of Doctor of Philosophy
September 2015

The present document contains the original texts of the opinion pieces included in the final samples, along with the translations into English of the excerpts selected for analysis.

Serbia sample

Anočić, I., (2008, February 17). Naši interesi [Our interests]. *Politika*. [S01]

Original text

(1) *U krajnjem ishodu, najviši državni interes je vezan za kvalitet života građana u stabilnoj i demokratskoj državi*

(2) Srbija razvrstana na izborima, trenutno se okupila oko odgovora na pitanje šta učiniti kada Priština proglasi nezavisnost. (3) Saglasnost nije apsolutna, pa poziv Tomislava Nikolića na zajedničke velike demonstracije ostaje bez odgovora Borisa Tadića i Vojislava Koštunice. (4) Od glasnog poziva radikala jedinstvo mnogo više krhkim čini pitanje „A šta ako nam za deset dana ponude da potpišemo Sporazum o pridruživanju Evropskoj uniji“. (5) Konačno, jedinstvo potpuno ugrožava partijsko tumačenje rezultata predsedničkih izbora, naročito ono koje zaboravlja da je demokratija vladavina većine, koja – makar veća i za samo jedan glas – ima mandat da sprovodi politiku koju je zastupala na izborima.

(6) I dok su političari počeli postizbornu podelu izbornog plena, u Institutu društvenih nauka u Beogradu sociolozi, politikolozi, ekonomisti, filozofi i pravnici raspravljali su šta je stvarno nacionalni i državni interes Srbije danas, a kao povod im nisu poslužili izbori već zbornik radova 13 autora pod nazivom „Nacionalni i državni interes moderne Srbije“. (7) Gost iz Zagreba, profesor Žarko Puhovski rekao je da Srbija ima knjigu koju susedne zemlje nemaju.

(8) Ipak, verovatno bi se mnogi Srbi odmah menjali sa okolnim zemljama, jer u njima postoji saglasje oko državnih i nacionalnih interesa. (9) Slovenci, Hrvati i bosanski muslimani su hteli svoje države u Titovim granicama, Albanci Kosovo, a Srbi i da sačuvaju Jugoslaviju i da granicu pomere do Karlobaga i Karlovca i da naprave federaciju od četiri republike... (10) Raštrkanost Srba slabila je njihovo jedinstvo, koliko je ostale činio homogenim život na „zaokruženoj“ teritoriji.

(11) Dragica Vujadinović, profesorka Pravnog fakulteta, kaže da su okolne zemlje u prednosti, jer nemaju tako drastično i suštinski otvoreno teritorijalno pitanje. (12) Srbija je zemlja bez granica, suštinski još od smrti Josipa Broza Tita, što postaje sasvim očigledno od 1991. godine. (13) Danas Srbija ne zna da li će ikada vratiti svoje carinike i pograničnu policiju na planine iznad Dečana i crkve Bogorodice Ljeviške odakle ih je povukla 1999. godine.

(14) „U prednosti su okolne zemlje i zato što nema suštinskog protivljenja polovine biračkog tela i rascepljenosti političkih elita oko pitanja evropske budućnosti i uključivanja u međunarodnu zajednicu“, kaže Dragica Vujadinović.

(15) O toj rasepljenosti profesor Vojin Dimitrijević kaže da kada su počele da se raspršuju socijalističko-nacionalističke magle u Srbiji 2000. godine, pitanje evropskih integracija moralo je da se racionalno postavi kao pitanje njenog nacionalnog, odnosno državnog interesa. (16) „Neslaganja u srpskoj političkoj eliti u stvari se vrte oko odgovora na ovo pitanje. (17) Prema rezultatima istraživanja javnog mnjenja, postoji jaka podrška učlanjenju u EU, ali se ona mora uzeti s nekoliko zrnaca soli. (18) Prvo, ova je podrška možda široka, ali je i plitka (kao nekada podrška Anti Markoviću), pa zato može da se poništi svakim jačim emocionalnim doživljajem. (19) Drugo, predstava o EU pretežno počiva na pretpostavci da sam čin učlanjenja donosi velike ekonomske prednosti, ali da s tim u vezi ne treba preduzeti velika socijalna ili mentalna prilagođavanja. (20) Treće, u Srbiji postoji jak antizapadni resentiman, koji nalikuje na lošu percepciju Austrije i drugih zapadnih sila u 19. veku. (21) Loše osećanje prema Zapadu naročito je pojačano nerazumnom oružanom intervencijom NATO 1999. godine. (22) Zato je danas možda politički teško suprotstavljati se EU, ali nije teško biti protivnik evroatlantskih integracija, jer one obuhvataju i učlanjenje u NATO. (23) To je utoliko lakše kada se poveže sa sudbinom Kosova i Metohije, oko koje se sada prelama cela diskusija o nacionalnom interesu Srbije. (24) Onaj ko uspe da stav prema EU poveže s Kosovom i napuštanje Kosova predstavi kao cenu pristupanja Uniji ima jake šanse da oslabi proevropska raspoloženja u Srbiji“, zaključak je Dimitrijevića.

(25) Kako onda Dragica Vujadinović vidi državni interes Srbije. (26) „Državni interes Srbije je da se osim podrazumevanog bavljenja pitanjima teritorije i suvereniteta, primarno i istovremeno gradi poredak na principima ustavne demokratije, kao i institucionalni mehanizmi s maksimalnom brigom o manjinama i o svim građanima (posebno onim ugroženim društvenim slojevima – starima, ženama, mladima, deci, nezaposlenima, gubitnicima tranzicije), da se odlučno dela u pravcu integracije u EU, da se završe obaveze prema Hagu... (27) U državnom interesu je da zemlja ne ide opet u izolaciju i novi krug mraka i teškog zaostajanja za svetom i okruženjem... (28) U krajnjem ishodu, najviši državni interes je vezan za kvalitet života građana u stabilnoj i demokratskoj državi”.

Excerpts selected for analysis (translated into English)

Grujić, M., (2008, February 17). Lazarev zavet [Lazar's oath]. *Press*. [S02]

Original text

(1) Možda danas nismo dužni da razumemo Lazarevu žrtvu. (2) Možda nam ona u 21. veku izgleda daleko i neopravdano. (3) Možda bismo mi postupili drugačije... (4) Velika većina nas veruje da nema carstva nebeskog bez carstva zemaljskog. (5) I verovatno jesmo u pravu

(6) Miran život naše dece, šansa za njihov razvoj i obrazovanje, napredak cele zajednice, prosperitet, blagostanje... (7) To su, gledano iz našeg civilizacijskog ugla, ultimativni ciljevi današnjeg društva, krajnji elementi nacionalnog interesa i vrhunski izraz patriotizma. (8) Osloboditi generacije koje dolaze sukoba oko granica, ratova zbog vere, rase ili nacije, izgraditi društvo jednake zaštite i jednakih mogućnosti, ostaviti potomcima bolje uslove od onih koje smo nasledili...

(9) Sve je to savršeno u redu.

(10) Postoje, međutim, stvari na koje nemamo pravo. (11) Nemamo pravo da Lazarevu žrtvu zaboravimo, da na njegov zavet gledamo s nipoštašavanjem, da se smejemo njegovoj kletvi... (12) Nemamo pravo da ne poštujemo one koji su se pre nas borili za nas. (13) One koji su nam omogućili da živimo slobodno, da govorimo svojim jezikom, one koji su naše ime upisali na mapu sveta.

(14) Nemamo pravo da ne razumemo da proglašavanje nezavisnosti Kosova i Metohije nije posledica Miloševićeve zločinačke vladavine. (15) Da nasednemo na laži Zapada da smo zbog Račka ostali bez Lazareve svete zemlje. (16) Da pristanemo na bolesnu tezu albanskih političara da su Gračanica i Visoki Dečani srednjovekovni kosovski spomenici! (17) I nemamo pravo da ćutimo.

(18) Moramo da izađemo na ulice i jasno kažemo da Kosovo smatramo svojom teritorijom. (19) Mirno, naravno. (20) Moramo da ukrademo dva sata od svog lagodnog života i jedni drugima javno obećamo da nikada nećemo pristati. (21) Neka nas vide i čuju. I neka nas ignorišu, nije bitno. (22) Neka bude samo zbog nas i neka ostane zapisano samo u našim istorijskim čitankama. (23) Da nas se unuci ne postide.

Excerpts selected for analysis (translated into English)

(1) Perhaps today we are not obliged to understand Lazar's oath. (2) Perhaps it appears distant and unjustified to us who live in the 21st century.

[...]

(10) There exist, however, some things we are not entitled to. (11) We are not entitled to forget Lazar's sacrifice, to regard his oath with contempt, to ridicule his promise... (12) We are not entitled to disrespect those who before us fought for us. (13) Those who made it possible for us to live freely, to

speaking our own language, those who inscribed our name onto the world map. (14) We are not entitled not to understand that the declaration of independence of Kosovo and Metohija is not a consequence of Milošević's criminal rule. (15) To be fooled by the western lie that we have lost Lazar's holy land because of Račak. [...] (17) And we are not entitled to keep silent.

Garić, M., (2008, February 18). Prokletije [The Accursed Mountains]. *Press*.

[S03]

Original text

(1) Samo najgori kurvari, bednici i hulje danas se u Srbiji ne osećaju užasno loše. (2) Jedino totalne moralne nakaze, oni bez dva prsta obraza i bez ikakvog nacionalnog ponosa nisu besni, osramoćeni i ojađeni, nakon što su Šiptari na Kosovu raširili zastave nezavisnosti, uz blagoslov Amerikanaca, Engleza i Nemaca.

(3) Tačno je, znali smo šta će se desiti. (4) Američka vojna sila anektirala je dragoceno parče Srbije još pre devet godina, ali živeli smo nekako sa tom spoznajom. (5) Ophrvani teškim životom i svakodnevnim nedaćama tešili smo se činjenicom da je Kosovo, makar na papiru, i dalje u Srbiji. (6) Ipak, kao i u svakoj dobro režiranoj drami, poslednji čin nije doneo hepiend. (7) Signal sa Zapada je stigao i Tači je pokidao poslednje formalne veze Kosova i ostatka Srbije. (8) Burna istorija ove zemlje ispisala je svoju najžalosniju stranicu.

(9) A ne tako davno, nekih šest vekova unazad, istoričari su zabeležili kako su zvona crkve Notr Dam u Parizu čitav dan odjekivala slaveći veličanstvenu pobedu Srba protiv tada nadirućih Osmanlija. (10) Veliko srpsko stradanje na Kosovu, leta 1389, nažalost, na današnje geostrateške odluke svetskih moćnika ima uticaj kao i vlažnost vazduha u Tokiju na cenu paradajza na Kalenić pijaci.

(11) Teško jeste, ali Srbi sada ne treba da plaču. (12) Još manje da se mire sa porazom. (13) Džaba priče o imbecilnosti Miloševića i njegove politike. (14) U nas gledaju Lazar, Karađorđe, Putnik i ostali srpski vitezovi. (15) Hteli - ne hteli, ova i sve buduće generacije Srba moraće da sanjaju povratak u Prizren, Peć i Prištinu. (16) Naša deca moraće da uče da je Kosovo Srbija! (17) Tu dileme ne sme da bude. (18) A, Šiptari? (19) Oni neka upamte da im ovo nikada nećemo oprostiti. (20) U našem sporu ne mogu da važe nikakva demokratska pravila, pacifizam ili evropejstvo. (21) Dobili su bitku, a na nama je da dobijemo rat. (22) Za 10, 50 ili 150 godina. (23) Nije važno.

(24) Samo pod ovim uslovima znaćemo da smo ljudi, Evropa će nas uvažavati, a kosti dedova neće nam uzalud trunuti na Prokletijama.

(25) P.S. Napisah ovo u sećanje na pradedu Velimira Bojčića, srpskog ratnika, koji je pobedio na Ceru i Kolubari, preživeo albansku golgotu i Krf, i preko Soluna vratio se u Srbiju - kao junak.

Excerpts selected for analysis (translated into English)

[...]

(8) The turbulent history of this country has written its saddest page. (9) But not so long ago, some six

centuries back, historians noted that the bells of Notre Dame in Paris rang out all day celebrating the glorious victory of the Serbs against the invading Ottoman Turks. (10) Unfortunately, the great Serbian suffering in Kosovo in 1389 has the same influence on current geostrategic decisions by the world powers like humidity in Tokyo has on the price of tomatoes at Kalenić market. (11) It is hard, but Serbs must not cry now. (12) Even less come to terms with defeat. [...] (14) Lazar, Karadžorđe, Putnik and other Serbian knights are watching us. (15) Want it or not, this and all future generations of Serbs will have to dream of returning to Prizren, Peć and Pristina.

[...]

Samardžić, N., (2008, February 19). Kosovo u Srbiji [Kosovo in Serbia]. *Danas*.
[S04]

Original text

(1) Genetski kod političke Srbije danas je zapisan u odgovoru na pitanje ko je, od političara i tajkuna, učestvovao u izvođenju privatne vojske koja je napala žalosne ostatke ovdašnje demokratije: patrljke dobrih odnosa sa zapadnim svetom, privatnu imovinu i osnovna ljudska prava i slobode. (2) Odgovor na to pitanje u jednakoj je meri važan otkrivanju nalogodavaca ubistva premijera dr Zorana Đinđića. (3) I nema neposredne veze s Kosovom.

(4) Nova albanska država, koja je samo albanska, njen međunarodni položaj sporan, a nezavisnost nadgledana i ograničena, nastala je i kao tvorevina srpske politike. (5) Tradicionalna srpska politika doprinela je da u toj tvorevini Srbi kao nosioci istorijskog i kulturnog legitimiteta budu svedeni na prvu među manjinama. (6) Dok je Srbija ostala bez Kosova, Evrope i demokratije.

(7) Nije bilo teško predvideti sadržaje klero-marksističke orgije koja je Srbiju još jednom vratila u stanje zvanično upravljano varvarstva. (8) I očigledno je da je bolećivi patos predsednika i premijera o svetskoj zaveri i kosovskom opredeljenju paravan prestrojavanja u novoj etapi tranzicione pljačke kojoj odgovara produžetak, u beskraj, agonije Srbije kao nedovršene države. (9) Zvanično buncanje o svetskoj politici, mada samo po sebi politička patologija, nastavak je složenog procesa monopolizacije politike i privrede. (10) Kosovski mit ponovo je nametnut kao okvir ideologije neslobode. (11) I samo usput je obesmišljen kontinuitet srpske kulture od Dečana do evropske integracije i Dragana Džajića.

(12) U epskom transu o američkoj brutalnosti i evropskoj slabosti, premijer nije slučajno prećutao zločine koji su prethodili intervenciji iz 1999, koja je doživela reprizu napadom na zapadne ambasade, hamburgere i slučajne prolaznike. (13) Nije pomenuo da je proglašenju nezavisnosti Kosova prethodilo nasilje Rankovićeve policije, brutalno gušenje albanskih demonstracija 1968, 1981. i 1989, ali i Vukovar, Dubrovnik, Sarajevo i Srebrenica, zaključno s bestijanjem na samom Kosovu iz 1998. i 1999. koje su uživo prenosile globalne TV stanice. (14) Intifada albanske rulje iz 2004. izbila je na samom početku njegovog mandata, kad je postalo jasno da je Srbija napustila put demokratije i evropeizacije. (15) Takva Srbija nema u sebi ničeg privlačnog. (16) Proslavi kosovske nezavisnosti prethodila je, nedavno, jednako radosna proslava crnogorske nezavisnosti. (17) Postao je prestiž, u regionu, ne biti zajedno sa Srbijom koja je svoju politiku, duhovnost, kulturu i ekonomiju obavila velom mržnje. (18) Čiji premijer već četiri godine nije saopštio nijednu dobru vest, koja bi se ticala proširenja, umesto sužavanja, ovdašnjih prava, sloboda i opšteg prosperiteta. (19) Od Srbije je pobegla druga srpska država, srpska zajednica u BiH se drži na bezbednoj udaljenosti, napuštaju je i dalje, unazad decenijama, oni koji su u njoj rođeni, pošto su, sa Srbijom, napustili iluzije da će upravljanje javnim poslovima konačno pripasti postojećim institucijama i ličnostima koje su u stanju da zadrže pretežno dobre namere.

(20) Predsednik kao da je jedva dočeka da glasove i mandat koji su mu povereni zatvori u isti podzemni svet s kojim je godinama unazad donosio antidemokratske, antievropske i antisrpske odluke.

(21) Nije neobična manifestacija, na koju je pristao, kojom će, s vlasnicima propale zemlje i njene mentalne stranputice, ponoviti da Srbija ne odustaje od svih svojih gluposti, i da je samouništenje, na osnovama vladajuće teologije i politike, jedini put izbavljenja, jer u njoj na život, i onaj večni, imaju pravo samo odabrani, obavezno oni najgori.

(22) Bilo bi neverovatno pomisliti da bi se premijer i predsednik mogli dosetiti da vladama SAD, Slovenije, i svih ostalih na čije je ambasade nasrnula pomahnitala rulja pod komandom budućeg vlasnika najuspešnijeg fudbalskog kluba, koji je u međuvremenu takođe propao. (23) Vlada manipuliše terorom uličnog vandalizma, u nasilju za kojim ne sme sama da posegne. (24) Podigao se čitav politički talog i obnovila julovska retorika. (25) Svi indeksi, i politički i berzanski, vrtoglavo padaju na tržištu čiji su kupci upravo ovdašnji predatori, potekli iz decenije ratne agresije i primarne pljačke. (26) Obistinile su se najcrnje slutnje, na koje je ukazao premijer kad je, kao lider antidemokratske i antizapadne koalicije, uz podršku kupljenih ambasadora zapadnih zemalja, 12. marta 2003. pozvao na formiranje koncentracione vlade. (27) To mu je, konačno, uspelo. (28) Usput je Srbiju pretvorio u koncentracioni logor. (29) Taj Gulag je pre svega mentalni.

(30) Tajkunizacijom tranzicije i putinizacijom politike u Srbiji je neprimetno uvedeno vanredno stanje.

(31) Dirigovani vandalizam je samo rezervoar za izgovore, kako bi se to stanje, u slučaju potrebe, ozvaničilo. (32) Ali je premijer bio dovoljno jasan, da su i on i Srbija krenuli putem s kojeg, naizgled, nema povratka. (33) To je jedna ličnost, u novijoj prošlosti, već učinila.

Excerpts selected for analysis (translated into English)

[...]

(7) It was not difficult to predict the components of the clerical-Marxist orgy which has once again pushed Serbia back into a state of officially managed barbarianism. (8) And it is obvious that the languishing pathos of the President and the Prime Minister about Kosovo's departure is a smokescreen for realignment in a new phase of the transitional robbery which benefits from the endless protraction of Serbia's agony as an unfinished state. (9) The official raving about world politics, a political pathology in itself, is the continuation of a complex process of monopolisation of the political and economic sphere. (10) The Kosovo myth is again imposed as the framework of an ideology of unfreedom.

[...]

Despotović, G., (2008, February 20). Vreme za odgovornost, otrežnjenje i razum [Time for responsibility, sobriety and reason]. *Danas*. [S05]

Original text

(1) Posle dve decenije lutanja, grešaka i zabluda, izgleda da smo ponovo na početku. (2) Kao pre dvadeset godina, ponovo se kao primarno nameće kosovsko pitanje. (3) Ponovo smo dovedeni pred lažnu dilemu: za Evropu ili protiv Evrope. (4) Ili, u obliku u kome je to danas plasirano: za Kosovo ili za Evropu. (5) Došao je krajnji čas kad mora da se odluči šta nam je važnije: zemlja ili ljudi? Istorija ili život? Princip ili legenda? Stvarnost ili manipulacija?

(6) Jedini način na koji se Kosovo moglo odbraniti bilo je unapređivanje međuetničke tolerancije, razumevanja i zajedničkog života. (7) Opstanak srpske zajednice na Kosovu u uslovima međuetničkih tenzija i sukoba bio je ugrožen i u vreme zajedničke države, što najbolje znaju oni koji su živeli ili još žive na Kosovu. (8) Ovdašnje vlasti nisu, međutim, učinile ni najmanji napor, niti gest dobre volje, čak ni početni korak u složenom i tegobnom putu izmirenja i zarastanja rana. (9) Iz toga se može zaključiti da našim vlastima faktički uopšte nije ni stalo do Kosova, do njegove stvarne reintegracije, niti do ljudi koji žive na Kosovu. (10) Umesto toga, one neodgovorno koriste problem Kosova u cilju kampanjskog unapređivanja stranačkih interesa.

(11) Čak i gore od toga: Kosovo je za naše vodeće partije postalo sredstvo za falsifikovanje smisla politike kao delatnosti u demokratskom društvu. (12) Umesto da pred očima ima konkretne ljude, njihove živote i njihova prava, naša današnja politika ističe prioritet apstraktnih principa kao što su teritorijalna celovitost, međunarodno pravo i nepovredivost granica. (13) Apstraktnih principa koji su u ovom trenutku - upravo usled dosadašnje neodgovorne politike - konkretno neprimenjivi i besadržajni. (14) Ovo je opasna tendencija jer, posle zanemarivanja dobrobiti konkretnih građana u korist neprimenjivih principa, samo jedan korak nedostaje do sindroma politike devedesetih: do agresivnog i neprijateljskog stava prema spoljnom svetu i ograničavanja, odnosno kršenja prava i sloboda u unutrašnjim odnosima.

(15) Nasuprot tome, treba se boriti i zalagati za ljude, a ne granice. (16) U onoj meri u kojoj se prevazilazi neprijateljstvo među ljudima i narodima i grade osnove za njihovu svestranu saradnju, granice će gubiti svoj ograničavajući smisao. (17) Zato i ne treba da se tretiraju kao svetinja.

(18) Otuda ujedinjena Evropa nije samo geografski pojam ili naddržavna organizacija, nego prvenstveno civilizacijski princip. (19) Treba je shvatati kao zdravu ekonomiju sa velikim mogućnostima rasta, što otvara šansu za unapređenje opšteg kvaliteta života. (20) Kao mogućnost da se ostvari stepen razvoja koji svima omogućuje život dostojan čoveka. (21) Kao prostor za razvoj našeg kreativnog potencijala.

(22) Evropa je i za nas koncentracija ekonomske snage i društvene zrelosti koja podstiče saradnju za

ostvarenje opštecivilizacijskih prioriteta i humanističkih društvenih ciljeva. (23) Pri tome se ima u vidu borba za iskorenjivanje siromaštva, za kvalitetno i svima dostupno obrazovanje, za slobodno i odgovorno javno informisanje, za očuvanje i unapređenje životne sredine.

(24) Evropu takođe treba videti kao prostor multikulturalnosti i najšire tolerancije. (25) No, ne treba je idealizovati: moraju se imati na umu i prisutne slabosti i opasnosti, ali u ujedinjenoj Evropi postoji društveni, ljudski i materijalni potencijal da se te slabosti prevaziđu. (26) Racionalno je da iz naše perspektive ujedinjenu Evropu doživljavamo kao pokret kojem treba da se pridružimo i kao projekat koji treba da ostvarujemo, i lokalno, i globalno. (27) Imamo šta da damo Evropi i verujemo da možemo doprineti zajedničkom napretku.

(28) Poželjno je zato iz javnog govora isključiti ekstreme. (29) Neki, na primer, kao prioritet prioriteta zagovaraju prijateljstvo sa Rusijom, potkrepljujući to etničkim, religijskim, ekonomskim ili istorijskim argumentima. (30) Drugi, opet, nalaze argumentaciju da to apsolutno dovedu u pitanje. (31) Gubi se iz vida da Srbija ne bi smela sebe da postavi u žrvanj suprotstavljenih centara moći. (32) Nikako ne bi smela da doprinese produbljivanju ove suprotstavljenosti, a još manje da svoju politiku zasniva prvenstveno na produbljivanju tih suprotnosti. (33) Rusija se ni u kom slučaju ne može i ne sme odbacivati, još manje ruski narod, njegova kultura i civilizacijska dostignuća. (34) Potrebna je najtešnja saradnja u svim oblastima, ali se mora uvažavati činjenica da to ne može biti alternativa pridruživanju ujedinjenoj Evropi. (35) Rusko društvo danas pati od istih bolesti od kojih pati i naše društvo, a to su: korupcija, kriminal, povezanost organizovanog kriminala i vlasti, drastično socijalno raslojavanje, masovno siromaštvo, nezrelost institucija, podložnost javnog mnjenja manipulaciji. (36) Izboriti se protiv ovih problema, to je danas naš imperativ ukoliko hoćemo da opstanemo kao civilizovano i prosperitetno društvo. (37) Nadu za uspeh u tome pruža nam prvenstveno put evropskih integracija.

(38) Otklanjanje ove društvene patologije i evropske integracije faktički su za nas jedan isti proces. (39) Zato je krajnje vreme da svi odgovorni politički činoci prestanu sa manipulacijama, obmanjivanjem i zastrašivanjem javnog mnjenja i da, konačno, neopozivo, odgovorno i eksplicitno, izaberu onaj put kojim je trebalo da krenemo još 1989 - put civilizacijskog napretka, put evropskih integracija. (40) Nakon svih izgubljenih godina, nakon decenija laži, zla, bede i sramote, krajnji je čas za otrežnjenje, za principijelnu, odgovornu i razumnu politiku. (41) Za Evropu.

Excerpts selected for analysis (translated into English)

[...]

(12) Instead of focusing on concrete people, their lives and their rights, our current politics asserts the priority of abstract principles such as territorial integrity, international law and inviolability of borders.

[...] (14) This is a dangerous tendency, because once the well-being of concrete citizens is neglected in

favour of inapplicable principles we are only one step away from the political syndrome of the 1990s, that is, from an aggressive and hostile attitude towards the outside world, and from the limitation or the violation of rights and liberties as far as internal relations are concerned.

[...]

(29) Some [...] advocate friendship with Russia as the priority of priorities [...]. (30) Others, instead, find arguments to absolutely bring this into question. (31) One loses sight that Serbia should not place itself into the fray of competing centers of power. (32) It should not contribute in any way to the deepening of such competition, and even less should it base its politics primarily on the intensification of such a contradiction.

[...]

(38) The elimination of this social pathology and European integration actually represent for us one and the same process. (39) For this reason it is high time for all responsible political agents to stop manipulating, deceiving and intimidating the public opinion and to finally, responsibly and explicitly set themselves on the path which we should have embarked on already in 1989 – the path of civilisational progress, the path of European integration. (40) After all the lost years, after decades of lies, evil, misery and shame, it is high time for sobering up, for a principled, responsible and reasonable politics. (41) For Europe.

Cerovina, J., (2008, February 22). Bol i nada [Pain and hope]. *Politika*. [S06]

Original text

(1) Srbija ovih dana pomalo liči na bolesnika koji se probudio iz anestezije. (2) Iz sveta nam treću godinu poručuju da je sve gotovo, da je i pregovarački i diplomatski otpor uzaludan, da od Kosova moramo da se oprostimo, da je to, uostalom, bolje za nas. (3) Slušali smo ih i pretpostavljali šta smeraju. (4) Ali onog trenutka kada je operacija završena, kad su nam odsekli deo teritorije, kosovska rana nas je najteže zbolela. (5) Hiljade ljudi na ulicama srpskih gradova koji su pokazali da se ne mire sa sudbinom koju su im skrojili, iznenadili su mnoge u svetu, domaće skeptike i osvedočene evrofile, a na kraju čak pomalo i sami sebe.

(6) Istraživanja domaćih agencija koje su poslednjih godina i meseci osluškivale raspoloženje građana Srbije pokazivala su da je Kosovo i Metohija tek na petom mestu na listi prioriteta naših ljudi. (7) To je na mestima gde se odlučivalo o sudbini Kosova korišćeno kao dokaz da nije narodu, već nacionalističkim političarima na čelu srpske države stalo do Kosmeta.

(8) Stvoren je utisak da smo se pomirili sa onim što je zadesilo Kosmet. (9) U svetu su u to mnogi poverovali. (10) Tako je Doris Pak, predsedavajuća delegacije za jugoistočnu Evropu u Evropskom parlamentu, koja je više od deceniju lobirala za otcepljenje južne srpske pokrajine, tvrdila da o Kosovu i Metohiji pričaju još samo nacionalistički političari iz Beograda, dok je običan svet mnogo trezveniji: njima je navodno jasno da je Kosovo izgubljeno.

(11) Prvi šef Unmika, danas francuski ministar spoljnih poslova Bernar Kušner pokušavao je ovih dana da nas uteši rečima da na takve stvari „ne treba gledati tragično”, te da to nije lom, već može biti početak bolje budućnosti za Srbiju. (12) Ono što se desilo, kako je rekao, okončalo je određenu patnju. (13) Nije spomenuo čiju.

(14) Da nam je do smeha ovih dana, možda bismo se najviše nasmejali šefu slovenačke diplomatije Dimitriju Rupelu. (15) Njegovo ministarstvo se u kosovskom slučaju dovoljno kompromitovalo primajući detaljna uputstva iz Vašingtona, ali se on ipak nije libio da nam poruči da je „Slovenija najbolji prijatelj Srbije u Evropskoj uniji”, pa kao takvu ne bi trebalo da je izgubimo, jer bi nam bila najbolji advokat u ovom evropskom društvu.

(16) Mi smo, pak, prenebregli sve ove prijateljske savete i rešili da pružimo jedinu vrstu otpora koja je demokratskom društvu u nevolji na raspolaganju. (17) Stotine hiljada ljudi koji su se juče okupili ispred Doma Narodne skupštine u Beogradu poručili su da Srbija od Kosmeta neće odustati. (18) Kosovo je za Srbe i mit i istorija, ali i budućnost.

(19) Građani su slali poruku svetu, ali im je možda još značajnije bilo da ta poruka stigne do svake srpske kuće na Kosovu i Metohiji.

(20) To je stvarni smisao velikog narodnog protesta u Beogradu.

Excerpts selected for analysis (translated into English)

(1) These days Serbia looks a bit like a patient who has woken up from anæsthesia. (2) For the third year in a row, we have been told by the world that it is all over [...] (3) We listened to them and realised what they were up to. (4) But the moment the operation was completed, when they cut off part of our territory, the Kosovo wound hurt us the most.

[...]

Kesić, Đ., (2008, February 26). Mudrost [Wisdom]. *Press*. [S07]

Original text

(1) Načelno se slažem sa piscem Milovanom Danojlićem koji nedavno, povodom kosovskih zbivanja, reče da Evropa i razvijeni svet razumeju samo jezik sile, a nama danas vojno i ekonomski nemoćnima nije ostalo ništa drugo nego da čekamo. (2) “Moramo jačati, naoružavati se, čekati da se ispuni vreme, a što se sada čini nemoguće, u povoljnom času obaviće se lako i brzo, takoreći samo od sebe...”

(3) Dakle, celokupna srpska istorija na jasan način doživela je repeticiju za nedelju dana. (4) Od 17. do 25. februara. (5) Poraz pred besprizornom silom, protesti, političke akcije, srpska nesloga i ono ključno pitanje: šta i kuda dalje?

(6) Onaj umniji deo Srbije ovih dana je jasno zadao da će diplomatska borba za Kosovo trajati godinama i decenijama. (7) Ali, sledeći onu Danojlićevu tezu o jačanju, pitanje je kako osnažiti naše ekonomsko i državno biće. (8) Znači, pred političkom i intelektualnom elitom Srbije danas su dva velika zadatka: najpre da umno i obavezno izbegne bilo kakve ratne sukobe oko Kosova, posebno mogućí onaj da velike sile preko našeg vrata odmeravaju mišiće. (9) I drugi, da već danas mora precizno da sagleda sve okolnosti u kojima se zemlja nalazi, da definiše državne i nacionalne ciljeve i, kako bi političari rekli - da sve podredi njihovom ostvarivanju. (10) O odgovorima na ova pitanja Srbija će zapravo pokazati da li će dugovečnom diplomatskom borbom moći da brani i vrati Kosovo.

(11) Drugim rečima, predsednik Tadić i premijer Koštunica već za koju nedelju će odlučiti kojim putem će Srbija ići: ka Evropskoj uniji ili u nekom drugom pravcu, ako ga ima? (12) Srpsko pitanje u istoriji često se preivalo mimo naših granica, ali nam je redovno u ključnim trenucima nedostajalo mudrosti da donesemo mudru odluku. (13) Hoće li se opet to ponoviti?

(14) Za političku elitu okupljenu oko DS, približavanje evropskim integracijama, uprkos kosovskim nepravdama, jeste jedini put na kojem bi Srbija ojačala i iz EU mnogo efikasnije branila Kosovo. (15) Vojislav Koštunica teško da bi danas progutao tu “žabu”. (16) On bi danas postavio uslov da Evropska unija poništi sve svoje odluke o državi Kosovo, pa tek da razgovaramo o pridruživanju, što nije mudrost nego inaćenje. (17) Pitanje je šta će reći za nekoliko meseci. (18) U svakom slučaju, ovo će biti poslednji test za vladajuću koaliciju. (19) Hoće li opstati ili ići na izbore koji bi za Srbiju danas bili dodatno opasni?

Excerpts selected for analysis (translated into English)

(1) In principle I agree with writer Milovan Danojlić who recently said about the Kosovo events that Europe and the developed world understand only the language of force, and that no other option is left to us, today militarily and economically powerless, other than wait.

[...]

(8) [...] the political and intellectual elite of Serbia today have two major tasks before them: first, to cleverly and necessarily avoid any armed conflicts over Kosovo, especially the potential conflict in which the great powers would flex their muscles over our neck. (9) Secondly, to precisely consider the circumstances in which the country finds itself, define the state and national goals, and, as politicians would say, subordinate everything to their achievement. (10) Whether Serbia will actually prove to be able to defend and reclaim Kosovo through a long-lived diplomatic struggle depends on how these issues will be addressed.

[...]

Bačević, B., (2008, February 28). Tri lidera [Three leaders]. *Nezavisne informativne novine*. [S08]

Original text

(1) *Za trojicu srpskih lidera, koji su protekle nedelje pokazali zavidnu dozu političke nezrelosti, postoji jedan predlog, koji je sasvim nerealan, ali jeste logičan. (2) Zaboravite na medije, istraživanja javnog mnjenja, prijatelje iz inostranstva koji su vam prijateljski uzeli deo zemlje ili na saradnike iz zemlje koji sanjaju izolaciju, kako bi kroz šverc ili notornu pljačku dodatno osnažili svoje poslovne imperije*

(3) Trojica vodećih lidera u Srbiji, Boris Tadić, Vojislav Koštunica i Tomislav Nikolić sastali su se u ponedjeljak 18. februara kako bi se dogovorili o velikom mitingu kojim bi Srbija pokazala svoje protivljenje stvaranju nezavisnog Kosova. (4) Tri dana kasnije, na bini ispred skupštine i pred više stotina hiljada ljudi su se bez ozbiljnog objašnjenja našla dvojica lidera. (5) Iste večeri ili sutradan gotovo svi mediji u Srbiji pronašli su lidera koji je kriv za paljenje i rušenje u Beogradu. (6) Samo se ime tog lidera menjalo u zavisnosti od kabineta ili marketinške kuće, koji su te večeri dobili priliku da uređuju medije. (7) Tako se privremeno ili na nešto duži rok završila stara, dosadna srpska priča o jedinstvu, konsenzusu, ali je ostalo nejasno da li je te večeri počela neka druga priča ili možda poslednja epizoda u velikoj balkanskoj seriji o obračunu dve Srbije. (8) Jedne koja ide napred, u budućnost, i druge koja, gle čuda, ide nazad i, još, i u prošlost. (9) Jedina nevolja je što se obe nalaze na istom mestu i nema naznaka da bi se jedna od te dve Srbije mogla iseliti i pustiti ovu drugu da živi na miru.

(10) Svako ko nije video miting, ali jeste gledao vesti, pomislio bi da se u Beogradu dogodilo nezapamćeno orgijanje divljaka, koji su čitavog dana rušili grad, pljačkali prodavnice, spremali se na veliki atletski miting na Gazimestanu, a sve uz blagoslov ili asistenciju vlade, policije i klerofašističkog režima u Srbiji. (11) Tako su čak i ministri, koji su stajali iza bine i bili svim srcem za odbranu Kosova, iznenada postali honorarni saradnici programu B92 koji je izveštavao o protestima baš kao što je Miloševićev RTS izveštavao o opozicionim, rušilačkim skupovima, sa nekoliko stotina hiljada slučajnih prolaznika. (12) Istina je da je svet te noći dobio slike iz Srbije, sa kojim bi mogao da bude zadovoljan svaki albanski lobista ili bar prijatelj nezavisnog Kosova, ali je istina da pre nereda, pre nego što su neredi i paljevine počeli, nijedna svetska televizija nije primetila da se događa nešto važno u Beogradu, ili su ogromnom mitingu posvetile nešto manji prostor nego rumunskim policajcima koji idu u baletsku školu ili surovim japanskim ribolovcima koji ubijaju kitove bez odobrenja Ujedinjenih nacija.

(13) Ali kada se oduzme sasvim opravdana i razumljiva ogorčenost zbog nepravde koja zveči nad našim glavama, ostaje veoma bedan osećaj da su neki veoma uticajni ljudi u ovoj zemlji, da budemo precizniji, u kabinetu premijera ili ministra policije, uspeli da od odbrane Kosova naprave užasno skupu ali zato lošu reklamu za Srbiju i potpuno obesmisle njene kapacitete da, na demokratski i

diplomatski način, u nekoj bližoj ili daljoj budućnosti reintegriše Kosovo i Metohiju.

(14) Potpisnik ovih redova nema razumevanja za zagovornike nezavisnosti Kosova, niti za ovdašnje preprodavce nacionalnih identiteta koji nam objašnjavaju da ćemo preko priznavanja te činjenice veoma brzo stići do Evrope, ali to svakako ne znači da se može tolerisati bilo kakav oblik nasilja ili pretnje prema tim ljudima ili organizacijama. (15) Ako neko u uzavrelim patriotskim kabinetima misli da je paljenje slike na kojoj se nalaze Kondoliza Rajs i Boris Tadić u Kosovskoj Mitrovici put kojim se brani srpstvo na Kosovu, onda ta osoba pokazuje da ne shvata da nema više Miloševića, niti da je njegova politika na Kosovu završena u jednom šatoru pored Kumanova. (16) To opet ne znači da su u pravu ovdašnji veliki borci za Kosovo, koji glavnim pokroviteljima kosovske nezavisnosti poručuju da je Srbija svesna realnosti i da treba da prođe samo malo vremena da se te proklete emocije slegnu pa da nastavimo dalje, kao da je oduzimanje Kosova bilo lagano gaženje noge u tramvaju.

(17) U vreme uzavrelih emocija, kada je Kosovo priznalo 19 zemalja, kada su mediji i politička elita već podeljeni na one koji se ponašaju kao da je Kosovo priznao čitav svet i one koji su ubeđeni da je to samo prolazna ujdurma međunarodne zajednice, Srbija bi morala da stane na loptu i ne kopa rovove između boraca za Kosovo i Evropu, jer tu svakako nema pobednika. (18) Oko Kosova i Evrope će se svakako okretati srpska politička scena u narednih nekoliko godina i decenija. (19) Čak i kada bude izgledalo da su se te strasti smirile, čak i kada Kosovo bude delovalo kao pojam sa istorijskih razglednica ili se, na drugoj strani, EU pokaže kao nemoguća tvorevina, Srbija će se deliti po tim šavovima. (20) Biće dovoljan napad nekog narko-patriotskog kartela na jednu srpsku svetinju na Kosovu pa da se čitava politička zajednica raspadne, kao što bi šminkanje propale Miloševićeve politike Srbiju dovelo do novih međuetničkih požara, za koje nije moguće naći vatrogasce unutar zemlje.

(21) Kako se moglo saznati iz kabineta, osnovna ideja velikog mitinga bila je da se pošalje snažna poruka svetu o jedinstvenoj odbrani Kosova, ali i da se to osećanje nepravde, frustracija i nemoći kanališe kroz mirne, osmišljene proteste. (22) Kada se veliki miting završio, kao da je svima u Srbiji bilo jasno da će sastanak održan uoči tog mitinga biti možda poslednji sastanak srpskog jedinstva i da će Srbija do kraja ove godine svakako biti zabavljena tihim, neobjavljenim obračunom Evropejaca i branilaca Kosova. (23) Taj obračun ne može imati dobar ishod. (24) Za trojicu srpskih lidera koji su protekle nedelje pokazali zavidnu dozu političke nezrelosti, postoji jedan predlog, koji je sasvim nerealan, ali jeste logičan. (25) Zaboravite na medije, istraživanja javnog mnjenja, prijatelje iz inostranstva koji su vam prijateljski uzeli deo zemlje ili na saradnike iz zemlje koji sanjaju izolaciju, kako bi kroz šverc ili notornu pljačku dodatno osnažili svoje poslovne imperije. (26) Niste uspeli da napravite dogovor o jednom mitingu, ali možda napravite dogovor o ozbiljnijim stvarima. (27) To danas deluje nemoguće, ali će vremenom shvatiti da bi neki balans između prošlosti, budućnosti, Kosova i Evrope morao da bude napravljen među vodećim strankama u Srbiji.

Excerpts selected for analysis (translated into English)

[...]

(7) Thus has ended, temporarily or for a bit longer, the old, boring Serbian story about unity and consensus, but it is unclear whether that evening began another story, or maybe the last episode of the great Balkan series on the confrontation of the two Serbias. (8) One that moves forward, into the future, and the other that, lo and behold, moves backwards, further into the past. (9) The only trouble is that both are in the same place and there is no indication that one of the two Serbias is going to move out and let the other live in peace.

[...]

(24) For the three Serbian leaders who last week displayed an enviable dose of political immaturity, there exists a proposal which is totally unrealistic, but it is logical. (25) Forget about the media, the public opinion polls, foreign friends who friendly took a piece a land away from you, as well as domestic partners who dream of isolation so that they can further strengthen their business empires through smuggling or the usual robbery. (26) You failed to agree on a single meeting, but perhaps you will agree on important matters. (27) This seems impossible today, but over time it will become clear that some balance between past and future, Kosovo and Europe, must be achieved among the leading parties in Serbia.

Pančić, T., (2008, February 28). Anamneza jedne parole [Anamnesis of a slogan]. *Vreme*. [S09]

Original text

(1) ETO EPICENTRA PRAVOG RASKOLA - DA LI JE KOSOVO DEO SRBIJE ILI JE SRBIJA DEO KOSOVA

(2) Siguran sam da će se moje kolege interdisciplinarno baviti svime što se dešavalo proteklog četvrtka, tako da nije nužno da se još i ja, jelte, ističem; ima tu, međutim, jedno mesto na koje bi se vredelo fokusirati, jer otkriva *srž jedne patologije*, koja nas je impresivno mnogo koštala, i kanda će nas još koštati. (3) Ono se krije u onom grotesknom podvikujuće-pocupkujućem nastupu Vojislava Koštunice, građanina koji je, što lucidno reče njegov prethodnik, onomadne dobio mesto premijera “kao poklon za rođendan”. (4) To je, dakle, onaj trenutak kada Vojislav K. kreće da “proziva” kao bahati kauboj u salunu – te je l’ ima neko da ovo, je l’ ima neko da ono... pa će onda, naročito oštro i značajno, priupitati fizički, a bogme i medijski prisutne: “ima li neko da nije sa Kosova”?

(5) Ima, gromko mu odgovorih, evo, ja nisam sa Kosova, čak ni iz Metohije, i velika većina ljudi koje poznajem, a poznajem ih mnogo, takođe nije sa Kosova. (6) Niti se, bogami, tako osećaju – neki su *Beogradžani*, neki Banačani, Užičani, Bosanci, Piroćanci... (7) I šta ćemo sad? (8) Mislim, nije da ima nečega lošeg u tome da se bude “sa Kosova”, nego je prosti fakat da je tek malo kome među nama zapalo baš to.

(9) Ej bre, Pančiću, pa ti se to nama praviš blesav, svojim tendencioznim bukvalizmom banalizuješ jedan *poetski iskaz*... Je l’? (10) Može biti. (11) Samo, znate, i poezija, osim što *zvuči i zrači* (zrake kroz zrak), načelno treba i da *znači*. (12) Pa, hajde da vidimo šta bi ovo imalo da znači? (13) Bajdvej, među ljudima s kojima sam razgovarao ovih dana odnekud vlada gotovo nepodeljeno mišljenje da je ono što je Koštunica odpiskutao mogao napisati samo Matija Bećković. (14) Pa dobro, priznajem da *liči*, ali to je, moliću fino, govor Vojislava Koštunice, on ga je potpisao, i ima se u javnosti tretirati kao njegov umotvor. (15) Dakle, šta je pisac hteo da kaže?

(16) Opasna *zapaljiva materija* koja izviruje iz(a) tog iskaza na veoma zanimljiv način okreće naglavačke jednu jednostavnu, svima razumljivu, legalističku poruku iza koje je ovih dana stala takoreći cela Srbija. (17) Ta opšteprihvaćena poruka, dakle, glasi: “Kosovo je deo Srbije”. (18) Da li je to tačno? (19) Zavisi kako definišete “tačno”. (20) Ako je deo Srbije ono gde siromah Jočić može da pošalje policajca, a Cvetković poreznika, onda nije, ali to nije tako bilo ni do sada. (21) No, ako se radi o eteričnim sferama “čistog prava”, onda jeste. (22) Tako, naime, piše u Ustavu, tako kažu da kaže međunarodno pravo... (23) Elem, ko sam ja da se tome suprotstavljam?! (24) U toj paroli, dakle, nema ničega “zanimljivog” za obradu. (25) Ono što, međutim, “Matija” Koštunica pesnički poručuje nešto je sasvim drugo, štaviše obrnuto: “Srbija je deo Kosova”. (26) I taj drugi slogan, do psihotičnosti

zauman, a ne onaj prvi, legalistički i fiškalski, zapravo je doktrina bar jedne polovine aktuelne vlasti, plus kompletna “patriotska opozicija”. (27) Sva svepreplavljajuća iracionalnost, sve besmisleno nasilje, sav posramljujući haos koji je zahvatio Srbiju posledica su baš toga što je ovaj potonji slogan autentična ideologija establišmenta. (28) Loša poezija kao zvanična doktrina neminovno proizvodi lošu, nesuvislu, mestimično otvoreno blesavu i svakako suicidalnu politiku.

(29) Ako smo, naime, “svi sa Kosova” (dočim su, da se ne zavaravamo, samo neki od nas “iz Srbije”), to samo znači da je Kosovo na svaki zamisliv način veće i šire od Srbije, da je Srbija tek njegov delić, koji doduše ima nesumnjiv praktični značaj – tu, naime, živimo – ali je njegova simbolička, emotivna, kulturološka i politička vrednost posve minorna, barem u poređenju sa Kosovom, tom nepreglednom gromadom. (30) Samim tim, Kosovo je nužno i “važnije”, ono je temelj i suština našeg identiteta; to što smo “svi sa Kosova”, ima reći da je baš to ona hajdegerijanska bit našeg tu-bitka, a to što se nekima od nas čini da smo nekako više iz Požarevca, iz Guncata, sa Čubure ili Detelinare, to je samo dekadentno individualistička zabluda, u najboljem slučaju posve sporedan deo naših malecni, solipsističkih, bolesno egoističkih identiteta.

(31) Mislite da preterujem? (32) Postoji jednostavan opit pomoću kojega ćemo utvrditi da li je to tako. (33) Dakle, kako se zove onaj ko je spreman da “žrtvuje” Kosovo zarad Srbije? (34) Izdajnik, dakako. (35) A kako se zove onaj ko je spreman da “žrtvuje” Srbiju zarad Kosova? (36) Patriota, jakako. (37) Šta iz toga zaključujemo?

(38) Koliko mogu da sagledam, pre ili kasnije nam, po neumitnoj logici stvari, predstoji raskol u vlasti – i ne samo u vlasti – po ovom pitanju. (39) I jedni i drugi, eto, slažu se da Kosovo nije nešto što je za njih izvan Srbije, i neko vreme se činilo da je to dovoljno za zajedničku politiku. (40) Dinamika događaja ovaj je površinski konsenzus naprosto prevazišla i obesmisllila, i zato se establišment počinje prirodno raslojavati na *light* varijantu (“Kosovo je deo Srbije”), koja zdušno “ne da Kosovo”, ali bogme ima i nešto svesti da je Srbija ipak nešto veći, složeniji i zahtevniji organizam kojeg treba hraniti i, uopšte, brinuti se za njegov opstanak i razvitak, te na *hard-core* varijantu (“Srbija je deo Kosova”) koja ne vidi nikakvog smisla u svem tom suvišnom akanju i zamajavanju prizemnim i minornim pitanjima i problemima (standard, evrointegracije, političke i medijske slobode i tako to) te relativno nevažne kosovske provincije zvane Srbija u trenutku kada je ugrožena Celina, tj. Kosovo, ono-odakle-smo-svi-mi, bez obzira što je samo deo nas toga svestan. (41) Onaj najbolji deo, nemojte ni sumnjati u to...

(42) Kako se taj sukob uopšte može razrešiti? (43) Nijesam pametan. (44) Ne vidim da tu može bilo ko da popusti. (45) Proza traži svoje, poezija tera po svome, pa ko se pre umori. (46) Kad bismo, kamo lepe sreće, živeli u vicu, došao bi šumar i rasterao i jedne i druge, a ovako, *ćeraćemo se još*. (47) E to već jeste Matijino, bez dileme!

Excerpts selected for analysis (translated into English)

[...]

(2) I am sure that my colleagues will address everything that happened last Thursday from a variety of disciplinary approaches, therefore it is unnecessary for me to, you know, stand out; there is, however, a place that is worth focusing on, as it reveals the core of a pathology that has costed us an impressively great deal, and surely will cost us even more.

[...]

Drašković, V., (2008, March 5). Kosovo i mi [Kosovo and us]. *Blic*. [S10]

Original text

(1) Narodno ogorčenje zbog nepoštovanja teritorijalnog integriteta Srbije, pretače se u destruktivni bes. (2) Po ulicama i trgovima, po televizijskim studijima, po novinama i crkvenim portama, govori se da otimanje Kosova pokazuje da je ona vlast u poslednjoj deceniji minulog stoleća patriotski vodila državu i da, sada, uz izvinjenje i pokajanje, moramo da se vratimo na stazu našeg državnog, nacionalnog i mentalnog sloma.

(3) Rizično je misliti normalno. (4) Razum se žigoše kao izdaja Kosova, pa se Srbija pameti pretvorila u preplašenu senku. (5) Preko noći nam je poništen kalendar i našli smo se, opet, u 1990. godini, samo što su sada pusti trgovi otpora.

UZROCI PORAZA

(6) Uvek su Kosovo i Kosovski ep, kao srpska Ilijada i Odiseja, poraz preobraćali u narodnu žaoku pobeđe, a ne kancer samouništenja. (7) Razum nalaže da tako bude i sada. (8) Do pobeđe može stići samo snažna Srbija, a ne Srbija kalimerovskog lelekanja, samosakaćenja, samosramoćenja i samoizolacije.

(9) Naša najpreča obaveza je izlečenje od uzroka poraza, od politike koja je, na izmaku 20. stoleća, u slom preokrenula naše nacionalne pobeđe u dva balkanska i u Prvom svetskom ratu. (10) Moramo, bez oklevanja, pronaći tačan odgovor na pitanje: ko je glavni, a možda i jedini, krivac za sadašnje ograšenje Francuske, SAD, Italije ili Britanije prema nama i svemu onome što nam znači Kosovo?

(11) Tri puta su, i to nasilno, od 1912. do 1918, menjane državne granice na Balkanu, i sva tri puta u korist Srba, i sva tri puta uz najveću i odlučujuću podršku baš onih država koje su 1999. godine sa Kosova proterale svaki znak vlasti i suvereniteta Srbije, a sada su nam, evo, i državnu među sa Prokletija pomerili na Pančićev vrh na Kopaoniku?

(12) Ne abolirajući nikog za uvredljivu doskočicu da je Srbija „poseban i neponovljiv slučaj“, pa su zbog toga njenu kosovsku državnu granicu proglasili za paučinu, toga cinizma i bezakonja teško da bi bilo, samo da ovde, u Srbiji i među Srbima, na tronu države i nacije deceniju celu nisu bili upravo oni koji danas najgrlatije drže opelo nad kosovskom rakom koju su sami iskopali.

DOSITEJI EVROPSKE SRBIJE

(13) Pobeđa nalaže i raskid sa politikom poraza vođenom posle 5. oktobra 2000, koja se trgovački i udvorički odnosila prema vinovnicima najvećeg udesa srpskog naroda i države. (14) Ne samo da nije bilo lustracije ni kazni, nego je „narodno jedinstvo“ i monolitno donošenje rezolucija u parlamentu promovisano za vrhovnu zapovest, iako je bilo očigledno da je snaga demokratske vlasti

podrazumevala baš nejedinstvo sa onima koji govore da je osnovna funkcija planete i vasiona u satiranju Srba, da mržnjom prema Evropi i Americi potvrđujemo svoj ponos i da su Sadam Husein, Hugo Čavez, Legija, Milošević i Šešelj ikone srpske budućnosti. (15) Takva politika vezivala je argumente razuma, a Zlu davala legitimaciju dobra, vraćala mu i uzdizala snagu do neslučenih visina. (16) Takva politika dovela je i do paralize logičnog mišljenja u današnjoj Srbiji.

(17) Kako bismo to, zaboga, mi priznali nezavisno Kosovo, ako bismo potpisali pripremljeni tekst sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju? (18) U preambuli tog dokumenta piše da se on ne odnosi na Kosovo zbog toga što je, Rezolucijom 1244 Saveta bezbednosti UN, u toj pokrajini uspostavljen protektorat svetske organizacije. (19) Piše baš ono što i mi govorimo. (20) Priznajemo protektorat UN, ali ne priznajemo prištinsku odluku o proglašenju države Kosovo. (21) Potpisujući takav tekst sporazuma sa Srbijom, Evropska unija bi, zapravo, overila našu državnu poziciju. (22) Konačno, kako bi to Srbija, pristupanjem EU, priznala nezavisno Kosovo, kad kosovsku nezavisnost ne priznaje ni nekoliko država koje su članice EU?

(23) Učimo, danas, od onih koji su onog 9. marta, na Vidovdanskom saboru i u slavnim uličnim karnevalima koalicije „Zajedno“, osveščivali Srbiju, vraćali joj vid i pokazivali put. (24) Učimo od tih ljudi koje su prevarili trgovci demokratijom jer sloboda nije zapevala onako kako su želele stotine hiljada Dositeja evropske Srbije.

Excerpts selected for analysis (translated into English)

(1) The popular indignation over the violation of Serbia's territorial integrity is translating into destructive anger. (2) In the streets and squares, in television studios, in newspapers and churchyards, the word is that [...] we need to return to the path of our civic, national and mental breakdown. (3) It is risky to think normally. (4) Reason is stigmatised as betrayal of Kosovo, and thus the clever Serbia has transformed into a frightened shadow.

[...]

(6) Kosovo and the Kosovo epic, as the Serbian Iliad and Odyssey, have always turned defeat into national victory, and not into a self-destructive cancer. (7) Reason requires that the same be done now. (8) Victory can be achieved only by a strong Serbia [...] (9) Our most pressing duty is to recover from the causes of defeat, from the politics which, at the end of the 20th century, turned our national victories in the two Balkan wars, as well as in the First World War, into a breakdown.

[...]

(23) Today we learn from those who, on that 9th of March, at the Vidovdan gathering as well as at the glorious street carnivals of the Zajedno coalition, awakened Serbia, gave it back its

sight and showed it the way. (24) We learn from those people who were betrayed by the merchants of democracy because freedom did not ring in the way hundreds of thousands of Dositejs from the European Serbia had wished.

Arsenijević, V., (2008, March 13). Kosovo (ni)je Srbija [Kosovo is (not) Serbia]. *Politika*. [S11]

Original text

(1) *Kosovo je svakako bilo ali više nije i u budućnosti evidentno neće biti srpsko, ali Srbija je bila, ostala i biće očigledno još dugo – zemlja s druge strane ogledala*

(2) Od kada je 17. 2. 2008. Kosovo proglasilo nezavisnost, Srbija je stupila u krajnju fazu svog poslovično problematičnog odnosa s realnošću. (3) Stoga mi se čini da je danas važnije nego ikad služiti se jezikom koji ne ispušta iz vida činjeničnu stvarnost i u lokalnu memosferu, zagađenu tolikim glupostima i mitovima, ubaciti i jednu notornu istinu koju u poslednjih dvadesetak dana niko od domaćih *opinionmakera* se ne usuđuje da izgovori, a koja nam je, kolektivnog mentalnog zdravlja radi, preko potrebna.

(4) Evo te rečenice: Kosovo *nije* Srbija.

(5) I to je neoboriva činjenica, svidela se ona nekom ili ne.

(6) Devedeset odsto tamošnjeg stanovništva albanske je nacionalnosti i praktično niko od njih ne želi da živi u bilo kakvoj državnoj zajednici sa Srbijom. (7) Nemoguće je i neodgovorno ne poštovati tako nedvosmisleno iskazanu volju nadmoćne većine pa otud proizlazi da bi je valjalo i formalno priznati.

(8) Ali, Srbija neprestano tvrdi da se to nikada neće dogoditi! (9) Kosovo je naša „kolevka”, a to što je ono ujedno i nečiji „dom” nas slabo zanima.

(10) Ovde se otpor zdravom razumu nameće kao elementarna dužnost i stvar čistog patriotizma.

(11) Živimo u čudnim vremenima, a sav njihov ludački naboj sažet je u rečenici koju je nedavno izgovorio jedan naš istaknuti političar: „Nije vreme za Srbiju da bude racionalna!”

(12) Ma šta ko da tvrdio – *Kosovo je Srbija!*

(13) I tačka!!!

(14) Ali, nema tu ničeg čudnog, zapravo. (15) Sve se to neizostavno događa kad god i gde god dođe do tako ogromnog poremećaja percepcije i rezonovanja, a ta provalija ovde kod nas otvara se i raste nezaustavljivo još od Miloševićevih dana.

(16) Krajnje je deprimirajuće živeti ovde i gledati kako vreme neumitno odmiče. (17) Ne deli nas još mnogo od desetogodišnjice najvećeg razočaranja u savremenoj srpskoj istoriji poznatog kao „5. oktobar”. (18) Stvari teško da će se do tada bitno popraviti – ne treba biti prorok pa pretpostaviti da bi

Iako mogle da budu i gore nego što su danas.

(19) Biće to jedna krajnje tužna svečanost – desetogodišnjica naše velike i propuštene prilike.

(20) Sve te godine Srbija je ipak mogla i morala bolje da iskoristi.

(21) Kosovo je svakako *bilo* ali više *nije* i u budućnosti evidentno *neće biti* srpsko, ali Srbija je *bila*, *ostala* i *biće* očigledno još dugo – *Zemlja s druge strane ogledala*. (22) Tužno je, nepodnošljivo je biti u ovako bednim odnosima s kompletnim bližim i daljim okruženjem. (23) Nije u redu biti ovako sam. (24) Ako ste, na primer, u svađi sa svim ukućanima ili komšijama, logično bi bilo da se zapitate šta to nije u redu s vama i zašto vam odnosi sa drugima ne polaze od ruke?

(25) Međutim, Srbi to, većinom, ne vide tako. (26) Uvek su i jedino za sve drugi krivi, a nama preostaje da se nezrelo durimo i ponavljamo svoje male i sve nebitnije „istine” u tom nepravednom svetu koji, s nama ili bez nas, nezaustavljivo grabi napred.

(27) Zato bih želeo da ponovim još jednom, dva puta, pa i sto puta ako treba: Kosovo *nije* Srbija.

(28) Kosovo je nova nezavisna država na tlu bivše Jugoslavije. (29) Ime joj je Republika Kosovo (orig. *Republik Kosova*) i priznale su je mnoge države. (30) A isto bi trebalo da učinimo i mi.

(31) I to ne zato da bismo se povinovali pritisku međunarodne zajednice već zato što bismo time priznali volju većinskog, albanskog stanovništva te zemlje i ujedno pokazali da smo u dosluhu s realnošću. (32) Imamo puno pravo da nam se ta volja ne dopada, ali uputno bi bilo navikavati se na novo stanje stvari, a pre je uvek bolje nego kasnije.

(33) U svemu tome političari, svakako, igraju najveću ulogu i nose najdublju odgovornost. (34) Oni su dužni da se, u ime svih nas, prvi suoče sa stvarnošću i potraže najbolja rešenja. (35) Bilo bi zaista sjajno kad bi se Srbija posvetila jednoj daleko svrsishodnijoj politici koja priznaje stvarnost, bavi se rešavanjem a ne gomilanjem problema i, ukratko, čini naše živote boljima.

(36) Kad bi, konačno, stupila s one strane ogledala.

(37) Jer, možda to baš i nije toliko nemoguće?

(38) Možda bismo samo morali da resetujemo opšteprihvaćeni način mišljenja i potrudimo se da sve ovo što nam se događa uvidimo kao istorijsku neminovnost, ma koliko bolnu, te da konačno otpočnemo neophodan proces opamećivanja i odgovornog suočavanja s realnošću?

(39) Možda bismo morali da prihvatimo činjenicu da je očito kucnuo čas u kom Srbija mora da nauči da živi bez svoje „kolevke”?

(40) Da je došlo vreme da Srbija – *odraste*.

Excerpts selected for analysis (translated into English)

[...]

(2) Since when, on 17 February 2008, Kosovo declared independence, Serbia has entered the final stage of its proverbially problematic relationship with reality. (3) For this reason, today it seems to me more important than ever to use a language that does not lose sight of factual reality, and to feed into the local memosphere, so polluted with nonsense and myths, one notorious truth that no-one of the local opinion makers dares to speak, and which is more than necessary to us for our collective mental health. (4) Here is that sentence: Kosovo is not Serbia.

[...]

(15) All of this inevitably occurs whenever and wherever it comes to such a huge disorder of perception and reasoning, and this chasm, here at our place, has unstoppably opened up and grown bigger since Milošević's times.

[...]

(18) Things will hardly get fixed in a significant way by then – one does not need to be a prophet to guess that things may easily get worse than they are today.

[...]

(22) It is sad, it is unbearable to be on such miserable terms with the entire near and far surroundings. (23) It is not alright to be so lonely. (24) If, for instance, you are in a quarrel with all your housemates or neighbours, would it not be logical to ask yourself what is wrong with yourself and why your relationship with the others does not get off the ground? (25) However, Serbs mostly do not view things this way.

(26) [Serbia's international isolation] is always and only the others' fault, while we are left to make a fuss immaturely and repeat our little and ever less important "truths" in this unjust world which, with or without us, keeps moving forward.

[...]

(38) Perhaps we ought to [...] make an effort [...] to finally begin the inevitable process of smartening up and facing reality in a responsible manner?

(39) Perhaps we ought to accept the fact that the clock has clearly struck the hour when Serbia must learn to live without its own "cradle"?

(40) That the time has come for Serbia... to grow up.

Škulić, M., (2008, March 18). Kosovo je Srbija [Kosovo is Serbia]. *Politika*.

[S12]

Original text

(1) *Povodom teksta „Kosovo (ni)je Srbija”, „Politika”, 13. marta*

(2) Ponekad Srbi kada žele da budu tobož objektivni prihvataju logiku onih koji su Srbiji neprijatelji ili joj u najmanju ruku nisu prijatelji. (3) Neki građani Srbije javno i prilično ekstravagantno, bar u onoj meri u kojoj je njihovo mišljenje pravno, ali i u svakom drugom pogledu neutemeljeno, podižu svoj glas u prilog priznavanja nezavisnosti Kosova od strane same Srbije. (4) Laž neće postati istina ma koliko puta bila ponovljena, iako se tako mogu ostvariti propagandni efekti, ali se neke istine moraju ponoviti mnogo puta. (5) Srbija sada poput nekog čoveka koji je žrtva tiranina, može pretrpeti teške povrede, ali ne želi da se samopovređuje.

(6) Srbima je poznato da „kome zakon leži u topuzu, tragovi mu smrde nečovještvom”. (7) „Topuz” može biti u obliku krstarećih raketa i „pametnih” bombi, ali i u formi istorijskih falsifikata i svojevrsnog „silovanja” međunarodnog prava. (8) Ali, „topuz” uvek ostaje „topuz” i nikada ne može postati pravo. (9) Srbija stoga nikada neće priznati nezavisnu državu Kosovo. (10) To bi možda mogla uraditi neka „druga Srbija” i u drugim okolnostima, poput neke nove okupacije, koju možda poneki i priželjkuju, ali ni to ne bi bio legalan i legitiman čin, isto kao što, na primer, nikada tzv. NDH nije postala prava država, iako su je svojevremeno priznavale neke zemlje, a pre svega nacistička Nemačka. (11) I tu važi tradicionalno pravno pravilo: „Što se grbo rodi, ni vreme ne ispravi”.

(12) Kosovo je Srbija, ne samo zato što je ono zaista „kolevka” srpske države, vere i duhovnosti, već i iz niza čisto pravnih i pravno apsolutno neoborivih razloga. (13) Pravo naroda na samoopredeljenje je nastalo u pogledu naroda koji su bili u kolonijalnom položaju, a ne u odnosu na nacionalne manjine koje već imaju svoje matične države, pa ni po tom osnovu Albanci koji žive u Srbiji nemaju pravo na stvaranje sopstvene države. (14) Broj pripadnika neke nacionalne manjine na određenom području nema relevantni pravni značaj, jer bez obzira što u ovom slučaju Albanci čine veliki procenat stanovništva Kosova i Metohije, oni su ubedljiva manjina u celoj Srbiji. (15) Konačno, po tom kriterijumu i mnoge druge teritorije bi mogle da postanu nezavisne države, a to je ipak neprihvatljivo. (16) Srbi su bili većina u Srpskoj Krajini i sada su većina u Republici Srpskoj, ali im međunarodna zajednica nije dala pravo na samoopredeljenje i stvaranje nezavisne države. (17) Srbija je tokom građanskog rata u nekadašnjoj SFRJ dugo insistirala na ideji da većina Srba živi u jednoj državi i da se granice nekadašnjih republika u SFRJ ne mogu smatrati državnim međunarodnim granicama, ali to nije prihvaćeno. (18) Badinterova komisija je, suprotno, zaključila da granice nekadašnjih republika SFRJ treba smatrati državnim granicama. (19) Srbija je na to konačno pristala, ali se sada u slučaju Kosova i Metohije, baš srpske granice, po potpuno obrnutoj logici, ne priznaju, a Srbija se teritorijalno

sakati.

(20) Kosovo je Srbija, jer to piše u Ustavu Srbije. (21) I ma koliko se neki izrugivali tom Ustavu, možda i nesvesni da tako vredaju ono što je u ozbiljnim državama nacionalna svetinja, činjenica je da je Ustav prvo prihvaćen ogromnim brojem glasova u Narodnoj skupštini, a zatim potvrđen na narodnom referendumu. (22) Kosovo je Srbija, jer u savremenoj međunarodnoj zajednici važi pravilo da se granice priznatih država ne mogu menjati silom, a Srbija ne prihvata promenu svojih granica i gubitak svoje teritorije. (23) Sve dok Srbija to ne prihvati, a verujem i nadam se da to nikada neće prihvatiti, Kosovo neće biti prava nezavisna država. (24) To znaju i oni koji žele suprotno, pa zato polako ali sigurno „igraju na kartu” zadobijanja „kooperativnih” Srba, raznih „zdravih snaga” i „kadrova na liniji”. (25) Srbiji nikada nisu nedostajali nacionalni „mazohisti”, ali ovog je puta stvar suviše ozbiljna da bi se tako lako prelazilo preko otvorene nacionalne izdaje. (26) Svima su se smučile reči „izdaja” i „izdajnici”, jer su se i one, kao i mnoge druge, prilično „izlizale” u devedesetim godinama. (27) Ali koja je druga reč adekvatna ne samo za obično pristajanje na teritorijalni gubitak, već za otvoreno zalaganje da sama Srbija to oduševljeno prihvati i prizna monstruozi falsifikat države na svojoj teritoriji. (28) Demokratija poznaje i neke stroge pravne limite, a osnovna granica je zabrana kršenja legitimnih prava drugih. (29) Zalaganjem nekih građana Srbije da sama Srbija prizna nezavisnost Kosova krši se ne samo pravo većine građana Srbije da žive u teritorijalno neokrnjenoj državi, već se time napada i sam integritet države. (30) A ne treba zaboraviti na postojanje nekoliko ozbiljnih krivičnih dela, poput ugrožavanja nezavisnosti, te ugrožavanja teritorijalne celine. (31) Nezavisno od ovoga, nesporno je da se javnim zalaganjem za priznavanje lažne države Kosovo grubo krši Ustav Srbije. (32) Naravno, niko ne treba tek tako da krivično odgovara za verbalni delikt, pa ni ove vrste, ali, ipak, treba imati na umu postojanje određenih granica, a poznato je da i „prejake reči ubijaju”.

(33) Kosovo je Srbija i Kosovo je „kolevka” srpske državnosti. (34) Svoje „kolevke” se ne odriču ni razumni „odrasli”. (35) Oni koji kažu da Srbima nije potrebna njihova „kolevka”, jer su konačno „odrasli”, po toj logici bi mogli tvrditi i da odrastao čovek treba da se odrekne svojih roditelja, jer mu kao odraslom više nisu potrebni. (36) Ali, zar nisu ostarelim roditeljima potrebna njihova deca? (37) Ko se tek tako odriče svoje prošlosti, istorije i korena? (38) Samo onaj ko ima razloga da se toga stidi, a to sa Srbima i Srbijom nije slučaj. (39) Bez veze sa onim što smo bili, ne možemo ništa ni biti. (40) Odricanjem od svoje „kolevke”, mi bismo se odrekli i svoje budućnosti. (41) Zato je Kosovo bilo, jeste i ostaće Srbija.

Excerpts selected for analysis (translated into English)

[...]

(2) Sometimes, when they want to be ostensibly objective, Serbs accept the logic of those who are Serbia's enemies, or at least not its friends. (3) Some Serbian citizens raise their voice publicly and

quite extravagantly – at least insofar as their opinion concerns legal matters, but in any other respect unfoundedly – in favour of the recognition of Kosovo’s independence by Serbia. (4) A lie will not become a truth no matter how many times it is repeated, though this may create some propaganda effects, but certain truths are to be repeated many times.

(5) Today, just as a weak person who is a tyrant’s victim, Serbia can endure serious injuries, but does not wish to inflict pain on itself. (6) It is known to Serbs that “He whose law is written by his cudgel leaves behind the stench of inhumanity”. (7) The “cudgel” can take the form of cruise missiles and “intelligent” bombs, but also of historical forgery and a sort of “rape” of international law. (8) But a “cudgel” will always be a “cudgel” and will never become law. (9) Hence Serbia will never recognise Kosovo as an independent state. (10) Perhaps some “other Serbia” could do that in different circumstances, like a new occupation,

which some maybe even wish for, but that would not be a legal or legitimate act, just like, for example, the so-called NDH never became a fully-fledged state although at the time it was recognised by some countries, Nazi Germany in the first place. (11) There applies also the traditional legal norm: “What is born crooked not even time can straighten”.

[...]

(21) It is not an unusual event to which he agreed, and at which he is going to repeat, together with the owners of this ruined country and its mental meanderings, that Serbia will not give up all its nonsense, and that, on the basis of the ruling theology and politics, self-destruction is the only way out [...].

[...]

(25) Serbia never lacked national “masochists”, but this time the matter is too serious to gloss over an overt national betrayal. (26) Everyone has had enough of words such as “betrayal” and “traitors”, because, like many other, they have become quite “worn-out” in the nineties.

(27) But what other word would be adequate to describe not just the simple acceptance of a territorial loss, but the overt commitment for Serbia to accept it enthusiastically and thus recognise a monstrously forged state on its own territory?

[...]

(33) Kosovo is Serbia and Kosovo is the “cradle” of Serbian nationhood. (34) Not even reasonable “adults” renounce their “cradles”. (35) Those who claim that Serbs do not need their “cradle” because they have finally “come of age”, could argue by the same logic that a grown-up person should renounce his or her parents, since they are no longer needed. (36) But do elderly parents not need their

children? (37) Who renounce their own past, history and roots just like that? (38) Only those who have a reason to be ashamed of them, but with Serbs and Serbia this is not the case. (39) Without a bond with what we were, we cannot be anything. (40) If we renounced our “cradle”, we would renounce our future, too. (41) For this reason Kosovo was, is and will remain Serbia.

Croatia sample

Skoko, B., (2013, July 1). Hrvatska je zaslužila dostojanstveniji finale ulaska u EU [Croatia deserved a grander finale in the EU accession game]. *Večernji list*. [C01]

Original text

(1) *Da stvar nismo prepustili diletantima, izbjegli bismo diplomatske gafove, a slavlje se ne bi svelo na koncerte kakvima slavimo ulazak u Novu godinu*

(2) Ulaskom Hrvatske u Europsku uniju imidž naše zemlje sigurno će biti poželjniji, ali puno više u zemljama izvan ove zajednice nego u Uniji. (3) Naime, etiketa pripadnosti moćnoj i još prestižnoj Europskoj uniji bit će im dodatno jamstvo kvalitete, sigurnosti, urednosti i političke stabilnosti. (4) To će Hrvatska moći, ako bude znala i htjela, iskoristiti za svoja trgovinska, turistička, ulagačka, ali i vanjskopolitička nastojanja. (5) Zemlje članice pak ionako dobro poznaju prednosti i nedostatke EU, ponešto znaju o našim vrlinama i manama pa je teško očekivati neke velike promjene u glavama njihovih stanovnika. (6) To više što nismo baš iskoristili posljednje mjesece uoči ulaska iako su reflektori europskih medija i javnosti uprti u nas, a zanimanje za naš identitet, gospodarstvo, politiku, kulturu i način života veće je nego ikad prije. (7) Umjesto da se svojim europskim susjedima predstavimo na strateški, dostojanstven i mudar način, ističući svoje prednosti i potencijale kojima ćemo obogatiti EU, naša komunikacija sa svijetom, izuzev nekoliko zgodnih projekata na području kulture, uglavnom je bila reaktivna i nemušta. (8) Dapače, desetine inozemnih televizijskih ekipa koje su pohrlile u Lijepu našu posljednjih tjedana pustili smo da lutaju Hrvatskom i same se snalaze jer nismo bili u stanju otvoriti ni međunarodni press-centar koji bi im bio na raspolaganju i opskrbio ih kvalitetnim informacijama o Hrvatskoj.

(9) Zato nas ne trebaju čuditi prilično negativno intonirani televizijski i novinski prilozima u utjecajnim zemljama članicama o nespremnosti Hrvatske za EU. (10) Većina njih je fokusirana na iznimno katastrofalne gospodarske pokazatelje, nezaposlenost, propast industrije, siromaštvo, korupciju i birokraciju. (11) Ne zagovaram krivotvorenje stvarnosti, jer je Hrvatska svakodnevica uistinu teška, ali je žalosno da se nismo dovoljno potrudili ispričati one pozitivne činjenice kojima smo zaslužili članstvo i kojima ćemo obogatiti Uniju. (12) A i te kako ih ima! (13) Jasno, za to treba znanja, kreativnosti, koordinacije i predanosti. (14) To se ne odrađuje usput i ne prepušta diletantima iz državne administracije, već stručnjacima. (15) Tako bismo izbjegli i mnoge diplomatske gafove, koji su obilježili vrijeme uoči ceremonije ulaska, a sama proslava ne bi se svela samo na koncerte, kakvima inače slavimo ulazak u novu godinu, već bismo inovativnošću i originalnošću zaslužili prve minute vijesti na svjetskim TV postajama. (16) Umjesto da smo zadnji tjedan uoči članstva raspravljali o

Hrvatskoj ulozi u EU, naša je Vlada natjerala inozemne dopisnike da se s pravom zapitaju – zašto Hrvatska toliko štiti komunističke zločine i ne poštuje ispregovarane standarde na području pravosuđa, koje je ionako pod povećalom Bruxellesa.

(17) Ovo jest povijesni događaj, kakvom svjedočimo jedanput ili dvaput u životu. (18) Nakon teškog i mukotrpnog pregovaračkog procesa Hrvatska je zaslužila malo slavlja. (19) To više što pripadamo Europi i što će nam članstvo otvoriti nove mogućnosti. (20) Ali se odmah moramo baciti na posao. (21) Za početak bismo mogli definirati viziju hrvatske budućnosti i postići nacionalni konsenzus oko toga gdje nam je mjesto u EU i kako ćemo iskoristiti ovo skupo plaćeno članstvo.

Excerpts selected for analysis (translated into English)

[...]

(11) [...] In Croatia everyday life [is] really difficult, but it is a shame that we have not made enough efforts to tell those positive facts that made us deserve membership and by which we will enrich the Union. (12) And there are many indeed! (13) Of course, this requires knowledge, creativity, coordination and commitment.

[...]

(18) After a difficult and arduous negotiation process, Croatia deserves some celebration. (19) All the more since we belong to Europe and our membership will open up new opportunities. (20) But now we have to get to work. (21) To start with, we could define a vision of the Croatian future and reach a national consensus over our place in the EU and how we will make use of this high-priced membership.

Zubčić, G., (2013, July 1). Povratak u ekipu kojoj pripadamo [Back into the team where we belong]. *Slobodna Dalmacija*. [C02]

Original text

(1) Prošle su pune 23 godine otkad je Toto Cutugno usred Zagreba zapjevao “Insieme, unite, unite, Europe” i simbolično dozivao narode iza netom srušene željezne zavjese da se pridruže zapadnoj braći po kontinentu. (2) Hrvatska je već tada u ruci imala izlaznu kartu iz Jugoslavije, a po mnogo čemu je bila miljama ispred društava koja su u međuvremenu više ili manje podičila titulom članstva u Europskoj uniji. (3) No, spomenutu izlaznu kartu, koju su nam priznali i UN i društvo iz današnjeg EU-a, nisu htjeli prihvatiti brojni u našem okruženju, pa smo, uz nebrojena zabijanja kolaca u vlastite kotače, morali obilaznim putem prema društvu kojem smo početkom 90-ih svesrdno težili.

(4) Premda se voda, pod teretom krize i dužničke omče koja steže stotine tisuća Hrvata i Europljana, tijekom vremena prelila na mlin domaćih euroskeptika, upravo sada treba podsjetiti kamo smo hrlili te 1990. godine. (5) Mahali smo zastavama sa žutim zvjezdicama i pritisnutim ratnim tragedijama dozivali te iste Europljane da nam pomognu. (6) Do danas su se te stvari zaboravile iako je vrlo upitno kakva bi nam bila alternativa u soliranju između jednog i drugog velikog brata.

(7) No, kako bilo, krug se zatvorio. (8) Našli smo se zajedno, insieme, s ekipom koja nas je - i radi vlastitih interesa - dozivala prije više od dva desetljeća. (9) Rampe na granicama padaju, napokon postajemo Europljani prvog reda, a ne građani preusmjereni na sporedan šalter, pa kome drago, a kome ne... nakon ponoći više ne možemo vratiti kazaljke na satu.

Excerpts selected for analysis (translated into English)

[...]

(2) [In 1990] Croatia already had in its hands an exit ticket from Yugoslavia, and in many ways it was miles ahead of the societies that in the meantime have more or less become proud holders of the title of membership in the European Union. (3) But [...] many in our surroundings did not want to accept the above-mentioned exit ticket, so we had to take a detour, along with countless spanners thrown into our own works, to reach the society towards which we so fervently strived at the beginning of the 90s.

[...]

(7) Now, however, it has come full circle. (8) We have found ourselves together, insieme, with the team that was summoning us, also for the sake of their own interests, more than two decades ago.

[...]

Josipović, I., (2013, July 1). Početak budućnosti za našu Hrvatsku [The beginning of the future for our Croatia]. *Jutarnji list*. [C03]

Original text

(1) Naša domovina, Hrvatska, probudila se u novoj stvarnosti - kao punopravna članica Europske unije. (2) Svanuo je dan kojeg smo dugo čekali i kojem smo se dugo nadali. (3) To je dan za koji su radile i o kojem su sanjale mnoge naše generacije. (4) Živjeti u slobodnoj Hrvatskoj koja je danas postala priznata i ravnopravna članica šire zajednice europskih država i naroda - to je bila želja i cilj naše moderne povijesti. (5) Sad smo to i ostvarili.

(6) Veliki je to uspjeh naše domovine. (7) Ponekad smo suviše kritični prema samima sebi, pa ne vidimo dubinu i važnost velikih povijesnih događaja koji su završili povoljno za nas. (8) U jednom trenutku, prepreke su nam se činile prevelikim i bezrazložno postavljenim. (9) Činilo nam se da drugi traže suviše od nas, da nas ne razumiju. (10) I s naše strane je bilo nerazumijevanja Europe. (11) Bilo je onih koji su - najčešće iz vlastitih interesa - zapravo potajno priželjkivali da ostanemo izvan tog velikog projekta. (12) No, ogromna većina naših ljudi znala je da pridruživanje jedne male zemlje, koja je sve donedavno prolazila kroz vrlo složenu tranziciju, koja je u nedavnoj prošlosti osjetila svu tragediju nasilja i ratovanja i koja želi doseći najviši standard europskog razvoja - ima itekako smisla. (13) Ta većina je znala i osjećala da je ulazak u Europsku uniju povijesni projekat, koji će u svakom smislu povećati a ni u kojem slučaju smanjiti našu moć kao države i kao naroda. (14) Ta većina nikad nije odustala, nikad nije posustala. (15) Danas je stoga dan pobjede europskih stremjenja demokratske Hrvatske.

(16) Zašto nam je ulazak u Europsku uniju tako važan?

(17) Prije svega, povećat će i dodatno jamčiti našu slobodu. (18) Sloboda je naša najveća vrijednost, a ujedno i bit samog projekta europskog udruživanja. (19) Europska unija je zajednica slobodnih zemalja, zemalja koje su okrenute prema demokraciji, i koje se suprotstavljaju diktaturama, autoritarnim i totalitarnim režimima. (20) Plava boja neba i žuta zvijezda koja označava europski humanizam - to su temeljni europski simboli. (21) Sloboda izbora, sloboda izražavanja identiteta, sloboda djelovanja, privrednog i političkog - to su vrijednosti koje dijelimo s drugim Europljanima. (22) Pripadamo domovini slobode, domovini prava i pravednosti. (23) Zato smo htjeli biti članovi europske zajednice slobodnih naroda i slobodnih građana.

(24) Ulazak u EU povećava i jamči našu sigurnost. (25) Sve zemlje na svijetu žele više sigurnosti za sebe. (26) Naročito se to odnosi na male zemlje, čija se sigurnost najbolje štiti suradnjom s prijateljima. Europska unija je zajednica prijatelja i dobrih susjeda. (27) Jedni drugima pomažemo kako bi nam svima bilo bolje. (28) Zajedno možemo postići daleko više nego što bismo mogli radeći samo za sebe. (29) Nijedna zemlja EU-a nije kolabirala, niti se raspala, niti je završila u tragičnom

ratu. (30) Za nas, koji smo imali burnu prošlost, taj je aspekt europskog udruživanja vrlo važan.

(31) Europska unija je za nas također i instrument povećanja solidarnosti i razumijevanja unutar Europe. (32) Smisao europskog udruživanja je i u razvijanju onih zemalja i krajeva Europe koji su danas slabije razvijeni od drugih. (33) Širenje tržišta, a time i konkurentnosti, postavlja pred nas nove izazove i nove zadatke. (34) Ali, to je ujedno i poticaj nama samima da budemo uspješniji kako bismo mogli iskoristiti novu šansu koju imamo. (35) Europa solidarnosti, u kojoj i mali imaju svoje sigurno i stabilno mjesto, i u kojoj s razlika između razvijenog sjevera i slabije razvijenog juga smanjuje, a ne povećava - to je Europa koju želimo.

(36) Sad kad smo postali punopravna članica, imamo dodatnu priliku da se drugima u Europi predstavimo u najboljem svjetlu, da im pokažemo snagu i ljepotu naše kulture i našeg identiteta. (37) Nema nikakvog temelja za strahovanja da će naš identitet biti "izgubljen" u "moru" Europske unije. (38) Nijedan narod nije u EU-u izgubio identitet, niti je postao neprepoznatljiv, pa se to neće dogoditi ni nama. (39) Upravo obratno - to je prilika da našu kulturu snažnije integriramo u europsku kulturu, te da time postanemo još vidljiviji i još atraktivniji.

(40) Isto se to odnosi i na našu znanost, na naše proizvode i na ljepotu naše zemlje. (41) Kao članica Europske unije praktički smo ušli u jedan jedinstven politički, gospodarski i kulturalni prostor, u kojem je svima sve dostupno. (42) Imamo što pokazati, i čime se ponositi.

(43) Ulazak naše zemlje u Europsku uniju budi u nama velike nade. (44) Osobno sam ponosan da smo uspjeli. (45) Ponosan sam što smo našu zemlju učinili boljom nego što je ona ikad ranije bila - u cijeloj svojoj povijesti. (46) To su i drugi prepoznali, te su pokazali da nas istinski žele u članstvu Europske unije. (47) U Europi i u svijetu, u kojima danas nema tako mnogo dobrih vijesti - postali smo dobra vijest. (48) Prilika je, stoga, da se i u nama probudi optimizam i samopouzdanje. (49) Pokazali smo sebi i drugima da ono što jako želimo - to i možemo. (50) Ono na čemu uporno i savjesno radimo - i to svi zajedno i kroz duže vrijeme - to će nam se i ostvariti.

(51) Možda je sad prilika da razmislimo i o tome kako najbolje iskoristiti tu novu energiju i novo samopouzdanje. (52) Razdoblje u kojem smo imali tako velike stratejske ciljeve možda je sad iza nas. (53) Ostvarili smo tri najvažnija takva cilja: postigli smo samostalnost, ostvarili smo cjelovitost naše zemlje, a sad smo dovršili i proces ulaska u euroatlantske integracije. (54) No, pred nama je još izazova. (55) Prvi se odnosi na gospodarski rast, koji nam je važan kako bismo smanjili broj nezaposlenih i siromašnih u našem društvu. (56) U EU nismo ušli radi političara i birokrata - nego zato da bi naši građani bili slobodniji, sigurniji i da bi živjeli bolje. (57) Ušli smo da bi naša privreda imala veće šanse da se razvije, kako bismo stvorili prosperitetnije društvo. (58) Ušli smo da bi svaki naš građanin dobio priliku da živi dostojanstveno i mirno čeka stariju dob, da naša djeca ne moraju brinuti o onim stvarima o kojima je morala brinuti naša generacija, da ne razmišljaju prije svega o tome kako napustiti zemlju koja im ne može ili ne želi pružiti šansu da zarade.

(59) Današnji je dan možda prilika da potaknemo taj novi društveni konsenzus, to jedinstvo oko novog cilja - oko razvoja naše zemlje. (60) Moja je želja da se u Hrvatskoj održi i da se još unaprijedi osjećaj solidarnosti i razumijevanje između poslodavaca i radnika, između bogatijih i siromašnijih, između onih koji imaju i onih koji nemaju. (61) Hrvatska je jedna - svima nam je domovina, i svi u njoj moraju imati šansu da se razvijaju i da žive dostojanstveno. (62) Potrebno nam je više poduzetnosti, i više društvene odgovornosti. (63) Kao što smo i prethodne ciljeve postigli zajedničkim djelovanjem sviju nas, tako je i napredak u ovom području moguće postići samo zajedno.

(64) Kad pogledam unaprijed, u budućnost od deset, dvadeset ili pedeset godina, vidim današnji dan kao rođendan jedne sretnije, uspješnije i prosperitetnije Hrvatske - Hrvatske koja je danas uzela svoju sudbinu u potpunosti u svoje ruke i koja je odlučila biti dio zajedničke obitelji prosperitetnih, sretnih i uspješnih europskih naroda. (65) Današnji dan je početak naše budućnosti - budućnosti koja će prema nama biti bolja nego što je bila naša prošlost.

Excerpts selected for analysis (translated into English)

[...]

(36) Now that we have become a full member, we have an additional opportunity to present ourselves to the other European peoples in the best light, to show them the strength and beauty of our culture and identity. (37) There is no ground to fear that our identity will be “lost” in the “sea” of the European Union. (38) Not a single people in the EU lost its identity, nor became unrecognisable, so it will not happen to us either. (39) Just the opposite – it is an opportunity to integrate our culture into European culture even more effectively, and thus become more visible and more attractive.

[...]

(43) Our country’s accession to the European Union gives us great hopes. (44) I am personally proud that we have succeeded.

[...]

(51) Perhaps now is an opportunity to think about how to best take advantage of this new energy and new confidence.

[...]

(59) Perhaps today is an opportunity for us to foster this new social consensus, this unity towards a new goal – the development of our country. (60) It is my desire that Croatia maintains and improves even more the sense of solidarity and mutual understanding between workers and employers, between

the rich and the poor, between the haves and the have-nots.

[...]

(64) When I look ahead, ten, twenty or fifty years from now, I see today as the birthday of a happier, more successful and more prosperous Croatia [...] (65) Today is the beginning of our future – a future that will be better to us than was our past.

Leko, J., (2013, July 1). EU je šansa koju moramo iskoristiti [The EU is an opportunity we have to take advantage of]. *Jutarnji list*. [C04]

Original text

(1) Hrvatska je od danas dio europske obitelji država i naroda. (2) Ovaj dan uistinu možemo nazvati povijesnim. (3) Europska unija nastala je kao temelj mira i stabilnosti nakon pustoši koju je narodima Starog kontinenta ostavio Drugi svjetski rat te kao jamac da se budućim generacijama takvo zlo nikad ne ponovi. (4) Nažalost, Hrvatska to nije mogla izbjeći. (5) Samo rađanje neovisne Republike Hrvatske obilježila su ratna stradanja i agresija prouzročena velikosrpskom politikom. (6) Tim više je Hrvatska, od samog proglašenja neovisnosti, postavila kao svoj prioritetni cilj europske i euroatlantske integracije. (7) Uprkos traumatičnom ratnom iskustvu, prvi smo krenuli u proces pomirenja na jugoistoku Europe, uvjereni da jedino politika dobrosusjedstva i suradnje ima budućnost.

(8) Veliko je zadovoljstvo vidjeti konačno i rezultate velikih napora, truda i odricanja koji su bili ulagani u europski projekt Hrvatske svih ovih godina. (9) Od početka smo znali da će posao biti velik, ali i da je nagrada koja stoji na kraju puta neizmjerljivo vrijedna. (10) Na europske smo integracije gledali ne samo kao na posao koji se jednokratno obavi i dovrši već kao na projekt više generacija.

(11) Dok smo mijenjali zakone naše države kao njezino vezivno tkivo i usvajali europsko zakonodavstvo, svjedočili smo polaganom, ali sigurnom promjeni hrvatskog društva. (12) Uvijek smo znali da želimo društvo izgrađeno na vrijednostima na kojima se temelji Europska unija, društvo u kojem se poštuju ljudska prava, sloboda tržišta, vladavina prava i prava manjina.

(13) Slika je današnje Hrvatske u usporedbi sa onom od prije 10 godina u potpunosti izmijenjena i unaprijeđena, a razlika prema Hrvatskoj s početka 90-ih je upravo ogromna, u korist ljudskih prava i temeljnih sloboda i posebno vladavine prava.

(14) Put kojim smo prošli imao je podršku ogromne većine hrvatskih građana i svih relevantnih političkih snaga i on ni u kom trenutku nije, uprkos teškoćama, doveden u pitanje.

(15) Brojni politički dokumenti Hrvatskog sabora, kao najvišeg predstavničkog tijela Republike Hrvatske, svjedoče o tom usmerenju. (16) Zakonski akti koji su u procesu usklađivanja s europskim zakonodavstvom usvojeni broje se u stotinama.

(17) Svoj uspjeh vidimo i kao uspjeh Europske unije i njezinih država članica koje su nam cijelo vrijeme pomagale. (18) Vidimo ga i kao šansu za zemlje jugoistočne Europe koje žele pristupiti Europskoj uniji.

(19) Ulazak Hrvatske u EU više je nego jasan svjetionik u kojem se smjeru isplati kretati i poruka da se sav trud na kraju isplati. (20) Mi im u tome svakako možemo i želimo pomoći jer bez stabilnog

jugoistoka Europe nema ni stabilne Europe.

(21) Iako smo uvjete za članstvo zadovoljili te smo prema nekima najpripremljenija zemlja za članstvo u EU, čeka nas još puno posla. (22) Prije svega treba ojačati naše gospodarstvo i podići standard građana. (23) Hrvatska je u svjetskoj ekonomskoj krizi pretrpjela velike štete, a pet godina od početka krize nismo uspjeli pokrenuti gospodarski rast. (24) Europska unija pruža priliku i za takav zaokret, a na nama je da to iskoristimo.

(25) Pruža nam se mogućnost da do 2020. iz europskih strukturalnih i kohezijskih fondova povučemo više od 13 milijardi eura, stoga je od velike važnosti pripremiti kvalitetne projekte.

(26) Ostaje nam i zadaća daljnjeg jačanja institucija, posebno pravosuđa. (27) Neki poslovi ne mogu se dovršiti u nekoliko mjeseci ili godina već su za to potrebni dulji vremenski periodi. (28) Jedna od neposrednih zadaća je ulazak u šengenski režim, na čemu već intenzivno radimo.

(29) Posebnu ulogu imat će Hrvatski sabor koji je od danas jedna od institucija Europske unije. (30) Kao predstavničko tijelo građana, Sabor će biti ključan u zaštiti hrvatskih interesa u Uniji. (31) Lisabonski ugovor ojačao je ovlasti nacionalnih parlamenata država članica EU, kao i Europskog parlamenta. (32) Sabor će biti u stalnom kontaktu sa hrvatskim zastupnicima u Europskom parlamentu, a sve odluke Europske unije morat će dobiti zeleno svjetlo saborskog Odbora za europske poslove i samog Sabora.

(33) Nacionalni parlamenti članica EU mogu zakonskim prijedlozima Europske komisije dati tzv. žuti karton, ako smatraju da zadiru u njihov nacionalni suverenitet. (34) To se i dogodilo u 2012., kad je Europska komisija odustala od prijedloga ograničavanja radničkog prava na štrajk jer je nekoliko parlamenata odbacilo takav zakon. (35) Zasad je to jedini takav slučaj, ali bitno je znati da i Hrvatski sabor od danas ima takve ovlasti u Europskoj uniji.

(36) Naš daljnji put je jasan - želimo u Uniji biti konstruktivan i aktivan čimbenik koji će sudjelovati u kreiranju europske politike na raznim područjima. (37) Smatramo da u europsku politiku unosimo dodanu vrijednost bez obzira na trenutačnu gospodarsku krizu u zemlji. (38) I EU prolazi kroz gospodarsku krizu i neke su zemlje više, a neke manje pogođene njome. (39) Ipak, jasno je da je Europa još uvijek jedno od najpoželjnijih mjesta za život, a Unija još uvijek jedna od najprestižnijih svjetskih političkih i gospodarskih asocijacija.

(40) Ne bojimo se budućih izazova jer smatramo da smo najteže ipak ostavili iza sebe. (41) Razlika je u tome da od danas više nismo sami, a iza nas stoji snaga solidarnosti država članica s kojima ćemo za zajedničkim stolom rješavati probleme. (42) Isto tako, u zajedničkoj kući trebamo se pridržavati i zajednički dogovoreni pravila. (43) S vjerom u bolje sutra za sve hrvatske građane i za sve građane Europe, želim nam svima puno uspjeha.

Excerpts selected for analysis (translated into English)

[...]

(9) From the beginning we knew that we would have to work hard, but also that the prize awaiting us was immensely valuable. (10) We have regarded European integration not only as a duty to be accomplished once and for all, but as the project of several generations. (11) [...] we have witnessed the slow but steady change of Croatian society. (12) We have always known that we want a society built on the same founding values as the European Union, a society that respects human rights, freedom of the market, the rule of law and the rights of minorities.

[...]

(18) We see [our success] also as a chance for South-Eastern European countries wishing to join the European Union.

(19) Croatia's accession to the EU is more than a clear beacon worth following and a message that all the hard work pays off in the end. (20) We certainly can and want to help them, because without a stable South-Eastern Europe there is not stable Europe.

[...]

(21) Although we have met the membership requirements and many see us as the most prepared country for EU membership, there is still much to be done. (22) First of all, we need to strengthen our economy and raise the standard of living. (23) In the worldwide economic crisis Croatia suffered major damage, and five years after the onset of the crisis we have failed to stimulate economic growth. (24) The European Union provides an opportunity for such a turnaround too, but it is up to us to take advantage of it.

[...]

Pavičić, J., (2013, July 1). Između katedrala i balkanskih gudura [Between cathedrals and Balkan crevices]. *Jutarnji list*. [C05]

Original text

(1) *Dva hrvatska paradoksa - mi smo katolički Balkanci i mi smo mediteranski Slaveni*

(2) Zemljopisno, kulturno, lingvistički, politički i gastronomski, Hrvatska je zemlja koja počiva na dvama temeljnim proturječjima, proturječjima koja se opiru kulturnim stereotipima i uobičajenim zemljopisno-makroregionalnim predodžbama.

(3) Prvo od ta dva proturječja je činjenica da su Hrvati katolički Balkanci. (4) Drugo proturječje je to da su Hrvati mediteranski Slaveni.

(5) I jedna i druga konstatacija u sebi nose naizgled suprotstavljene parove pojmova. (6) U predodžbi zapadnog Europljanina, naime, pojam Balkana neraskidivo je povezan s idejom predvorja Levanta, slabo civiliziranim i politički nestabilnim prostorom koji je suprotan Zapadu i ne uspjeva izgraditi kontinuiranu civilizaciju. (7) Pojam Balkana u europskom je predočavanju pupčano povezan uz vjersko Drugo, a to znači uz islam i pravoslavlje. (8) Katolički svijet, s druge strane, asocijativno je neizbježno povezan sa Zapadom, s “našom” polutkom Europe razdijeljene vjerskom shizmom, za postojanost, kontinuitet, za svijet katedrala, biskupskih dvorova, cehova, dinasta, liljanovih krinova i feudalnih burgova. (9) Hrvatska je zemlja koja potire tu stereotipnu dihotomiju: ona jest katolička, ona ima i katedrale i burgove, a istodobno jest i pravi, pravcati Balkan, sa svim balkansim općim mjestima, političkim nestabilnostima, gudurama, hajducima, graničarima i nasilnim mitologijama. (10) Hrvatska ne samo što je i katolička i balkanska, nego je često (da se ne lažemo, najčešće) više balkanska onda kad je i više katolička. (11) To je prvi od dvaju paradoksa koji nosimo u svojoj kulturi.

(12) Drugi paradoks koji nosimo jest taj da smo mediteranski Slaveni. (13) Jer, u istom paketu kulturnih stereotipova zapadne Europe, ni slavenstvo i mediteranstvo ne bi trebalo stajati u istoj rečenici. (14) Po tim paketima predodžbi, slavenstvo je prostor europskog sjevera i istoka, prostor dugih ravnica baltičkog štita i ruske ploče koje se poput velikog pošumljenog proplanka pružaju od Labe do Sibira. (15) Slavenski je prostor ravnice, vjetrova s Baltika, magli, davnih konjičkih bitaka i kaštela na račvanjima velikih, mutnih rijeka. (16) Umjesto toga, u Hrvatskoj imaju posla s nekim drugim slavenskim prostorom: kamenim, osunčanim, kraško-vapnenačkim, sušno-bezvodnim, prostorom mora, otoka, maslina, rogača i ovaca. (17) A ipak, taj prostor po svom je jeziku neupitno slavenski, i svojom toponimijom zrcali daleke rođačke veze: Kijev i Kijevo, Gdznia i Gdinj, Novgorod i Novigrad, Brest i Brist, podravska i slovačka Trnava.

(18) Iz tih dvaju temeljnih paradoksa proizlaze svi drugi, svi mnogobrojni simptomi raskršća i granice koje nalazimo u našoj svakodnevnicu. (19) Tako je Hrvatska zemlja u kojoj maslinovo ulje susreće srednjoeuropski krumpir, a rezultat su gregada i bakalar in bianco. (20) To je zemlja u kojoj panonski

gulaš susreće talijanske makarune, a rezultat susreta jedete u istarskim oštarijama. (21) Zemlja u kojoj turska kultura dolmi i sarmica susreće nešto tako njemačko kao što je pire, a rezultat sinteze jedemo za Novu godinu. (22) To je zemlja u kojoj otomanski ritual kafendisanja susreće sjeverno-talijansku modernizaciju, a rezultat toga je kult kafića, središnji predmet začuđene fascinacije svakog stranca koji je u Hrvatskoj proveo dulje od sedam dana.

(23) No, paradoksi Hrvatske ne svode se samo na perun i žlicu. (24) Mnogo što je u Hrvatskoj paradoksalno, protuintuitivno i proturječno. (25) Za početak, njen oblik. (26) Ta otrovna “kifla”, kako se s njom izruguje Bild, jasno pokazuje da je Hrvatska manje više slučajan zbroj manje-više nepovezanih pokrajina koje su se spletom okolnosti našle s jedne strane granice u trenutku primirja 1699., primirja koje je u tom času bilo tek trenutačni provizorij, ali će na duge staze odsudno posložiti odnose na onom što danas zovemo zapadnim Balkanom.

(27) Hrvatska je - ukratko - u velikoj mjeri slučajna nacija, nacija kojoj su ime i identitet posljedica ustrajnog propagandnog rada jednog katoličkog reda koji je s tri strane granice triplex confiniuma među bezimenom katoličkom rajom usađivao ime i poveznicu s jednim davno mrtvim srednjvjekovnim kraljevstvom. (28) I granice Hrvatske su podjednako slučajne, posljedica ratne avanture jednog savojskog princa i trenutačnog odnosa snaga u jednom gluhom i krvavom trenutku. (29) Upravo zato što je u dobroj mjeri rezultat slučaja, hrvatska nacija nema organskih, zblijski opipljivih uporišta o koja bi oslonila svoj identitet. (30) Hrvati žive u klimatsko-geografski heterogenom prostoru mora, ravnice i gorja, pa ne mogu ideju nacije osoviti o kult prostora i mitologiju pejzaža, kao što to rade Mađari, Nizozemci ili Norvežani. (31) Hrvati govore tri različita jezika (koje taktično nazivaju dijalektima), pa teško mogu svoj identitet graditi na jeziku, kao Slovenci, Mađari ili Baski.

(32) Hrvati imaju barem četiri kuhinje, barem četiri usporedne povijesti, dijelovi Hrvatske imaju tri različita kolonizatora, dva različita druga jezika, nose u svom kulturnom iskustvu druge pravne sustave, druge tipove kolonata i kmetstva, druge katastarske tradicije, školsku organizaciju, političku tradiciju... (33) Čak ni ono što obično integrira druge europske narode - a to je memorija Drugog svjetskog rata - u Hrvatskoj nije faktor povezivanja, nego faktor temeljite zavade, zavade koja Hrvatsku simbolički dijeli na dva ljutita, narogušena i osjetljiva tabora, te historijski definira dva politička bloka predvođena dvjema megastrankama, nasljedicama dvaju povijesnih ratnih mitologija: one rata četrdesetih i one rata devedesetih. (34) Upravo zato što nije kadra proizvesti organski identitet - opipljivi splet prizora, okusa i govora koji se može vidjeti, osluhnuti i probati nepcem - Hrvatska je baš zato sklona konstrukcijama apstraktnih nacionalnih narativa. (35) Ako ne možete “biti nacija” preko puszte, gulaša, paprike i “Magyar nyelv” (mađarskog jezika), Hrvatska “postaje nacija” preko paraideoloških pripovijesti, narativa o Zvonimirovoj kletvi, predziđu kršćanstva, “uvijek-smo-bili-Zapadu”, tisućuljetnom snu, guskama u magli, pa sve do mitova o Genexovim devizama i Dinamovim ukradenim titulama.

(36) Upravo zato, Hrvati i danas gorljivo polažu na simboličke manifestacije zajedništva: vješaju zastavu kad se vjenčaju i kad nalijevaju ploču za kat, drže ruku na prsima kad slušaju himnu, slave nacionalne sportske uspjehe kao da u uspjehu Janice ili Ivaniševića imaju osobne zasluge. (37) Sve te javne manifestacije euforičnog zajedništva u dobroj mjeri služe tomu da prikriju činjenicu da se građani ove zemlje uzajamno malo poznaju i teško mogu shvatiti jedni druge.

(38) Čovjek bi zdravorazumski zaključio da pokraj svih tih manifestacija nacionalizma i državotvorstva Hrvati gaje kult svoje mlade države i njezinih ustanova. (39) Istina je - dakako - u potpunosti oprečna. (40) Po svojoj povijesti, Hrvati su kolonizirana nacija kojoj je iskustvo imanja države bilo iskustvo nečije tuđe države: bečke, stambolske, peštanske, mletačke, beogradske. (41) Stoga nacionalizam u Hrvatskoj ide pod ruku s potpunim prijezirom prema ideji države, ako se ideja države manifestira kroz "sitnice" kao što su zakon, sud, porez, željeznica, škola, urbano planiranje, zemljišnji i prometni propisi. (42) Gorljivi nacionalizam - kako nam je pokazao MP Thompson - u Hrvatskoj ide pod ruku s varanjem na porezu. (43) Kako su nam pokazali hadezeovci, ide pod ruku sa sustavnom korupcijom. (44) Kako su nam pokazali Željko Širić, Goran Višnjić i Ivana Vrdoljak, taj nacionalizam ide pod ruku s uništavanjem zaštićenih pejzaža kao kolektivnog dobra. (45) Kako su nam pokazali patriotski tajkuni kao Orešar i Kutle, nacionalizam u Hrvatskoj ide pod ruku s uništavanjem materijalnih resursa i ekonomskog supstrata zemlje. (46) Kako nam dnevno pokazuju naši sugrađani koji kupuju ispite, potplaćuju činovnike, krše urbane i zakonske propise, prepisuju na testu - gorljivo deklarativno domoljublje u Hrvatskoj prirodno ide pod ruku s potkopavanjem države i njenih ustanova. (47) Štoviše - upravo bi se moglo reći da tog potkopavanja ima najviše izvanjskih patriotskih manifestacija. (48) A to je još jedna od mnogih paradoksa hrvatske kulture, paradoksa s kojima ćemo ući u tu novu zajednicu, zajednicu o kojoj smo toliko fantazirali, da bi je sad - kad je ona tu - željeli baš onoliko "gorljivo" koliko i, čini se, ona nas.

Excerpts selected for analysis (translated into English)

[...]

(2) Geographically, culturally, linguistically, politically and gastronomically, Croatia is a country that is based on two fundamental contradictions, which defy cultural stereotypes as well as conventional geographic and macro-regional conceptions. (3) The first of these contradictions is that Croats are Balkan Catholics. (4) The second contradiction is that Croats are Mediterranean Slavs.

[...]

(34) It is because it is incapable of producing an organic identity – a tangible combination of sights, tastes and idioms that can be seen, heard and enjoyed with one's palate – that Croatia is prone to construct abstract national narratives. (35) If you cannot "be a nation" on the basis of the Puszta,

goulash soup, paprika and “Magyar nyelv” (the Hungarian language), Croatia “becomes a nation” through para-ideological stories, narratives about Zvonimir’s curses, the bulwark of Christianity, “we-have-always-been-in-the-West”, the millenary dream, geese in the fog, up to the myths about Genex’s foreign currency and Dinamo’s stolen titles.

(36) [...] Croats eagerly await symbolic manifestations of togetherness still today [...] (37) All those public displays of euphoric togetherness serve to a great extent to conceal the fact that the citizens of this country do not know each other well and can hardly understand each other.

(38) One would commonsensically conclude that [...] Croats venerate their young state and its institutions. (39) The truth is – indeed – the complete opposite. (40) In their history, Croats have been a colonised nation who experienced statehood only through someone else’s state: Vienna, Constantinople, Hungary, Venice, Belgrade. (41) Hence, in Croatia nationalism goes hand in hand with total contempt for the idea of the state [...].

[...]

Jajčinović, M., (2013, July 1). Od danas počinje novo hrvatsko povijesno vrijeme [Today begins Croatia's new historical era]. *Večernji list*. [C06]

Original text

(1) *U EU se Hrvatskoj pruža mogućnost ne samo da sačuva nacionalnu samosvojnost nego da ostane Hrvatska i ujedno bude europska*

(2) Hrvatska se napokon vratila u kulturno-civilizacijsko okružje iz kojega je voljom svojih elita otišla prije gotovo stotinu godina.

(3) Od prvog srpnja 2013. godine za Hrvatsku počinje nova povijesna era. (4) U Europskoj uniji pruža joj se mogućnost ne samo da sačuva svoju nacionalnu samosvojnost nego i da razvija sve svoje potencijale, tj. da ostane Hrvatska i ujedno bude europska. (5) U EU Hrvatska ulazi tragom svojih najboljih pojedinaca koji su duhom bili i veliki Europejci. (6) Niz ide od Marka Marulića, Julija Klovića, Ruđera Boškovića preko Antuna Gustava Matoša, Vlahe Bukovca, Ivana Meštrovića, Milke Trnine, Miroslava Krleže, Zinke Kunc, Lavoslava Ružičke, Vladimira Preloga, pa do Radovana Ivšića, Stanka Lasića, Radoslava Katičića, Viktora Žmegača... (7) Hrvatska u europsku zajednicu naroda i država dolazi s nadom da će joj njezin povratak istodobno biti i novi europski, politički, gospodarski, kulturni i mentalni početak.

(8) Popudbina koju Hrvatska u EU donosi možda je naizgled skromna, no nije beznačajna. (9) Ona ne donosi samo svoje prirodne ljepote, napose Jadran, nego i tisućgodišnju kulturu, pučku marljivost i radišnost, intelektualne mogućnosti i sportsku darovitost. (10) Za Hrvatsku je pritom bitno da se svojim priključenjem EU izdvojila iz nekadašnjeg geopolitičkog okružja u koje je prije gotovo stotinu godinu dospjela. (11) Ući u zajednicu europskih država poslije Slovenije, a prije ostatka novonastalih država bivše Jugoslavije, za Hrvatsku je ujedno i zadovoljština i psihološki poticaj.

(12) Nakon njezina ulaska u EU više je se neće moći tretirati kao dio nekakvog "zapadnog Balkana", "naše regije" i "naših prostora". (13) Svi su ti nazivi Hrvate iritirali jer su ih uvijek iščitavali kao eufemizme za neku novu Jugoslaviju. (14) Hrvatsko sveukupno srastanje s univerzalnim europskim krajolikom neće biti ni brzo ni lako. (15) Posljedice gotovo stoljetnoga življenja u drugome mentalnom okolišu ostavile su i u Hrvatskoj svoje duboke tragove. (16) Da nije bilo vizionarske misli i političke uloge dr. Franje Tuđmana, Hrvatska bi vjerojatno i urasla u bivše jugoslavensko okružje i u njemu trajno ostala. (17) Prije samo četvrt stoljeća valjda nitko u Hrvatskoj, osim Tuđmana, nije ni pomišljao da je samostalna Hrvatska uopće moguća. (18) Zahvaljujući njegovoj povijesnoj viziji, pučkoj zrelosti i braniteljskoj odlučnosti Hrvatska je postala slobodnom državom. (19) Višegodišnji pregovori s bruxelleskom eurokracijom nisu bili laki. (20) U tim se pregovorima Hrvatska najčešće ponašala kao poslušni učenik koji samo izvršava svoje domaće zadaće. (21) Zato se ovo posljednje petljanje hrvatske vlasti s tzv. europskim uhidbenim nalogom doima kao suspektno ustrajavanje na

nečemu što se zapravo i ne može razložno i etično braniti.

(22) U krajnjemu, Hrvatska zapravo nikada do kraja i nije sasvim otišla iz srednjoeuropskoga kulturno-civilizacijskog kruga u koji se sada vraća. (23) U zajedničkoj nacionalnoj memoriji ona se toga razdoblja nikada i nije prestala sjećati. (24) Od prvoga srpnja 2013. godine imat će priliku svoja sjećanja početi pretvarati u svoju budućnost.

Excerpts selected for analysis (translated into English)

[...]

(2) Croatia has finally returned to the cultural and civilisational environment that it had left almost a century ago due to the will of its elites.

(3) The 1st of July 2013 marks the beginning of a new historical era for Croatia.

[...]

(7) Croatia joins the European community of peoples and states with the hope that its own return to it will also be a European, political, economic, cultural and mental new beginning.

(8) The contribution Croatia brings to the EU might seem modest, but it is not insignificant.

(9) It brings not only its natural beauty, especially the Adriatic, but also its millennial culture, its people's diligence and hard work, intellectual capabilities and athletic talent.

[...]

(19) The long-standing negotiations with Brussels' Eurocracy have not been easy. (20) During the negotiations, Croatia often behaved as a diligent pupil who simply does their homework.

[...]

Jergović, M., (2013, July 1). Zemlja bez privrede i bez rudnih blaga, s mnogo vode i vjetra [A country without an economy or mineral treasures, with plenty of water and wind]. *Jutarnji list*. [C07]

Original text

(1) Hrvatska je zemlja od četiri milijuna i tristo tisuća stanovnika, naseljenih na 56.542 četvorna kilometra. (2) Državni subjektivitet stekla je odlukama Drugog zasjedanja AVNOJ-a, 29. studenog 1943. u bosanskome gradiću Jajcu, a ostvarila ga oslobođenjem domovine, godinu i pol kasnije. (3) Prvi predsjednik Hrvatske (tojest, predsjednik Prezidijuma Narodne Republike Hrvatske) bio je pjesnik Vladimir Nazor. (4) Svoju samostalnost Hrvatska je stekla u borbi protiv fašizma, unutar partizanskih jedinica Narodnooslobodilačke vojske Jugoslavije, zajedno s drugim narodima i narodnostima koji će sudjelovati u formiranju jugoslavenske federacije. (5) Nakon što nije postignut dogovor o opstanku Jugoslavije, 25. lipnja 1991, odlukom svoga parlamenta, Hrvatska je proglasila nezavisnost. (6) Prvi predsjednik nezavisne republike bio je Franjo Tuđman. (7) Nakon što je bivša federalna armija pokušala spriječiti ostvarenje samostalnosti, uslijedio je rat. (8) U tom ratu su se protiv deklarirane nezavisnosti, a za uspostavu vlastite države na značajnom dijelu hrvatskoga državnog teritorija – čije su granice zajedničkim dogovorom jugoslavenskih rukovodstava određene nakon Drugoga svjetskog rata – protiv Hrvatske vojske i policije, a na strani ostataka federalne armije, borili brojni hrvatski Srbi. (9) Rat je dvaput završavao. (10) Prvi put, sarajevskim primirjem od 3. siječnja 1992, nakon čega bivša jugoslavenska vojska više nije sudjelovala u ratu. (11) Drugi put, rat je završen masivnom policijskom operacijom, u kolovozu 1995. (12) Sudbina Srba, kao najveće manjinske zajednice u Hrvatskoj bila je dvojaka: dio njih je izbjegao ili je prognan (o čemu se ne slažu službeni hrvatski i srpski izvori), nakon čega su spaljena njihova sela, srušene bogomolje, opustošena zemlja. (13) Drugi dio, nastanjen blizu granice sa Srbijom, uglavnom je ostao, jer je u tom dijelu Hrvatske rat završen primirjem, uz medijaciju Ujedinjenih naroda. (14) Danas, u Hrvatskoj živi preko 90 posto Hrvata. Srba je oko 4 posto. (15) Ostalo su druge nacionalne manjine i neopredijeljeni.

(16) Hrvatska je zemlja neobičnog zemljopisnog oblika. (17) Postoji sjeverna i južna, ili bolje rečeno – gornja i donja Hrvatska, dok se između nalazi druga država: Bosna i Hercegovina. (18) Hrvatska je malena država, neobično dugih kopnenih granica. (19) Još su zanimljiviji uvjeti u kojima je nastajala hrvatska nacija. (20) Kako su imali svoj jezik, a jedno vrijeme i svoje pismo, Hrvati su se jasno razlikovali od imperija pod koje su za dugih stoljeća potpadali. (21) Sa sjeverozapada, pod utjecajem Austro-Ugarske, formirali su se kao srednjoeuropski narod. (22) Sa zapada i od mora, pod utjecajima Venecije, bivali su Mediteranci. (23) A s istoka, i iz svoje bosanskohercegovačke unutrašnjosti, naseljene pravoslavicima, muslimanima i katolicima (koji će se i sami odrediti kao – Hrvati), oni će postajati balkanski narod, pod jakim orijentalnim i turskim utjecajima. (24) Hrvatska tradicijska kultura i narodni folklor određeni su tom polivalentnošću, dijelom i izmiješanošću.

(25) Kao što je to slučaj i kod svih njenih istočnih susjeda, hrvatske državne granice nisu granice njezinoga kulturnog, nacionalnog, a često ni političkog identiteta. (26) Toponimi koji su značajni za hrvatsku kulturu ponekad se nalaze u drugim državama, gdje su se rađali i živjeli i mnogi znameniti Hrvati. (27) To je razlog za sukobe i nerazumijevanje sa susjedima, uglavnom tokom dvadesetog stoljeća. (28) Iako se obično smatra da balkanske mržnje i sukobi traju stoljećima, te da je riječ o zlim tradicijama, upisanim u nacionalni identitet, prije 1918. i uspostave zajedničke Kraljevine Srba, Hrvata i Slovenaca, među ovim narodima nije bilo sukoba, iako je bilo prisezanja za istim teritorijima. (29) Recimo, i Srbi i Hrvati ispisali su čitave historiografske tomove, uglavnom zasnovane na legendama i teško provjerljivim činjenicama iz narodne epike, o srpskoj ili hrvatskoj pripadnosti Bosne i Hercegovine. (30) Na kraju, zbog legendi se devedesetih godina na Balkanu i ratovalo. (31) Iako europski promatrači i povjesničari te ratove u pravilu karakteriziraju kao građanske ratove, čega se Hrvati groze, jer svoj rat doživljavaju kao jugoslavensku agresiju na Hrvatsku i srpsku pobunu u Hrvatskoj, balkanski ratovi su se, u pravilu, vodili zbog – kulture. (32) Dakle, zbog identiteta, jezika i pripadnosti.

(33) Hrvatska je zemlja propale privrede, opustošena privatizacijom takozvanoga društvenog vlasništva, koja je započela dok je trajao rat i u kojoj su sudjelovali isključivo ljudi bliski vlastima. (34) U prvih deset godina, radikalnoj desnici Franje Tuđmana, u sljedećih deset godina, lijevo-liberalnim koalicijama i reformiranom HDZ-u Ive Sanadera. (35) Hrvatska je visoko zadužena država, koja već petu godinu ne izlazi iz ekonomske krize. (36) Nacionalna valuta je trajno precijenjena, ali bi devalvacija, iz različitih razloga, dovela do potpunoga ekonomskog i društvenog sloma. (37) Građani su godinama poticani da podižu stambene kredite, a bankama je dopušteno da njihovu vrijednost vezuju za stranu, a ne za domaću valutu, čime bi pad kune doveo do egzistencijalnog sloma većine gradskih domaćinstava u Hrvatskoj. (38) Porezi u Hrvatskoj su vrlo visoki, porez na dodanu vrijednost drugi je po visini u Europi. (39) Nezaposlenost je velika, komunalne režije i cijene telefonskih usluga su među najvišim u Europi.

(40) Istovremeno, Hrvatska je bogata i vrlo raznolika zemlja. (41) Onako kako je šaren njezin kulturni i nacionalni identitet, i ulijeva se u maticu iz više različitih izvora, i kako su Hrvati, sami po sebi, vrlo izmiješani sa susjednim slavenskim narodima, ali i s Talijanima, Austrijancima i Mađarima, tako je, nekim čudom, vrlo raznolika i kontradiktorna ljepota njihove zemlje. (42) Većih rudnih bogatstava nemaju, osim kamena, koji je ponegdje vrlo kvalitetan. (43) Hrvatska je, još uvijek, vrlo šumovita zemlja, a u kraškom području skupljaju se goleme količine čiste vode. (44) To je zemlja vjetra, uglavnom sjevernog i južnog, u velikom broju varijacija, po smjeru i snazi. (45) Njezine rijeke su, uglavnom, manje zagađene i pripadaju dvama slivovima: jadranskome i crnomorskom. (46) Slabo su plovne.

(47) U Hrvatskoj se rodio veliki američki znanstvenik, Srbin po podrijetlu i nacionalnom osjećaju: Nikola Tesla. (48) Kada je umro, u zimu 1943. nad otvorenim grobom svirao mu je svjetski slavni violinist, Hrvat Zlatko Baloković, pjesmu srpske vojske iz Prvoga svjetskog rata “Tamo daleko”. (49)

U Hrvatskoj je živio, Čeh po rođenju, Hrvat po osjećaju, Slavoljub Penkala, čovjek koji je izumio kemijsku olovku. (50) Ali najvažniji hrvatski izum je: karantena. (51) Dubrovnik, maleni grad država, u Srednjem se vijeku štitio od kuge razrađenim sustavom karantene, u kojoj su morali proboraviti svi koji su htjeli ući u grad.

(52) Hrvatska je lijepa mala zemlja, koju dugo nisu mogli pronaći. (53) Kad bi je tražili na zapadu, nje tamo nije bilo. (54) Okrenuli bi se prema istoku, nije je bilo ni tamo. (55) Hrvatska je negdje tu, između.

Excerpts selected for analysis (translated into English)

[...]

(24) Croatian traditional culture and popular folklore are determined by [...] versatility, and partly by blending.

[...]

(28) Although it is commonly believed that hatred and conflicts in the Balkans have lasted for centuries, and that this is about wicked traditions inscribed in national identity, before 1918 and the establishment of the joint Kingdom of Serbs, Croats and Slovenes, there were no conflicts among these peoples [...] (31) Although European observers and historians typically characterize them as civil wars [...] the Balkan wars [of the 1990s] were generally fought because of culture. (32) That is to say, because of identity, language and belonging.

[...]

(40) [...] Croatia is a rich and very diverse country. (41) Just as its cultural and national identity is variegated and pours into the mould from many different sources, and as Croats themselves are very much mixed with neighbouring Slavic nations, but also Italians, Austrians and Hungarians, so the beauty of their country is miraculously very diverse and contradictory.

[...]

Raspudić, N., (2013, July 1). Probudili smo se kao građani EU! Što će nam biti novi cilj? [We have awakened as EU citizens! What will be our next goal?].

Večernji list. [C08]

Original text

(1) Probudili smo se kao državljani zemlje članice EU. (2) Istina, proteći će još najmanje nekoliko godina dok Hrvatska ne uđe u schengensku zonu i dok se hrvatski državljani ne budu mogli zapošljavati u većini zemalja EU, u kojima još ima posla, ali “san generacija” je ostvaren. (3) Ako ništa, ostvaren je san barem onih koji su se uvalili u Europski parlament i ostale institucije u kojim će dio naše kompradorske elite naći uhljebljenje.

(4) Što će od danas biti novi cilj koji “nema alternativu”? (5) I znamo li kao zajednica uopće više živjeti i politički funkcionirati bez takvih mitova? (6) Premijer je u Bruxellesu neki dan rekao da je život put, a ne odredište, kako je važan most, a ne cilj. (7) U tom smislu bi se moglo reći – ako još ne znamo treba li se radovati dolasku na cilj (to će se moći vrlo precizno izračunati već za dvije-tri godine), sasvim je sigurno da je jako dobra vijest to da je završio mučni put. (8) Ulazak u EU je od samog početka uveden kao mit, sveta priča u koju se mora vjerovati i za koju nije potrebno nuditi argumente. (9) Ta dogma se nije propitivala i držala je hrvatsku političku scenu u nekoj vrsti izvanrednog stanja u kojem je sve podređeno krajnjem obzoru smisla – ulasku u žudenu Uniju. (10) Nije bilo prave javne rasprave o ulasku ili neulasku, umjesto racionalnih argumenata govorilo se o “povratku kući”, isticale su se “mogućnosti protoka ideja” i slične trivijalnosti. (11) Pogotovo je falilo konkretne interesne računice iz koje bi se vidjelo koliko to košta i što donosi. (12) Nametalo se kao samorazumljivo da ulazak u EU nema alternativu i taj temeljni politički mit kao sjena je bojio cijelu političku scenu.

(13) Što je jutros realno drugačije nego jučer? (14) Ništa, u istim smo problemima, s istim ljudima, u istoj kaši. (15) Institucionalni okvir je drugačiji, ali proći će neko vrijeme dok se ta novost i praktično ne osjeti. (16) Proći će godine do ulaska u Schengen, do tada će nas još zaustavljati na granici. (17) Dobra stara kuna koristit će se još godinama dok je ne zamijeni euro, ako se do tada eurozona ne raspadne. (18) Porast standarda, plaća, mirovina, smanjenje korupcije? (19) O tome bismo mogli priupitati ne samo Bugare i Rumunje nego i stare članice Grčku i Italiju. (20) Nezaposlenost mladih već nam je gotovo na razini stare članice Španjolske. (21) Dakle, uklopit ćemo se.

(22) S druge strane, eurofobna priča da smo danas izgubili suverenost također je bajka. (23) Ne možemo izgubiti nešto što odavno nemamo. (24) Već godinama smo nesuvereni financijski, ekonomski, geostrateški. (25) Tko su vlasnici “hrvatskih” banaka i “hrvatskih” medija? (26) U kojoj se zemlji strani obavještajci i novinari puštaju u predsjednički arhiv? (27) Apsurdno, sad kad je završio veliki mit, stvaraju se pretpostavke za formiranje prave političke elite, koja bi pametnom politikom

unutar EU mogla povratiti dio prije izgubljene suverenosti u odlučivanju. (28) Argument da ulazak u EU znači definitivan bijeg s Balkana rasplinjuje se kao mjehur od sapunice pred grubom stvarnošću nikad većeg “regionalnog” lizanja.

(29) Jutros je, između ostalog, završila i faza samonametnutog nacionalnog djetinjstva. (30) Infantilna pozicija Hrvatske u pregovorima se doslovno mogla iščitati iz diskursa naših pregovarača koji su govorili o “izvršavanju domaćih zadataka” ili “dokazivanju zrelosti”. (31) Hrvatska politička elita svih ovih godina pregovaranja nije igrala autentičnu političku igru za domaću publiku, već postkolonijalnu za bruxelleski procjenjivački pogled, čijim se očekivanjima bespogovorno prilagođavala.

(32) Ugrubo rečeno, europska politika danas je sve desnija u ekonomsko-socijalnom smislu (kresanje radnih i socijalnih prava, deregulacija, privatizacija) i sve lijevo-liberalnija u pogledu vrijednosti, do granice sekularnog fundamentalizma. (33) U takvom kontekstu u Hrvatskoj su zadnjih trinaest godina nominalno lijeve vlade često radile “desni” ekonomski i socijalni posao, a nominalno desne, poput Sanaderove, djelovale kao lijevo-liberalne, o čemu najzornije svjedoči Zakon o suzbijanju diskriminacije kojem se Crkva oštro protivila kao protukršćanskom, a deklarativno demokršćanski HDZ-ovi zastupnici uredno su digli ručice za taj zakon, krojen očito za volju Bruxellesa. (34) E ta priča sad završava. (35) Sigurna pozitivna posljedica ulaska je početak “normalnog” profiliranja političke scene, koje će u početku vjerojatno donijeti grublju borbu i političke sukobe, ali dugoročno će sigurno stvoriti jasnije profiliranu političku scenu, unutar koje će biti bolje i vjerodostojnije artikulirana stajališta različitih segmenata biračkog tijela, za razliku od sadašnjeg stana [*sic*] u kojem se većina birača ne osjeća adekvatno predstavljenima.

(36) Umjesto sipanja ispraznih frazetina, isplativost ulaska u EU trebalo je racionalno argumentirati, uspoređujući plusve i minuse. (37) Sad kad se ušlo, vrlo će se brzo moći zbrojiti troškovi poput “članarine” i gubitaka kao što je povlačenje Ine iz Sirije, ili gubljenje dijela tržišta Cefte, i dobiti, tj. ono što će se uspjati izvući iz fondova i iskoristiti na novom tržištu. (38) Ako za dvije-tri godine rezultat bude pozitivan, s radošću ću čestitati na vizionarstvu današnjim bučnim eurofilima. (39) Ako bude drugačije, a pogotovo ako se kriza EU nastavi, prisjetit ćemo ih se i podsjetiti na ono što su govorili. (40) Nadati se prvom, ali treba biti spreman i za drugo.

Excerpts selected for analysis (translated into English)

[...]

(8) Since the beginning, accession to the EU has been introduced as a myth, a holy story one ought to believe in and for which no arguments are necessary. (9) That dogma has not been questioned [...]. (10) There has not been public debate about accession or non-accession, instead of rational arguments [...] emphasis has been placed on [...] trivialities. (11) What has been mostly missing is a concrete

interest assessment [...] (12) That the EU has no alternative has been imposed as self-explanatory, and this fundamental political myth has cast its shadow onto the entire political scene. (13) What is really different this morning as compared to yesterday? (14) Nothing, we are in the same predicament, with the same people, in the same boat.

[...]

(22) [...] the europhobic story that today we have lost our sovereignty is also a fairy tale. (23) We cannot lose something we have not had for long. (24) We have not been financially, economically, and geostrategically sovereign for years now.

[...]

(29) This morning [...] has marked the end of the phase of self-imposed national childhood.

(30) Croatia's childish position in the negotiations was clearly evident from the discourse of our negotiators, who talked about "doing our homework" or "demonstrating maturity". (31) During all these years of negotiations, the Croatian political elite did not play an authentic political game for the local public, but a post-colonial one for Brussels' judgmental look, to whose expectations it obediently conformed.

[...]

(35) What is certainly a positive consequence of the accession is the beginning of a "normal" profiling of the political scene [...], within which the viewpoints of different segments of the electorate will be articulated in a better and more reliable way, as opposed to the present state of affairs in which the majority of voters do not feel adequately represented.

[...]

Šerić, M., (2013, July 2). Postali smo dio europske bauštele. Zasućimo rukave i počnimo raditi [We have joined the European construction site. Let's roll up our sleeves and get to work]. *Večernji list*. [C09]

Original text

(1) Europska unija, kojoj i mi od jučer pripadamo, ni u kojem slučaju nije savršena, ni završena. (2) Štoviše, ona trenutačno izgleda kao blatno gradilište po kojem ruju bageri, radnici raznose armaturno željezo i lijevaju beton. (3) Europa kojoj pripadamo trenutačno gradi svoje temelje iako u stvarnosti postoji već šezdeset godina. (4) To je faza u kojoj sve izgleda kaotično i beznadno, bez oblika i vidljive funkcije. (5) Ukratko, rijetko tko okružen svim tim neredom može predočiti građevinu koja će tu niknuti, parkić koji će je okružiti, neko ugodno ozračje koje će ljude privlačiti da dolaze, da budu lijepo primljeni i da im bude dobro i ugodno, da budu sretni i zadovoljni...

(6) Da, Hrvatska je jučer ušla na tu europsku bauštelu i mora što prije shvatiti da je postala insajder, netko tko zajedno s drugima mora navući radno odijelo, gumene čizme i zaštitne kacige, zasukati rukave i baciti se na zajednički posao. (7) Jer sve dok većina od pola milijarde građana EU ne shvati da je to njihova unija i da sami moraju uložiti trud da ona zaista postane najbolje mjesto za život na ovome planetu, neće biti velikih pomaka. (8) Kao i u svemu ostalome, pojedinac je i ovdje temelj svega i neće biti značajnih promjena sve dok kritična masa građana EU ne postane svjesna da je upravo Unija njihov dom i da treba uložiti velik trud da bi život u njemu bio ispunjen zadovoljstvom i blagostanjem. (9) U tom kontekstu i mediji bi mogli odigrati jednu od glavnih uloga.

(10) To će najteže osvijestiti Grci ili Španjolci koji nemaju ni posla ni novca, a naoko ni perspektive, ali i brojni drugi narodi u Uniji koji trenutačno vide samo kaos u kojem se u prah i pepeo pretvaraju neki principi, pravila i vrijednosti koje su donedavno bile svete i neprijeporne i koje su jamčile stabilnost i sigurnost. (11) U trenucima kada kaos preuzima vodstvo i kada ljudi više ništa ne mogu ni predvidjeti ni kontrolirati, ne bi trebalo pružati otpor neizvjesnosti, već u toj svekolikoj gunguli pronaći neke nove mogućnosti na kojima se i te kako može graditi nešto novo. (12) Ukratko, kaos u osnovi nije negativan zato što nas upozorava da se ono staro i istrošeno mora raspasti i nestati, ali nas ujedno upućuje i na elemente nečega novoga i vitalnog. (13) No da bismo to uočili, moramo biti kreativni, moramo intenzivno surađivati, raditi na razvijanju osjećaja da smo jedinka, ali i da pripadamo nekoj većoj i smisljenoj cjelini. (14) Kaos nam također poručuje da istrošene šablone i stereotipe treba odbaciti zato što nas oni vezuju uz prošlost i ne daju nam da odbacimo ono staro i krenemo naprijed.

(15) Od samoga početka europska ideja za većinu ljudi bila je primamljiva i atraktivna, no kao da je manjkalo prave volje da se ona zaista provede u djelo, da zaživi... (16) Nije bilo pravoga vodstva, mnogi su držali fige u džepovima, nije bilo istinskog zajedništva i volje da se prereže spona s

prošlosti i da se krene u mukotrpano stvaranje nekog novog budućeg poretka. (17) Ugovor iz Lisabona, iako ne onakav kakav bi zaista trebao biti, bio je ipak značajna prekretnica, a okolnosti u posljednjih pet godina počele su tjerati Europljane i njihove političke vođe da se razbude, počnu djelovati i spašavati veliku ideju koja zaista zaslužuje da preživi i da se oživotvori.

(18) U ovim trenucima Unija i svaki njezin građanin na bolan način uči na greškama i postaje svjestan što je donijela nevoljkost da se stvari do kraja definiraju, da se formiraju čvrste i kompetentne institucije koje će omogućiti da cijeli kontinent zaista postane jedinstvena cjelina čiji će najvažniji cilj biti dobrobit svakog pojedinca koji na njemu živi.

(19) U cijeloj ovoj priči Hrvatska ne može ostati po strani, već mora pokazati da posjeduje volju i kreativnost, želju da uloži napor u ostvarenje zajedničkog cilja. (20) Budemo li poput nedoraslih ptica u gnijezdu čekali da nam netko nešto baci u kljun zato što smo jadni i maleni, postat ćemo uteg na nogama EU. (21) Ovo je povijesna šansa koju nikako ne bismo smjeli proigrati.

Excerpts selected for analysis (translated into English)

[...]

(6) [...] yesterday Croatia joined Europe's building site, so it must immediately [...] roll up its sleeves and get to work.

[...]

(11) In the moments when chaos takes the lead, and when people can no longer predict or control anything, one should not resist uncertainty, but rather find in that general confusion some new opportunities on which something new can indeed be built. (12) In short, chaos is not purely negative because it warns us that what is old and worn must crumble and disappear, while at the same time it directs us toward elements of something new and vital.

(13) But in order to notice that, we must be creative [...].

[...]

(19) In this whole story Croatia cannot stay on the sidelines, but must demonstrate that it has will and creativity, and the desire to put effort into a common goal. (20) If we were to wait for someone to feed us like young birds in a nest because we are miserable and small, we would become a burden on the shoulders of the EU. (21) This is a historic opportunity that we should not fritter away.

Raspudić, N., (2013, July 5). Tko o čemu, oni o regiji, ali tko ih je ovlastio da Opatiju i Banju Koviljaču opet guraju u istu državu? [Let them rattle on about the region, but who authorised them to push Opatija and Banja Koviljača into the same country again?]. *Večernji list*. [C10]

Original text

(1) Zaspeš u domovini, probudiš se u regiji – tako sam prije par godina u istoj ovoj kolumni pokušao sažeti način na koji se, gotovo neosjetljivo, u hrvatski politički diskurs kao samorazumljiva uvukla priča o “regiji”, “regionu”, “zapadnom Balkanu” i sličnim divotama. (2) Koncem devedesetih, iz naivne mladenačke perspektive, Tuđman mi je djelovao kao stari paranoik kada je govorio o tome kako nas žele opet ugurati u kojekakve balkanske asocijacije. (3) Zvučalo mi je nebulozno plašiti narod nekim nejugoslavenskim asocijacijama netom nakon završetka brutalnog rata i raspada Jugoslavije. (4) No samo nekoliko godina kasnije odjednom je priča o regiji isplivala kao nešto samorazumljivo. (5) Problem nije u tome što netko, iz svoje partikularne, interesne ili emotivne perspektive, smatra da je bivši jugoslavenski okvir optimalan ekonomski, kulturni i politički obzor za Hrvatsku. (6) Iako smatram da je takav stav potpuno promašen, jer su ga dvije povijesne realizacije Jugoslavije opovrgnule, prihvaćam da je i to legitiman politički stav i da njegovi pobornici imaju demokratsko pravo ponuditi ga javnosti. (7) No kvaka je u tome što se priča o “regiji” uvukla potpuno nelegitimno. (8) Nijedna od vodećih naših stranaka nije stavila u program “regionalno” povezivanje, niti ga je spominjala u izbornim kampanjama, no onda bi, jednom na vlasti, kao nekim čudom počeli palamuditi o “regiji” i smucati se po konferencijama o zapadnom Balkanu. (9) Ako to i nije čudno od stranke sljednice bivšeg Saveza komunista, koja se nikada nije jasno odredila prema jugoslavenskom i totalitarnom nasljeđu, iznenađujuće je bilo kako bi se i HDZ odjednom proregiončio čim bi došao na vlast. (10) U Kratkim espresu sam se 2010. pitao što tadašnji ministar vanjskih poslova Jandroković radi na sarajevskom samitu “EU – zapadni Balkan”, i to u redovima zapadnog Balkana. (11) Tko ga je za to ovlastio? (12) U programu i izornoj kampanji ondašnji HDZ nije spominjao taj okvir, već isključivo euroatlantske integracije. (13) Problem, dakle, u priči o regiji nije u njoj samoj, jer svatko ima pravo na svoje fiksacije i perversije, pa i na to da smatra kako svijet nema smisla ako Ljubljana i Priština ili Opatija i Banja Koviljača nisu u istom državnom okviru. (14) Takve možemo žaliti, ali i oni imaju pravo na svoje vanjskopolitičke vizije. (15) Problem je što regionalna priča nema nikakav demokratski legitimitet. (16) Tko je to odredio da regija završava deset kilometara sjeverozapadno od Zagreba, a proteže se tisuću kilometara na jugoistok? (17) Je li samorazumljivo da nismo u regiji s Mađarskom, sjeverom Italije, Austrijom i Slovenijom, a jesmo s Makedonijom i Kosovom? (18) Koga smo i kada ovlastili da u naše ime pristaje na to? (20) Tko gura tu priču i zašto naši kompradori to

govore, tj. prave se Englezi, mimo volje biračkog tijela?

(21) No kako se bližio ulazak Hrvatske u EU, a jugoistočni susjedi zaostali na pristupnom putu, činilo se da priča o regiji konačno završava. (22) A onda se na nedjeljnoj proslavi ulaska u EU iz govora naših vrhovnika mogao steći dojam kao da im je neugodno što Hrvatska ulazi u EU prije drugih pa prisežu da će ona činiti sve da i ostali u “regiji” što prije uđu. (23) Izgledalo je kao da nije ušla neovisna država, već jedan dio “regije”, koji je spremno eksplicitno prihvatio ulogu mosta za ukrcavanje ostalih. (24) Takav pristup u biti ne poima Hrvatsku kao u sebi zaokruženu domovinu, već kao jednu krhotinu Jugoslavije ili kao amputirani ud “regije”. (25) Ta zavnohaška Hrvatska je od potomaka jugoslavenske elite donekle prihvaćena kao društveno-politička zajednica, tj. kao sljednica nekadašnje SR Hrvatske, ispražnjene od bilo kakvog sadržaja. (26) Kao da je to neka slučajna nakupina poreznih obveznika koji su se nekim čudnim hirom rasporedili u oblik bumeranga. (27) Pa je svejedno plaćaju li porez Beogradu, Zagrebu ili Bruxellesu.

(28) Premijer u svečanom govoru kaže: “Hrvatska je izabrala biti most prema boljoj budućnosti regije” te “Na nama je da pružimo ruku zemljama iz regije u što bržem usvajanju europskih kriterija”. (29) Kako je to Hrvatska izabrala da bude most “regije” prema EU? (30) Je li proveden neki referendum? (31) Je li to bila ključna točka programa vanjske politike vladajućih u predizbornoj kampanji? (32) Je li europski kriterij da jedan narod u višenacionalnoj državi kao što je BiH bira drugom predstavniku i zašto je Željko Komšić, kao uzurpator mjesta hrvatskog člana predsjedništva BiH, umjesto persona non grata postao ugledni gost na svečanosti u Zagrebu? (33) Istom tom Komšiću, drugom bošnjačkom članu Predsjedništva BiH, bivša premijerka Jadranka Kosor je u Ljubljani prije dvadeset dana dodijelila nagradu mutnog IFIMES instituta za “poseban doprinos stabilnosti i miru na zapadnom Balkanu”, pod budnim okom Budimira Lončara i Stipe Mesića.

(34) U nazočnosti predsjednika Srbije Tomislava Nikolića, prije dvadeset godina okićenog titulom četničkog vojvode, koji u Srbiji promovira rehabilitaciju četništva kao antifašističkog pokreta, premijer u svečanom govoru poručuje “S tim zemljama i narodima povezuju nas neraskidive spona, među kojima je najuzvišenije zajedništvo u antifašističkoj borbi tijekom Drugog svjetskog rata”. (35) Odnosi li se to i na četnike, danas priznate antifašiste? (36) Govorimo li o demokratskom antifašizmu zapadnih saveznika, tj. svijeta kojem smo upravo pristupili, ili o četničkom ili pak o boljševičkom, totalitarnom antifašizmu?

(37) Zašto bi hrvatski interes bio da “svi zajedno živimo u zoni mira i napretka” s Nikolićevim četništvom ili Izetbegović-Komšićevom vizijom BiH bez političkih Hrvata? (38) I što znači ona priča o orijentiranosti na tržište “regije”? (39) Pa zašto smo onda ulazili u EU? (40) Ako smo se unaprijed pomirili s time da možemo proizvoditi samo lošije proizvode za manje zahtjevna tržišta, bilo bi lakše da smo ostali u CEFTI. (41) A ako ipak težimo dostizanju zapadnih standarda proizvodnje i konkurentnosti, dugoročna fokusiranost na “regiju” postaje kontraproduktivna. (42) No to je teško

pojmiti nekome čija povezanost s “regijom” nije interesna već emotivna.

Excerpts selected for analysis (translated into English)

[...]

(4) [...] the story about the region has emerged as something self-explanatory. (5) The problem is not that someone from their particularistic, interested or emotional viewpoints considers the former Yugoslav framework as the optimal economic, cultural and political horizon for Croatia. (6) Although I believe that this standpoint is totally misplaced, because two historical realisations of Yugoslavia confuted it, I accept that it is a legitimate political stance and that its supporters have a democratic right to offer it to the public. (7) The catch, however, is that the story about the “region” has crept in in a totally illegitimate way.

[...]

(23) It looked like it was not an independent state that joined [the EU], but rather a piece of the ‘region’ which has promptly accepted to serve as a bridge to get the others aboard. (24) This approach does not conceive of Croatia as a fully-fledged homeland, but rather as a shard of Yugoslavia or as an amputated limb of the ‘region’.

[...]

Jović, J., (2013, July 7). Hoće li Europa umjeti da pjeva... [Will Europe be able to sing...]. *Slobodna Dalmacija*. [C11]

Original text

(1) Prošle nedjelje kad smo čekali ulazak u Europsku uniju, kad su se odbrojavali sati i minute i točio pjenušac, kao da se čeka nova, i to milenijska godina, osjećaji su bili pomiješani. (2) Malo ponosa što smo eto napokon u društvu najbogatijih i najkulturnijih, a opet malo straha što nas u toj velikoj zajednici naroda u odnosu naspram moćnih i silnih čeka. (3) Ta podjela postojala je u nama, ali i između nas.

(4) Pripadnici elite bijahu iskreno sretni i zadovoljni, ta [*sic*] to je njihov uspjeh, čekaju ih unosna mjesta i nagrade, oni na koncu ne moraju dijeliti sudbinu ovoga naroda, a pogotovo države koju mnogi od njih i nisu radosno dočekali. (5) Ali eto, dobro im je došla. (6) Novopečeni europarlamentarac i nekoć euroskeptik Nikola Vuljanić pod dojmom raskošnog doma u Strasbourgu, a ni plaća nije loša, najbolje je to izrazio rekavši kako su ga preplavile emocije i kako nema sad smisla vagati je li sve ovo dobro ili nije.

(7) Vesna Pusić je poput djevojčice u prozirnoj svilenoj haljinici lepršala Trgom bana Jelačića, dočekivala goste nesebično dijeleći poljupce, a posebno je bio srdačan doček Tomislava Nikolića po kojega je otišla čak u Beograd da bi izmolila dolazak ovog dragog gosta kojemu su opijela, zovu ga Grobar, bila najčešće gozbe. (8) Visoki su se predstavnici EU-a trudili nešto reći na hrvatskom kako bi pokazali koliko nas cijene i vole, pa je Jose Manuel Barroso posegnuo čak za stihom Petra Preradovića: “Samo mijena stalna jest.”

(9) Tko li mu ga je podmetnuo? (10) Nije valjda mislio na prolaznost samog EU-a? (11) Predsjednica je Litve, predsjedateljice EU-a, rekla kako su njezina i naša zemlja zemlje “košarske“, što je moglo zvučati i kao klošarske ili kokošarske. (12) Domaći političari utjecali su se dokazivati, kao i svih ovih proteklih godina, koliko je Hrvatska odana europskoj ideji i što sve donosi Europi, ne pitajući se što ona donosi Hrvatskoj. (13) Oda radosti, koju smo puno puta slušali ovih dana, u violinskoj izvedbi djelovala je prije kao oda žalosti.

(14) *Bit će bolje*

(15) Običan svijet ostao je prilično ravnodušan. (16) Zagrebačkim se trgom prošetalu tek desetak tisuća ljudi. (17) Splićani su proslavi ulaska pretpostavili Thompsonov koncert. (18) Netko je, sudeći po popratnoj poruci, ne baš zaostao i nepismen, prekrpio Peristil crnim najlonom.

(19) Ujutro tog sudbonosnog dana u Đardinu (zašto baš tu?) priređen je doručak, pa je jedna ushićena i zadovoljna starija sudinoca dobre marende izjavila za radio kako bi baš bilo dobro da svake nedjelje ulazimo u EU. (20) Od onih koji optimistično gledaju na ove naše najnovije integracije najčešće se

može čuti ono neodređeno i ohrabrujuće “bit će bolje“, a pod tim boljim, kao da još živimo iza željezne zavjese, misli se na kupovanje u inozemstvu, slobodnije putovanje, mogućnosti školovanja i zapošljavanja vani.

(21) Kao da i sada granice nisu svuda otvorene, kao da se u nas ne može sve kupiti, kao da ne postoje podjednako dobri uvjeti obrazovanja i kao da je ono tamo negdje vani besplatno i kao da naš nacionalni cilj nije bio ne nastavak stoljetnog iseljavanja, već ostanak (i povratak) na svojoj zemlji. (22) O da, mnogi očekuju kako će biti u nas više reda i rada, više kulture i civilizacije, kao da se sve to postiže dekretom i preko noći i kao da u zemljama EU-a vlada idila.

(23) Odzvonit će mitu i korupciji, sudovi će postati ekspeditivniji, činovnici susretljiviji, trgovci ljubazniji, prolaznici neće pljuvati po ulici i nogometaši po travnjaku, nitko neće bacati opuške po pločnicima, šetači pasa skupljat će izmet svojih ljubimaca i neće ih izvoditi tamo gdje je to zabranjeno, u autobusima se neće glasno govoriti, mlađi će prepuštati sjedala starijima, vozači će se redovito zaustavljati pred pješakim prijelazima...

(24) Jata skakavaca

(25) U toj isforsiranoj pompi u kojoj se nije mogao čuti ni jedan glas opreza ili sumnje u ispravnost puta na koji smo zakoračili valja izdvojiti izjavu Zorana Milanovića: “EU nije federacija, nije savez država na koje smo navikli. (26) Neće to ni biti što se mene tiče i većine europskih građana.” (27) Eh, što se njega i građana tiče!

(28) Činjenica jest, kako sada stvari stoje, da smo nakon dvadesetak godina suverenosti tu suverenost iznova prepustili u ruke drugih i da je ona Tuđmanova “Nikada nitko više o Hrvatskoj neće odlučivati izvan nje” bila samo hit sezone. (29) Filozof Boris Buden po čije je mišljenje Aleksandar Stanković potegao do Berlina sasvim točno drži da je EU dobar samo za elitu, da je on antagonistička zajednica koja nameće “demokraciju“ te u kojoj će cijela hrvatska nacionalna priča istrunuti.

(30) Uz dodatak: I to je dobro! (31) Dobro je, naravno, za apatrida, kakvim on sam sebe smatra, s naglašeno negativnim stavom prema konkretnoj naciji. (32) Ali nije dobro za onih pedeset tisuća s Poljuda. (33) Vidjet će se što će nam donijeti europski fondovi, ali već sada vidimo da se državni budžet ozbiljno nakrivio ne samo zbog sanacije zdravstva već i zbog izdvajanja za europski proračun i zbog izostanka carina.

(34) Vidimo i jata skakavaca koja će nakon banaka i telekomunikacija zaposjesti polja, šume, vode, more, osiguravajuća društva, ceste i strujovode, tako da će onih dvije milijarde, koliko godišnje profita iz Hrvatske sjeda na inozemne račune, biti umnoženo. (35) A nismo pobjegli ni s Balkana. (36) Odmah nakon ulaska u EU predsjednik Ivo Josipović sakupio je cijelo predsjedništvo bivše Jugoslavije, sastavljajući ono što je puklo 1991. godine.

Excerpts selected for analysis (translated into English)

[...]

(4) Members of the elite were genuinely happy and content, it is their success, lucrative positions and awards await them, after all they do not have to share the fate of this nation, and especially of this state that many of them did not gladly welcome. (5) But which served them well anyway.

[...]

(12) As in all these past years, local politicians have competed to show how committed Croatia is to the European idea and what it brings to Europe, without asking themselves what Europe brings to Croatia.

[...]

(15) Ordinary people remained quite indifferent.

[...]

Luketić, K., (2013, July 13). Hrvatska je u zabludi ako misli da može pobjeći od Balkana (interview by L. Tomičić) [Croatia is mistaken if she thinks she can escape from the Balkans]. *Novi list*. [C12]

Original text

(1) *Temeljnu opreku između Europe i Balkana, prema kojoj s Balkana dolazi zlo, dok je Europa nešto čemu težimo i stoljećima pripadamo, uspostavila je ideologija nacionalizma iz vremena Franje Tuđmana*

(2) *U godinama od hrvatskog osamostaljenja naovamo nebrojeno puta imali smo priliku slušati o Balkanu kao prostoru zla u koji smo svojedobno, ne svojom voljom odvučeni i iz kojega bi valjalo pobjeći po svaku cijenu.* (3) *Onako kako djecu straše ciganima ili policijom, hrvatski političari građane su strašili Balkanom.*

(4) I danas, kad smo integrirani u Europsku uniju, političari nam otkrivaju da smo se zapravo vratili kući. (5) A gdje smo do sada bili? (6) Pa, bili smo na Balkanu, na prostoru kojem ne pripadamo i nikad mu nismo pripadali. (7) Termin Balkan u Hrvatskoj je tako izgubio svaku pozitivnu konotaciju, a sličnu percepciju Balkana njeguju i u Europi. (8) Katarina Luketić - autorica knjige »Balkan: Od geografije do fantazije«, objavljene u izdanju Algoritma - za naš list govori kako se u Hrvatskoj i Europi rađao strah i zazor od Balkana i što zapravo gubimo upornim nastojanjima da s Balkana pobjegnemo. (9) Knjiga Katarine Luketić vrlo je informativna i poučna, a razgovor s autoricom uzbudljiv je, budući da se u našoj kući o Balkanu detaljnije ne govori. (10) Za političku elitu Hrvatske i širu javnost u ovoj zemlji Balkan je tu uglavnom kao simbol zla i zaostalosti, ali ne i kao tema koja zaslužuje široku raspravu i detaljno proučavanje.

(11) Naslov vaše knjige je »Balkan - od geografije do fantazije«. (12) Dodirnimo na trenutak geografiju, budući da se u Hrvatskoj počesto ne možemo dogovoriti jesmo li uopće geografski na Balkanu. (13) Nakon tri, četiri godine rada na ovoj knjizi, što je vaš zaključak, nalazi li se Hrvatska na Balkanu?

(14) – Sama težnja da se Balkan geografski strogo odredi pokazatelj je neke vrste neuroze i želje da se pobjegne od Balkana. (15) Postoje različite interpretacije pitanja jesmo li ili nismo na Balkanu, ali postoje i interpretacije po kojima je i Moldavija balkanska zemlja. (16) Pitanje je što je s Grčkom i Mađarskom, jesu li one balkanske zemlje ili nisu? (17) U nekim knjigama se i Rumunjska izdvaja s Balkana, ali istovremeno se taj balkanski identitet Rumunjske, koji je turistički jako dobro iskorišten, doživljava kao sukus Balkana. (18) Što se mene tiče tu naravno nema spora: i Hrvatska i Slovenija su balkanske zemlje, pri čemu ja osobno Balkan vidim kao neku vrstu mnoštvenosti, kao prostore različitih kultura i identiteta, hibridnosti i miješanja. (19) Hrvatsku vidim podjednako i kao europsku, mediteransku i balkansku zemlju. (20) Ne vidim nikakav problem u tome, odnosno čini mi se da je ova

pozicija koja vas želi odrediti da ste ili Balkan ili Europa nešto što dovodi samo do neuroza. (21) Stvari trebaju biti postavljene drugačije. (22) Naravno da jesmo i jedno i drugo, i Europa i Balkan.

(23) *Demonizacija Balkana*

(24) Kad je Balkan postao sinonim za sve što je negativno?

(25) – Balkan se u europskoj literaturi intenzivno zamišlja negdje od sredine 19. stoljeća nadalje. (26) Naravno da postoje i raniji tekstovi, Fortisov znameniti putopis po Dalmaciji, kao i cijeli niz zapisa drugih engleskih i njemačkih putnika. (27) Slika Balkana nije oduvijek negativna i nije uvijek demonska. (28) U velikom broju tekstova, posebno u početku ovog razdoblja o kojem govorim, romantizira se cijeli ovaj prostor i svi ovdašnji narodi. (29) Prisutno je to kod Lorda Byrona, koji piše o Grčkoj i grčkim borcima za slobodu, kod Alphonse de Lamartinea, koji opisuje Srbiju i srpske borce i slično. (30) Ta romantizacija Balkana ide i kroz dvadeseto stoljeće pa imate primjerice znameniti putopis Crno jagnje i sivi soko, koji je napisala Rebecca West, gdje je romantizacija također prisutna. (31) Veći dio tekstova, međutim, ide na demonizaciju, posebno od raspada Osmanskog carstva, Berlinskog kongresa, I. svjetskog rata i dalje. (32) Balkan se u njima percipira kao nemirni prostor, što kulminira u devedesetim godinama kad se cementira percepcija Balkana kao prostora nasilja i divljaštva, prostora koji nikad neće ući u moderno doba.

(33) Kad smo mi u Hrvatskoj prihvatili i usvojili takvu percepciju Balkana?

(34) – Pa prije devedesetih Balkan nije bio tako ocrnjen. (35) Postoji poznati tekst etnologinje Dunje Rihtman Augustin, koji je pisan početkom devedesetih, gdje ona govori zašto i otkad se grozimo Balkana. (36) Naša averzija prema Balkanu svakako je vezana uz ovu priču s početka devedesetih. (37) Balkan je i prije toga u ovdašnjim tekstovima znao biti prikazivan na različite načine. (38) Kod Milana Šufflaya, na početku stoljeća, imate izrazito negativno viđenje Balkana, što je naravno vezano za tadašnju političku situaciju, kao i za neku vrstu hrvatske nacionalne ideje. (39) Temeljnu opreku između Europe i Balkana, prema kojoj s Balkana dolazi zlo, dok je Europa nešto čemu težimo i stoljećima pripadamo, uspostavila je ideologija nacionalizma iz vremena Franje Tuđmana.

(40) Dakle, aktualne priče o hrvatskom bijegu s Balkana, odnosno o našem povratku kući s ulaskom u Europsku uniju tek su nastavak Tuđmanovih projekcija Balkana kao prostora svakog zla.

(41) – Ta naracija u kojoj se Hrvatska ulaskom u Europsku uniju vraća kući te da smo mi oduvijek bili Europa, samo što Europa to nije prepoznala, to jest nešto što je uspostavljeno u Tuđmanovo vrijeme. (42) Godine 1995. HDZ je imao slogan: »Tuđman, a ne Balkan« i to je doista bilo postavljeno kao temeljna opreka na kojoj se gradi novi hrvatski nacionalni identitet. (43) U vrijeme kad je Europa osuđivala Tuđmanovu politiku u hrvatskim medijima mogli ste čitati teze da je Hrvatska europskija od Europe, odnosno da Europa ne razumije naše europejstvo. (44) Takva vrsta naracije nije prisutna samo u Hrvatskoj, nego i u Srbiji, s tim da u Srbiji dolazi do neke vrste obrata pa se često, kad se Europu

želi kritizirati, uzdiže Balkan kao ludi i otkačeni dio svijeta, kao neka vrsta odvojene, dobre, neiskvarene, čiste, nebeske zemlje, gdje žive ljudi humaniji od Europljana, što je, naravno, također vrsta stereotipizacije.

(45) Prazni pojmovi

(46) Odlazimo s Balkana, više mu ne pripadamo, vraćamo se kući u Europu i slično. (47) Međutim, s vremena na vrijeme u okviru države u kojoj živimo mi nalazimo svoje, unutarnje Balkance. (48) To bi bili Vlaji, Hercegovci i tako dalje.

(49) – Predsjednik Vlade Zoran Milanović svojedobno je rekao da su Kerumovi birači u Splitu ti koji nas žele vratiti na Balkan, dok su ovi drugi birači valjda Europljani. (50) To samo pokazuje da se Balkan i Europa počesto koriste kao prazni pojmovi, koje je, ovisno o potrebama, moguće svugdje primijeniti. (51) Ono što je u Hrvatskoj nezgodno jest činjenica da su se ti Hercegovci i Vlaji, ti naši unutarnji Balkanci, pojavili čak i u javnom i političkom govoru, gdje su figurirali kao neka rak rana na hrvatskom tijelu, koju treba odstraniti. (52) Sjetimo se spotova za gradonačelnike hrvatskih gradova, koji su ismijavali te ljude. (53) Sjetimo se novin(ar)skih teorija od prije tri, četiri godine, koje su južnu Hrvatsku proglašavale balkanskom Hrvatskom, pri čemu su značenja koja nose ti Balkanci slična ili jednaka značenjima koja Balkan općenito ima u Hrvatskoj. (54) To su uvijek lijeni ljudi, koji su divlji, ništa ne rade i žive na račun drugih.

(55) Koliko nam štete i kakvu štetu, u kulturnom i političkom smislu, nanosi isključivo negativan doživljaj Balkana?

(56) – Isključivo negativna percepcija Balkana apsolutno nam nanosi štetu, s tim da veliku odgovornost za tu štetu snosi intelektualna elita, koja je prihvatila sliku Balkana kakvu su nudili politički programi. (57) Šteta nam je nanosena utoliko što je dobar dio ljudi na ovom prostoru morao fabricirati svoje osobne identitete i prilagoditi ih podobnom nacionalnom identitetu o kakvom se grmjelo s nacionalnih govornica. (58) Apsolutno smo osiromašeni i u kulturološkom smislu. (59) Nedavno je predsjednik Vlade Zoran Milanović, vođa stranke koja nema izrazito nacionalni program, javno ocrnio Bizant i tako zapravo odstranio cijelu bizantsku komponentu unutar hrvatske kulture. (60) Bizantska arhitektura, bizantska umjetnost ima veliki utjecaj na ono što danas jest Dalmacija, što danas jest Mediteran. (61) Postala je normalna percepcija da je Balkan, odnosno Bizant nešto što je negativno, da je to nešto što nije naše. (62) Mislim da je to loše i da nas to u velikom smislu osiromašuje.

(63) Ratovi devedesetih betonirali su negativnu percepciju Balkana u Europi. (64) U vašoj knjizi vi na nekoliko mjesta pišete o načinu na koji su svijetu reprezentirani posljednji balkanski ratovi.

(65) – Da. (66) Ono temeljno o čemu pišem jest način na koji su se Balkan i neke naše identitetske specifičnosti prikazivali u književnim, odnosno u tekstovima kulture. (67) Kad govorimo o perspektivi

devedesetih, najprije u oči pada činjenica da je tih tekstova jako puno. (68) Gotovo svaki diplomat, svaki vojnik, svaki novinar koji se našao na ovim prostorima napisao je kad bi se vratio u svoju zemlju memoare, uspomene ili dnevnik o onom što je ovdje doživio. (69) Pritom je ovaj prostor dodatno egzotiziran ratom. (70) Tu postoji poluperverzno uživanje u određenoj vrsti ratne egzotike i užasima koji su se ovdje događali. (71) Radove o kojima govorim pisali su uglavnom autori koji su Balkan otkrili devedesetih. (72) Malo je tu ljudi koji znaju povijest i specifičnosti Balkana, koji govore ovdašnje jezike i bavili su se kulturom Balkana. (73) Rezultat je nekakav brzinski uvid u ovdašnje prilike. (74) Inozemni autori dolaze tu, u najboljem slučaju ostaju par mjeseci, nakon čega se vraćaju u svoje zemlje i postaju eksperti, stručnjaci za Balkan. (75) Mnogo njih uzelo je sebi za pravo pisati kao da u potpunosti razumiju ove prostore. (76) To je klasična imperijalna poza, gdje dolazite u drugu zemlju, u drugu kulturu, za koju mislite da je na neki način manje vrijedna, odnosno da nije tako kompleksna kao vaša matična kultura. (77) Učini vam se da za pet dana boravka u takvoj zemlji sve možete spoznati. (78) U tekstovima autora koji tako pristupaju zemlji i kulturi u koju dolaze Balkan je prikazan kao jedinstven, unificirano negativan prostor. (79) Kad se takvi autori pokušaju udubiti u problem i počnu razgovarati s ovdašnjim ljudima, onda shvate da stvari nisu tako jednostavne kao što su mislili. (80) To rješavaju pribjegavajući staroj floskuli da je u slučaju Balkana riječ o prostoru koji proizvodi previše povijesti, da je u pitanju previše kompliciran slučaj, što se također doživljava negativnim.

(81) Imperijalna poza

(82) U vrijeme ratova devedesetih veliki pjesnik Czeslaw Miloš u pjesmi Sarajevo europsku indiferentnost osudio je stihovima: »Sad je vidljivo da je Europa bila opsjena / jer njena su vjera i temelj ništavilo...«. (83) Mi se Europu nismo usudili problematizirati, nego smo se gledali što bolje snaći u ulozu podčinjenog, iz koje i danas prema Europi djelujemo.

(84) – Najprije, važno je reći o čemu govorimo kad govorimo o Europi. (85) Govorimo, dakle, o srednjostrujaškoj političkoj i kulturnoj priči takozvanih starih zemalja Europske unije. (86) Mi smo prihvatili njihov način gledanja na sebe, što je u potpunosti pogrešno. (87) U velikoj smo zabludi ako mislimo da će europske predrasude prema Balkanu i Hrvatskoj iščeznuti ulaskom naše zemlje u Europsku uniju. (88) Od negativne percepcije nećemo tako lako pobjeći. (89) Stereotipi i predodžbe o negativnom, barbarskom »drugom« Europi su oduvijek koristili da konstruira vlastiti identitet. (90) Oni postoje u dugom povijesnom slijedu. (91) Jednom je taj barbarski »drugi« bila Istočna Europa, koja je bila u potpunosti demonizirana. (92) U odnosu na nju je Zapadna Europa tad gradila identitet. (93) U tom razdoblju bivša Jugoslavija imala je puno bolju poziciju, kao zemlja različita od sovjetskog modela. (94) S ratom su ovi prostori preuzeli tu ekskluzivnu ulogu europskog »barbarskog drugog«. (95) Dok se Europa ujedinjavala, ovdje su navodna »balkanska plemena« ratovala i odvijao se scenarij »drevne etničke mržnje«. (96) Danas ulogu »barbarskog drugog« polako preuzima jug i jugoistok Europe: Grci, Španjolci, Portugalci, mi... (97) Mislim da će se i Hrvatska sasvim sigurno naći u tom

društvu. (98) Na kraju krajeva, negativno intonirani tekstovi koje je nedavno objavljivao njemački tisak već su nam ukazali na europski srednjostrujaški strah od periferije. (99) Mi smo taj Jug. (100) Balkan, Grčka, Cipar, Španjolska, Portugal, sve je to neposlušni europski prostor, kojeg iz središnje perspektive doživljavaju prostorom koji se nije u stanju rukovoditi civilizacijskim pravilima. (101) U očima europske srednje struje mi smo previše rastrošni, lijeni, živimo na dug i znamo samo demonstrirati na ulicama, dok su ekonomski moćne europske zemlje te koje rade i uspijevaju.

(102) Paradoksalno je da smo u vremenima kad smo grčevito pokušavali pobjeći od Balkana zapravo bili najbliže konstruiranoj slici »balkanskih divljaka«.

(103) – Ono što je možda važno reći jest da je taj stereotip o etničkim mržnjama, o buretu baruta i slično - koji su promovirali ljudi izvana, a ljudi na Balkanu prihvatili - zapravo doveo do toga da se stvarni krivci za rat amnestiraju. (104) Ako pristajete na tezu da smo svi podjednaki divljaci, da je rat bio neizbježan, vi amnestirate konkretne ljude i konkretne politike, koje su uistinu odgovorne za rat.

Excerpts selected for analysis (translated into English)

[...]

(19) I see Croatia equally as a European, a Mediterranean and a Balkan country. (20) I do not see any problem in that, and it seems to me that the position that wants to determine whether you belong to the Balkans or to Europe is something that only leads to neurosis. (21) Things must be approached differently. (22) Of course we are both things, Europe and the Balkans.

[...]

(24) When did the Balkans become a synonym for all things negative?

(25) – The Balkans have been the object of intense imagination in European literature approximately from the mid-nineteenth century onwards. (26) Of course there are earlier texts, such as Fortis' famous travelogue through Dalmatia, as well as many other accounts by English and German travellers. (27) The image of the Balkans has not always been negative and is not always demonic. (28) In a number of texts, especially in the beginning of the above-mentioned period, the entire region and all local peoples are romanticised. (29) This is the case with Lord Byron, who writes about Greece and the Greek freedom fighters, and with Alphonse de Lamartine, who describes Serbia, Serbian fighters and the like. (30) This romanticisation of the Balkans continues through the twentieth century, for instance with the renowned travelogue *Black Lamb and Grey Falcon* written by Rebecca West [...].

[...]

(71) The works I am talking about are typically written by authors who discovered the Balkans in the

nineties. (72) Few among them know the history and the specificities of the Balkans, speak the local languages and have dealt with the culture of the Balkans. (73) The result is some sort of cursory insight into the local environment. (74) Foreign authors come here and at best stay a few months, after which they return to their countries and become experts, specialists in the Balkans. (75) Many of them feel entitled to write as if they fully understand this area. (76) This is a typical imperialist attitude, when you come to another country, another culture, which you consider somehow less valuable, or not as complex as your native culture.

[...]

Bosnia and Herzegovina sample

Hadžić, A., (2014, February 7). Neka ih je stid! [Shame on them!]. *Dnevni Avaz*.

[B01]

Original text

(1) *Ojađenom narodu nisu krivi ni prozori zgrade koju su kamenovali niti policija koja je zgradu čuvala, već pokvarena i korumpirana vlast*

(2) Strašno je bilo jučer u Tuzli! (3) Iz naroda su vrisnuli bijes, glad, beznade, sve ono što se godinama nakon rata taložilo u njegovom životu i što više ne može u sebi nositi i podnositi.

(4) Nezadovoljstvo je, nažalost, proključalo kamenicama koje su poletjele prema zgradi Vlade TK, od kojih su stradali samo njeni zidovi, prozori, vrata i policija koja ih je čuvala, odnosno koja je čuvala vlast.

(5) Jer, nezadovoljnicima, naravno, za prosjački život kojim žive i zbog kojeg su se odlučili na demonstracije, nisu krivi ni prozori zgrade koju su kamenovali niti policija koja je zgradu čuvala, već krivca za to isključivo vide u vlasti. (6) Kojoj!

(7) Onoj nepravednoj, potkupljivoj, nečasnoj; onoj koja je švercovala njihove fabrike i radna mjesta; u administraciju, upravne i nadzorne odbore, „Telecom“, Termoelektranu, „Elektroprivredu“ i druga javna preduzeća mimo zakona zapošljavala svoju familiju; vlasti koja godinama služi samo sebi, čuva samo sebe, svoje fotelje, plaće i stranačke interese.

(8) Da je drukčije, barem neko bi se jučer iz vlasti TK (naravno, nema razlike između njih i onih prije njih) udostojio da sjedne s predstavnicima građana koji su demonstrirali i da s njima razgovara o razlozima ovalikog nezadovoljstva. (9) Niko!

(10) Hinjski i kurvinski izvukli su se, ustvari pobjegli, iz svojih kabineta ministri u Vladi TK, s premijerom Seadom Čauševićem na čelu, a narodu za „pregovarače“ ostavili prozore i zidove zgrade u kojoj stoluju, i policijske specijalce. (11) Da policiju umjesto njih udara kamenje nezadovoljstva, da policiji, umjesto njima, nezadovoljnici „deru“ majku, djecu, da policija udara narod, umjesto da oni s narodom razgovaraju i pregovaraju.

(12) Čak se ni suvislim saopćenjem nisu oglasili!

(13) Neka ih je stid!

Excerpts selected for analysis (translated into English)

[...]

(5) [The dissatisfied] think that the only one responsible for [their miserable lives] is the government.

(6) What government?

(7) The unjust, corrupt, and discredited one; the one that smuggled their factories and jobs; the one that unlawfully employed family members in the administration, in steering and supervisory boards, in Telecom, in the Power plant, in Elektroprivreda, as well as in other public enterprises; the government that for years has only served its own ends and protected itself, its power, its wages and its party interests.

(8) Were it otherwise, at least someone from the Tuzla Canton government (of course there is no difference between them and their predecessors) would have deigned to meet with the representatives of the citizens who demonstrated and talk to them about the reasons for such dissatisfaction. (9) Nobody did!

(10) The ministers [...] pulled out slyly and bitchily, indeed fled, from their cabinets [...]. (11) [...] [They did so] instead of discussing and negotiating with the people.

(12) They did not even issue a meaningful statement!

(13) Shame on them!

Mustafić, D., (2014, February 10). Ujedinjeni u gnjevu [United in anger].

Oslobođenje. [B02]

Original text

(1) Temeljni motiv socijalne pobune u gradovima BiH je gnjev. (2) Grafiti koje su napisali demonstranti na zgradama sarajevske i tuzlanske kantonalne Vlade glase: “Ko sije glad, žanje bijes” i “Smrt nacionalizmu”. (3) Dvadeset godina poslije Daytonu imamo ujedinjene radnike i studente, penzionere i srednjoškolce, građane i građanke svih generacija koji žele socijalnu pravdu, bolji život, svoja radna prava i promjenu vlasti. (4) To je nadnacionalna pobuna gladnih i obespravljenih protiv nepravde.

(5) Građani više ne žele trpjeti pljačku, lopovluk, stranke koje su u ime svojih naroda poharale ovu zemlju čineći je siromašnom i beznadežnom. (6) Ovo je autentična reakcija građana protiv etno-političkog modela dejtonske BiH koja omogućuje da plutokrati iz “konstitutivnih naroda” godinama stiču bogatstvo, žive raskošno i lagodno, demonstrirajući oholost i pohlepu korumpiranih elita. (7) Zato me ni najmanje ne čude panika i strah lidera partija na vlasti koji su potrčali da kriminaliziraju demonstrante, kvalifikujući ih kao “vandale i huligane”, ne pitajući se šta je razlog i uzrok tolikog bijesa? (8) Nakon nekoliko uvodnih, frazeoloških rečenica o “opravdanosti bunta”, slijedi fokus na posljedice rušenja i paljenja zgrada, ne govoreći o uzroku, stranačkoj i ličnoj odgovornosti koju niko neće da preuzme, jer su svi na vlasti i opoziciji u isto vrijeme. (9) U prijevodu, svi su na visokim plaćama i naknadama bezobrazno većim od prosječne zarade u realnom sektoru. (10) Naravno da niko razuman ne može podstrekavati nasilje, može samo biti tužan što mladi ljudi ne vjeruju više u državu, ne poštuju simbole i znamenje zemlje u kojoj žive. (11) Međutim, rođene su i odrasle generacije gnjevnih koje nemaju više povjerenje, niti strpljenje prema politikama koje nas vuku u slijepu ulicu naraslog duga, nezaposlenosti, oskudici nade i rastućem broju ljudi osuđenih na društvenu smrt - život bez budućnosti i time bez značenja.

(12) Politički establišment se trudi pronaći argumente kako su ovi nemiri svojevrsna zavjera, dobro organizovana akcija na speedu, kako se ne bi se [*sic*] smjeli “preliti” ili “uvesti” preko entitetskih granica, pokušavaju ga etnicizirati pa ga nazivaju “bošnjačko proljeće”, pozivaju “svoje” da se tome ne pridružuju, da budu mudri i razboriti računajući da će politikom straha i etničke distance i dalje moći nastaviti vladati decenijama. (13) Njima se horski pridružuju komformistički intelektualci, raznorazni politički analitičari koji nam godinama razvlače pamet pričama o fatalizmu i apatiji, nemogućnošću promjena, sugerirajući kako je politika besmislena djelatnost. (14) Takva zlodjela utjelovljena su u javnim osobama koje kroz medijske istupe institucionaliziraju da nije moguće riješiti ili promijeniti sistem. (15) Između iskompromitirane ljevice i nacionalističke desnice, sada je vrijeme da se krene naprijed i odlučno. (16) Jedni lažu da ostanu na vlasti, a drugi da bi došli na vlast. (17) I

što je najgore, ogadili su nam politiku. (18) Prije svega, ovo je pobuna protiv političara i politike koja se mora promijeniti, treba promijeniti sve od sistema vrijednosti do teritorijalne organizacije, treba državu učiniti funkcionalnom koja će svim svojim građanima dati jednaku šansu, u kojoj će podobne zamijeniti sposobni. (19) Do tog preokreta mora doći ako se skupe sve umne i progresivne snage koje će glasom razuma voditi odgovornu politiku kao misiju za rješavanje društvene krize i stvaranje uslova za ekonomski i socijalni razvoj. (20) Nužno je vratiti opšti interes u politiku, univerzalne vrijednosti života da se živi slobodno i odgovorno. (21) Demonstranti su ispostavili svoje zahtjeve vlasti, oni su jasan signal da je došlo vrijeme za jednu drugačiju BiH.

Excerpts selected for analysis (translated into English)

[...]

(5) Citizens are no longer willing to suffer robbery, theft, or the parties that in the name of their nations have ravaged this country, making it poor and hopeless. (6) This is an authentic reaction of the citizens against the ethno-political model of Dayton's Bosnia and Herzegovina, which has allowed the plutocrats from the "constituent peoples" to accumulate wealth and live in luxury and comfort for years, demonstrating their arrogance and greed as corrupt elites.

[...]

(11) [...] generations of angry people were born and raised who have no more trust, nor patience, towards ways of doing politics that lead us into the blind alley of growing debt, as well as towards unemployment, shortage of hope, and an increasing number of people being sentenced to social death, that is, a life without future, and hence without meaning.

(12) The political establishment is struggling to find arguments that these riots are a kind of conspiracy [...], that they should not be allowed to "flow" or "be transferred" across entity borders; they are trying to ethnicise them so they call them "Bosniak spring", urge "their people" not to join them and to be wise and prudent, relying on the fact that through the politics of fear and ethnic separation they will still be able to continue to rule for decades.

(13) The chorus of voices [of politicians] has been joined by conformist intellectuals, a variety of political analysts who have brainwashed our minds for years talking about fatalism, apathy and the impossibility of change, suggesting that politics is a meaningless activity. (14) Such misconduct is embodied in public figures who use media appearances to establish the dogma that it is impossible to improve or change the system.

(15) [...] it is now time to move forward resolutely. [...] (18) Above all, this is a rebellion

against politicians and politics, which must change [...] (19) Such a reversal will occur when all intellectual and progressive forces gather and use reason to conduct a responsible policy conceived as a mission to solve the social crisis and to create the conditions for economic and social development. (20) It is necessary to restore public interest in politics and in the universal value of leading a free and responsible life.

[...]

Kukić, S., (2014, February 10). Zemaljski bogovi i socijalna bijeda. Socijalni bunt za još jedan mandat etnonacionalista [Earthly gods and social misery. A social uprising which will earn the ethno-nationalists another term]. *Dnevni list*. [B03]

Original text

(1) *Situacija koja je etnonacionalistima došla "k'o kec na desetku"*

(2) Posljednji vikend eksplodirala je BiH – iako na nogama je, zasad, tek jedan od njezinih karakterističnih dijelova.

(3) Prethodnih sam dana u više navrata pitan što o svemu tome mislim. (4) I svaki put sam ponavljao kako razumijem socijalnu eksploziju gladna svijeta. (5) Uostalom, već nekoliko godina uporno ponavljam da je ona neminovna posljedica načina kako se posljednjih četvrt stoljeća ovom zemljom upravlja. (6) U pitanju je, da ne bude dvojbi, vladanje kojem u podtekstu stoji pljačka kakvu BiH, u sastavu različitih imperija i kao samostalna država, nikada u svojoj povijesti nije doživjela.

(7) Vladanje koje, osim toga, za posljedicu ima socijalno raslojavanje kakvo se sresti može samo u latinoameričkim režimima. (8) Na jednoj je strani, naime, veoma uzak, u promilima izražen, sloj zemaljskih bogova koji su do bogatstva došli pljačkom, na drugoj socijalna bijeda kojoj pripada više od devet desetina ukupnoga puka – a srednji sloj, koji svugdje u svijetu ima funkciju vezivnoga tkiva, doslovno je pometen.

(9) *Rušilačka energija*

(10) Iako, međutim, mogu razumjeti socijalnu eksploziju poniženih, bio bih neiskren ako bih pravdao i formu u kojoj se ona manifestira. (11) Paljeni su objekti, uništavane materijale vrijednosti koje stvaraše generacije.

(12) A sve to, budimo poštenu, nije uzrok svih muka koje je čovjek, bosanski i hercegovački, prisiljen proživljavati. (13) Uzrok mukama su, dapače, političke filozofije – i političari koji ih personificiraju – koje siroti narod prethodnih četvrt stoljeća kontinuirano guraju u ambis. (14) Ako je tako, a jest, i izljev nezadovoljstva se, pa i rušilačku energiju, moralo usmjeravati prema njima – na način da se ustrajava na ostavkama, na zahtjevima za izvanrednim izborima, na biranju novih, nekompromitiranih, moralnih – nikako prema kroz čitavu povijest stvaranim materijalnim dobrima.

(15) U javnosti se, potom, operira tezom kako je socijalni bunt posljedica spontane reakcije ponižena svijeta – iza kojeg, tobož', stoje neformalne skupine organizirane posredstvom društvenih mreža. (16) Bojim se, međutim, kako to i nije cijela istina. (17) Puno je, hoću reći, detalja koji tu tezu dovode u pitanje. (18) Socijalna eksplozija se, prije svega, dogodi samo u dijelu Federacije. (19) Ni traga od nje,

primjerice, u zapadnoj Hercegovini, a o Republici Srpskoj da se i ne zbori. (20) A socijalna ugroženost, i obespravljenost, dakako, odlika je i tih dijelova zemlje – u istoj mjeri kao i onih koji eksplodiraše. (21) Upozoravajući je, potom, i scenarij po kojem se socijalna erupcija dogodi. (22) Svugdje je to, da ne duljim, ista priča – miran prosvjed koji onda eskalira u rušilački pohod, uništavanje svega što je generacijama stvarano.

(23) A sve to, opet, upućuje kako se spontanosti i ne treba baš sve pripisivati. (24) I kako bi u pozadini najnovije socijalne eksplozije ipak mogao biti nekakav ovozemaljski bog – ili baraba, što je puno ispravnije. (25) Ali, tko? (26) Za sada nije uputno upirati prstom. (27) No, siguran sam da neće trebati dugo ni za to.

(28) *Etnonacionalisti*

(29) Zaboravimo, međutim, načas ideju o mogućim vražjim scenarijima. (30) Jer, ako ih je i bilo, uzroci socijalnog bunta se ne mogu dovoditi u pitanje. (31) Oni su odavna tu i samo Svevišnji zna zašto se sve to ne dogodi puno ranije – u vrijeme kada je pljačka onoga što je desetljećima stvarano bila vidljiva i obnevidjelima.

(32) No, nemoguće je, radi li se o ovome što se dogodi, zaobići pitanje, čemu sve to – odnosno, tko od najsvježijeg izljeva socijalnog bijesa može imati ‘fajde’? (33) Narod, ‘raja’? (34) Ni slučajno. (35) ‘Raji’ je sve to poslužilo tek kao dobar ventil – za odušak, da zaboravi na muke i život svagdanji. (36) I time je ona, barem za sada, i ‘zadovoljena’.

(37) Od onog, prema tome, što bi moglo imati obilježja socijalne revolucije, istinskog pokreta kojem je cilj promjena postojećeg, za mase nepravednog društvenog stanja – još uvijek ništa. (38) Sljedeće mjeseci i godine, živi bili pa vidjeli, opet će se socijalno poniženi, a takvih je, ponavljam, devet desetina, okrenuti svojim vlastitim mukama – pitanju kako sastaviti kraj s krajem, kako prehraniti obitelj, kako izbjeći prekopavanje po kontejnerima ili, ako je to nemoguće, kako barem pronaći ‘najopskrbljenije’ kontejnere.

(39) A takvo stanje duha odgovara onima koji su socijalno ponižene i stvorili – i prethodnih četvrt stoljeća njima manipulirali. (40) Socijalno pražnjenje će, hoću reći, socijalnu bijedu ponovo dovesti tamo gdje je sve ove godine i bila – u poziciju podanika etnonacionalnih filozofija – i u poziciju mase kojom je jednostavno manipulirati.

(41) A to je, da se ne lažemo, situacija koja je etnonacionalistima došla “k’o kec na desetku”. (42) Jer, ruku na srce, građani BiH još uvijek – neovisno o onome što se ovih dana događa – nisu savladali magičnu crtu razgraničenja između nacionalnog i ljudskog. (43) Ili još konkretnije, i danas se, usprkos svemu, nacionalno pretpostavlja egzistencijalnom.

(44) Što to sve znači? (45) Pa, evo – izbori su, ne dogodi li se ništa spektakularno, u listopadu. (46) I, zamislite da se, ovo što se dogodi, dogodilo koji tjedan prije njihova održavanja. (47) Promjenu

matrice vladanja bi, htjeli ili ne, nemoguće bilo izbjeći. (48) Ovako, duh ludističkog pokreta eksplodirao je taman toliko prije da mu se do izbora tragovi potpuno izgube.

(49) A to, zapravo, znači, toliko prije da je ostalo dovoljno vremena da se podanicima ponovno razvije priča o nacionalnoj ugroženosti – i potrebi nacionalne homogenizacije, želi li se izbjeći opasnost od navale onih drugih i nestajanja vlastite nacije, dakako. (50) I ne samo da se razvije ta vrsta priče, nego da se siroti svijet ponovo navuče da, kao i svih prethodnih godina, glasuje za “svoje”.

(51) *Narod ‘popušio’ priču*

(52) Tu vrstu priče se, uostalom, na sonu ima već danas. (53) Jednoj od hrvatskih televizija ovih dana, ako dobro upratih, lider HDZ-a izjavi kako je sve ovo – Bože me sačuvaj – bošnjačka ujdurma protiv bh. Hrvata. (54) Jer, eto, paljenje županijskih institucija u podtekstu ima poruku kako su one i nepotrebne. (55) A to je, onda – hvalim te Bože – atak i na hrvatsku opstojnost. (56) Siroti narod je, po onome što uspjeh upratiti, to već ‘popušio’ iako ni izmjene Ustava Federacije ni ukidanja županija nema bez Čovićevih glasova u federalnom Parlamentu. (57) Ali, to zna lider HDZ-a – ne i siroti narod kojem on prodaje “rog pod svijeću”.

(58) Logika HDZ-ova bosa, međutim, nije i jedina – a, što se mene tiče, nije ni najkancerogenija. (59) Ona, istina, može donijeti novi mandat – i novu priču o isključivom pravu na nacionalno predstavljanje – a njemu je to i najvažnije. (60) Mogućnosti, međutim, njegova banjolučkog dvojnika su bitno značajnije. (61) Jer, ako ništa drugo, njemu vjetar u leđa dolazi i od službenih struktura ‘matične’ mu države. (62) Potpredsjednik srbijanske vlade je, naime, zbog onoga što se ovih dana događa na prostoru Federacije, pod hitno u Beograd pozvao političke lidere bh. Srba. (63) Razlog – dogovor o tome kako očuvati ‘jedinstvo i političku stabilnost Republike Srpske’ i kako ovaj dio BiH dovesti u situaciju ‘očuvanja demokratskih i nacionalnih vrijednosti’.

(64) Uloga službenog Beograda bi nam, hoću reći, mogla zadavati nove muke. (65) No, o njima ne bih i ovom zgodom. (66) Vratio bih se još jednom priči s početka ovog teksta – socijalnom buntu iz druge polovice tjedna iza nas. (67) Što se, naime, moje procjene tiče, on bi se, živi bili pa vidjeli, mogao izroditi u prilog onome što nitko od njegovih sudionika nije želio – prilog stabilizaciji duha etnonacionalne vladavine.

(68) I, sukladno tome, prilog još jednoj izbornoj pobjedi tog duha u listopadu ove godine. (69) Taj scenarij, da se razumijemo, ne zazivam – niti mu se veselim, dakako. (70) Procesi, međutim, a i ono što se i kako se ovih dana dogodi, govore kako sve to nije nelogično i očekivati. (71) Dapače.

Excerpts selected for analysis (translated into English)

[...]

(3) Over the past days I was asked time and again what I think about all this. (4) And every time I

repeated that I understand this social explosion of hungry people. (5) After all, for several years I have been repeatedly saying that this is the inevitable consequence of the way the country has been ruled in the past quarter of a century. (6) I am referring, let there be no doubt, to a form of governance that has at its subtext a robbery which BiH [...] has never experienced in its history.

(7) [I am referring to a form of governance that] results in such social stratification as can be encountered only in Latin American regimes. (8) Namely, on one side there is a very thin, percentually insignificant layer of earthly gods who acquired wealth through robbery, and on the other side there is social misery, to which belong more than nine-tenths of the entire population – while the middle class, which everywhere in the world has the function of connective tissue, has literally been swept away.

[...]

(10) Although I can understand the social explosion of the humiliated, I would be dishonest if I also justified the form in which it has manifested itself. (11) Buildings were set on fire, material values created by generations were destroyed.

(12) And all this, let us be honest, is not the cause of all the suffering that every person, Bosnian and Herzegovinian, is forced to go through. (13) The causes of suffering are, in fact, the political philosophies – and the politicians who personify them – which have kept plunging poor people into the abyss over the past quarter of a century. (14) If it be so, and it is, the outpouring of discontent, and hence the destructive energy, should have been directed at them – by insisting on their resignation, the request for snap elections, and the election of new, uncompromised and moral [politicians] [...].

(15) Among the public [...] the thesis prevails that the social uprising is the result of a spontaneous reaction of the humiliated – who are allegedly backed by informal groups organised through social networks. (16) I am afraid, however, that this is not the whole truth. (17) There are many details, I mean, that call this theory into question.

[...]

(38) In the following months and years – time will tell – the socially humiliated, who, I repeat, make up nine tenths [of the entire population], will turn again to their own troubles [...]. (39) And such a state of mind favours the very ones who created the socially humiliated – and who have manipulated them in the last quarter of a century. (40) Social turmoil, I mean, will bring the socially miserable back again to where they have been all these years, that is, to the position of being subject to ethno-nationalist philosophy, the position in which the masses are easy to manipulate.

[...]

Hadžić, A., (2014, February 11). Čir je pukao [The bubble has burst]. *Dnevni Avaz*. [B04]

Original text

(1) *Gledamo tužnu sliku stanja naroda kojem je politika otela dostojanstvo*

(2) Mlaz nezadovoljstva koji iz utrobe bosanskog čovjeka šiklja već peti dan na ulicama naših gradova, ne birajući čije će revere njegova gorčina spržiti, tužna je slika stanja naroda kojem su politika kojoj je vjerovao i političari u koje se uzdao, na prevaru, oteli i posljednju kap dostojanstva.

(3) - Pravde i samo pravde - vapi iz grla hiljada ponižene i gladne bosanske djece kojoj je u jednom trenutku upravo nepravda prosula mrak na oči, a kamenice i baklje s plamenom gurnula u ruke, pa su nasrnuli na cementne simbole vlasti, zgrade i kabinete u kojim je ta vlast sjedila i uživala.

(4) A zašto?

(5) Pa, zato što to bezočno lice vlasti i cinični osmijesi vlastodržaca iste te ljude koji su bakljama krenuli na njihove kabinete, već 20 godina varaju pričom o boljem životu, nude im ulicu umjesto radnog mjesta, sabur umjesto mladalačke radosti i uživanja, a sve da bi oni od mandata do mandata trajali i uživali.

(6) Jer, šta bi bez povjerenja istih onih koji su ovih dana izašli na ulice, radile pojedine stranačke hulje i nezalce koje su se ukravatirale u ministarske i direktorske fotelje, poslaničke klupe, domaće i međunarodne komisije i iz njihovih jazbina, bez straha, potkradale državu, zapošljavale rodbinu, namicale budžetske pare privatnim firmama i njihovim kriminaliziranim gazdama... (7) Šta? (8) Ništa!

(9) Upravo takvi su godinama mirno gledali kako zlatni studenti naših fakulteta obijaju pragove lokalnih kafića i piljarnica za 300 maraka mjesečno, a istovremeno svoje propalitete s kupljenim bijeljinskim diplomama, u Tuzli, naprimjer, zapošljavali u „Termoelektranu“, „Telecom“, ili ih smještali na savjetnička mjesta predsjednika, premijera, ministara.

(10) Čir zvani nepravda morao je pući! (11) Oni koji nas ubjeđuju da su demonstracije djelo „unutrašnjih i vanjskih“ neprijatelja, ponovo nas žele prevariti.

Excerpts selected for analysis (translated into English)

[...]

(6) [...] party scoundrels and dummies [...] who dressed up to gain the seats of directors and ministers, the parliamentary benches, national and international commissions, and from their dens, without fear,

ripped off the state, employed relatives and diverted budget money to private companies and their criminal bosses...

[...]

Raspudić, N., (2014, February 11). Njihova lasta ne čini naše proljeće [Their swallow does not make our spring]. *Nezavisne novine*. [B05]

Original text

(1) U samo pet dana od prvog prosvjeda u Tuzli, u potpunosti je izmijenjena površina političke stvarnosti u BiH. (2) Pišem površina, jer su svi elementi koji se sada vrtoglavo kombiniraju, prepliću i rekombiniraju u pokrenutoj lavini i prije srijede bili tu. (3) Poput golemog čira u kojem se gnoj taložio jako dugo. (4) Trenutak pucanja je došao, pitanje je samo je li pukao sam od sebe, ili je pucanje potaknuto i kasnije usmjeravano. (5) Početni impuls prosvjeda bilo je golemo, godinama i desetljećima taloženo socijalno i egzistencijalno nezadovoljstvo, koje se tiče nezaposlenosti i siromaštva, ali i nemogućnosti da se vidi bilo kakva bolja budućnost unutar postojeće paradigme. (6) Iz tih razloga je masa očajnih ljudi u srijedu proključala u Tuzli. (7) Netko će reći da je patetično neprestano isticati radnika “Dite”, koji nije primio plaću 14 mjeseci ili još relativno mlade ljude koji su više od desetljeća nakon završetka fakulteta na birou, dok su se miljenici zapošljavali po partijskim linijama. (8) No prije će biti da je krajnje cinično ne uzeti u obzir očaj tih ljudi. (9) Njihov simbolički upad u zgrade institucija se može opravdati, uništavanje javne imovine ne, ali se može razumjeti. (10) Ali stvar, nažalost, nije ostala na njima. (11) Na svaki prosvjed te vrste nakalemi se i “dodatna oprema”, malci frustrirani već samom svojom dobi, koji su “gladni” svega, u uzrastu čiji je raskorak između želje i mogućnosti njihovog ostvarenja najveći pa mogućnost da se ciglom odvali policajcu koljeno ili polupa prozor općine donekle olakšava egzistenciju. (12) Tu se munjevito prišlepaju i kriminogeni elementi koji su željni nešto drpiti u općem metežu, ili su plaćeni da prave dodatne nered.

(13) Ista tri elementa nalazimo i na višoj razini osoba u politici, medijima, javnosti općenito, koje, prema odnosu spram aktualnih prosvjeda, možemo podijeliti na čestite ljude opravdano frustrirane bezizlaznom situacijom države i društva, neodgovorne i nezrele utopiste kojima su prosvjedi samo poligon za iskaljivanje ideoloških i drugih frustracija te na protestne “profitere”, lopine koje u svemu žele politički ili doslovno ušičariti.

(14) Prvi dan su prosvjede nosili pripadnici prve skupine na obje razine - uličnoj i ideološkoj. (15) Ovi drugi, srednjoškolci i ideološke drkadžije su neizbježni poput sjene pa se na njih ne vrijedi ni osvrutati. (16) Treći, lovci u mutnom, su već sutradan preuzeli stvar u svoje ruke. (17) Potrebno je pričekati rezultate istraga da bi se vidjelo kako se spontano može spaliti, na primjer [*sic*], sedam zgrada u sat vremena. (18) Zašto se zgrade nekih institucija pale, a nekih ne pale? (19) Koliko je sve bilo povezano, a u kojoj su mjeri lokalni igrači preuzimali konce, možda i s različitim, međusobno nekoordiniranim ciljevima.

(20) Prostorno su prosvjedi omeđeni na manji dio zemlje, gradove u Federaciji nastanjene bošnjačkim stanovništvom. (21) Mogu se protumačiti i kao spontan revolt koji je potom dio bošnjačke političke elite iskoristio u borbi, točnije u svrgavanju drugog, nespremnijeg dijela. (22) Sudeći prema izjavama,

proizilazi da su Fahrudin Radončić i manji mu koalicijski brat Željko Komšić dokazali da su uz “raju”, a da su SDP i SDA gubitnici u cijeloj priči. (23) Zanimljivo je da sada patetično, bleferski, prijevremene izbore u ionako izbornoj godini traže upravo SDA i SDP, stranke koje su formirale platformu, kao nadogradnju onoga što je započeto 2006. sramotnim izbornim inženjeringom, izborom Komšića kao drugog bošnjačkog predstavnika u Predsjedništvu (trećeg se željelo birati na folišku “Sejdić i Finci”) i time do kraja obezvrijedili sve bitne federalne institucije, uz asistenciju Patricka Moona i njegovog visokog predstavnika Inzka. (24) Danas se čude kaosu, anarhiji, koja je samo zadala završi udarac institucionalnom i pravnom okviru kojeg su upravo te stranke razvalile i ispraznile od bilo kakvog smisla i sadržaja. (25) Dakle, to prvo, prilično uvjerljivo tumačenje je da je prosvjed ogorčenih građana naknadno iskorišten za unutarbošnjački politički obračun. (26) Druga je da se radi o svojevrsnoj šok-terapiji ne bi li se prekinule postojeće tendencije koje je naznačila deklaracija europskog parlamenta koja osuđuje centralizam i ističe hrvatsko pitanje, a po mogućnosti i izvršilo pritisak za ukidanje županija/kantona koji eto, sada nemaju ni zgrade. (27) Da nije žalosna, bila bi zabavna pomisao na to čije će tvrtke dobiti poslove sanacije štete počinjene na državnim zgradama koja se mjeri desetinama milijuna maraka. (28) Hoće li i neki od onih koji su ih palili, sutra, na obnovi istih tih zgrada, crnčiti za mizernu nadnicu tajkunima koji će na tim poslovima okrenuti milijune isplaćene iz ionako oskudnih javnih sredstava? (29) Treće tumačenje prosvjeda je da su potaknuti kako bi rastočili bošnjačko društvo kao dio srpske ujdurme nazvane dio Memorandum 2. (30) Blisko tumačenje je ono koje tvrdi kako je sve inscenirao novi američki miljenik Radončić, da bi lakše odradio nametnuti mu antibosanski zadatak stvaranja trećeg entiteta. (31) Tumačenja kompleksnog događaja koji se ne može svesti na jednu dimenziju podsjeća na slijepce koji pipaju slona pa svatko kaže da je slon poput onoga što je on napipao jednom se čini kao stablo, a drugom je poput zmije.

(32) Zbog opažanja da se prosvjeduje samo na bošnjačkim područjima, neki komentatori su me nazivali zlonamjernim fašistom, a onda su tu istu toplu vodu otkrili i izrekli i SDA i Inzko i Enver Kazaz. (33) Ta bjelodana istina želi se zapušiti lažnim protuargumentom tobože, ako tvrdim da Hrvati ne treba da sudjeluju u ovim prosvjedima, onda to znači da smatram kako oni žive super i da su svi hrvatski političari poštenjačine i sveci. (34) To što i na većinski hrvatskim područjima Federacije ljudi žive teško, što je sve puno korupcije, nepotizma i bešćutnosti ne znači da stoga Hrvati treba da stanu iza zahtjeva za ukidanjem kantona ili naknadnog tuzlanskog transparenta “Jedan narod, jedan jezik, jedan predsjednik”, a da ne govorimo o zahtjevu za ostavkom dva člana Predsjedništva i davanjem svih ovlasti u ruke Željku Komšiću kao novom Titu, što je samo jedna od nebuloza iznesenih u zahtjevima prosvjedničkih grupacija. (35) Kakve veze ima socijalni bunt sa zahtjevima za ukidanjem kantona?

(36) Hrvatima u Federaciji je ukinuto pravo na politički pluralizam onda kada su im drugi počeli birati političke predstavnike. (37) Oni, dakle, nemaju protiv koga prosvjedovati. (38) Nisu birali ni člana Predsjedništva ni federalnu vladu ni vodstva javnih poduzeća, dakle, većinu institucija koje već četvrtu godinu razvaljuju zemlju. (39) U situaciji takve obespravljenosti teško je očekivati da će jurišati na

općinska i županijska vodstva. (40) Groteskno je da potporu prosvjednima protiv vlasti daju i oni koji su zadnje tri godine na vlasti, poput HSP-a i Iijanovića. (41) Prema tome, niti je Hrvatima bajno niti su hrvatski političari cvječke. (42) Ali nisu ni toliko naivni da ne vide kako laste koje oni nisu birali, ne mogu najavljivati njihovo proljeće. (43) Najveće čudo, koje pokazuje koliko je cijela situacija postala nadrealnom, je činjenica da u nedjelju Zoranu Milanoviću plješće mnoštvo hadezeovaca u Mostaru, prigodom obilaska njihove zapaljene zgrade, dok mu Željko Komšić, dojučerašnji kolega iz bošnjačkog SDP-a prijeti, već ufuran u ulogu vođe sanjane zemlje “jednog naroda, jednog jezika, jednog predsjednika”, kako premijer nacionalne države hrvatskog naroda prije posjete Mostaru mora za dozvolu pitati njega, mezimče američke ambasade i uzurpatora pozicije hrvatskog predstavnika u Predsjedništvu. (44) Tko zna, možda ga je i Milanović zvaao, ali mu je telefon u Predsjedništvu već bio izgoren ili “oslobođen” od onih istih kojima danima, kao prava “raja”, daje potporu?

Excerpts selected for analysis (translated into English)

[...]

(5) The initial impetus of the protests was the tremendous social and existential dissatisfaction, accumulated over years and decades, that stems from unemployment and poverty, but also from the impossibility of envisaging any better future within the existing paradigm. (6) For these reasons on Wednesday a mass of desperate people boiled over in Tuzla.

[...]

(25) [...] the first, quite plausible interpretation is that a protest by outraged citizens has subsequently been used for political calculation within the Bosniak camp. (26) The second is that it is a sort of shock therapy aimed at disrupting existing tendencies identified in the declaration by the European Parliament [...]. (29) The third interpretation is that protests were encouraged in order to dissolve the Bosniak community [...]. (31) Attempts at interpreting such a complex event, which cannot be reduced to a single dimension, are reminiscent of the story of the blind people touching an elephant and disagreeing about what they think they have touched, as it seemed like a tree to some and like a snake to others.

[...]

Prohić, I., (2014, February 14). Vlast se plaši jedinstva građana [The government is afraid of the unity of the citizens] (interview by Đ. Krajišnik). *Dani*. [B06]

Original text

(1) *Prohić za Dane govori o tome zašto su protesti građana eskalirali u nasilje, pokušajima od političara da se oni zloupotrijebe i izmanipuliraju, te da li se vlast uplašila građana*

(2) DANI: Gospodine Prohiću, u BiH su se desili prvi ozbiljniji građanski nemiri, kako sa stanovišta psihologije komentarišete tu činjenicu?

(3) PROHIĆ: Protesti su zakonomjerna posljedica dugotrajne društvene krize. (4) Jednostavnije rečeno, desilo se nešto što se moralo desiti, što je bilo logično da se desi s obzirom da već godinama svjedočimo neefikasnoj, neodgovornoj, pa i bahatoj vlasti.

(5) Sa teorijskog, psihološkog aspekta postoji granica frustracione tolerancije, odnosno, tačka do koje je moguće trpiti uskraćenja. (6) Neki univerzalni standardi sugerirali su da je već odavno trebala da se dogodi ovakva društvena reakcija protesti građana. (7) Zato, pravo pitanje nije zašto su se protesti desili, već zašto se nisu desili ranije?

(8) Psiholozi podsjećaju da postoje značajne individualne razlike u pogledu frustracione tolerancije koje determinira niz faktora u psihološkom profilu svake osobe. (9) Slično je i sa društvenim grupama uz napomenu da se tu radi o složenijim fenomenima koji zavise od tradicije, socijalnog iskustva, ideologije, nekih kulturoloških faktora. (10) No, svi ti faktori i uslovi, determiniraju samo tajming, formu i intenzitet protesta. (11) Ovdje se radi o dugogodišnjem kumuliranju nezadovoljstva koje se pretočilo u bijes.

(12) DANI: Kako tumačite to da su protesti eskalirali u nasilje?

(13) PROHIĆ: Nasilje koje se desilo je vrlo slojevita pojava koja se, posebno od aktuelne vlasti, tumači površno i jednostrano. (14) Redukcionizam koji od njih slušamo sugerira da je nasilje pripremljeno i da je osnovni motiv protesta. (15) Tako se pokušava sakriti suština problema nezadovoljstvo građana. (16) To je nenaučni pristup koji se i ne mora očekivati od vlasti. (17) Ali, očekivat je bar elementarnu odgovornost vlasti za opšte stanje u društvu.

(18) Vlast nije spremna za samokritiku. (19) Oni imaju problema s realnošću. (20) Oni bi da sakriju nešto što se ne može marginalizirati, pogotovo se ne može negirati. (21) Nasilje je u ovom našem slučaju neželjena nuspojava. (22) Vlast, političkim spinom, nasilje koje je sporedno želi predstaviti kao suštinu. Imali smo čak i primjer javnog istupa premijera Kantona Sarajevo koji je tvrdio da u Sarajevu nema nikoga ko ima razloga biti nezadovoljan. (23) Cinizam koji govori da postoji realitet

političara i realitet građana, dva svijeta koji se ne sreću i ne razumiju.

(24) DANI: Šta to pokazuje?

(25) PROHIĆ: Razvoj događaja pokazuje da građani imaju kapacitet za kreativni pristup složenoj društvenoj krizi, sposobnost da traže i predlažu rješenja. (26) Nasilje je ustupilo mjesto suštinskim pitanjima. (27) Naravno, kriza nije riješena, nasilje kao model reagiranja nije nestalo, ali politička podvala etabliranih političkih stranaka je razotkrivena. (28) Za početak nije malo. (29) No, dužni smo upozoriti na suptilnije manipulacije u novim okolnostima i da se kao rješenje nametnu sumnjivi pojedinci koji bi mogli negirati pozitivne efekte. (30) Oprez je nužan.

(31) Građani mogu raditi pritisak na vlast, ali ne mogu supstituirati sistem i institucije. (32) U nedefiniranim situacijama bolje se snalaze oni sa manjkom morala nego oni sa stvarnim sposobnostima. (33) Reforme i razvoj ne mogu osigurati samo personalne promjene čak i ako bi se desile uz poštivanje principa kompetentnosti. (34) Uslov za razvoj su konceptualne promjene, odnosno promjene političkog sistema i funkcioniranje pravne države. (35) Pred nama je period neizvjesnosti.

(36) DANI: Šta je po Vašem mišljenju ono što građanima najviše smeta u društvu?

(37) PROHIĆ: Uzroke protesta, stvarne uzroke, već smo naznačili. (38) Da sad probamo specificirati šta građanima smeta. (39) Siromaštvo, drastične socijalne razlike, nezaposlenost, neizvjesnost, beznađe, propala ekonomija, neodgovorna, bahata i neefikasna vlast, korupcija i kriminal u sprezi sa vlastima, kriteriji na osnovu kojih se ostvaruje socijalni status ili profesionalna karijera. (40) Ako ovo nije dovoljno za nezadovoljstvo građana onda s nekim u ovom društvu nešto duboko nije uredu.

(41) DANI: Kakva je poruka koju šalju spaljene institucije?

(42) PROHIĆ: Destrukcija koja se desila može se interpretirati na dva hipotetička načina. (43) Prvi, nasrtaj na simbole države koju građani smatraju odgovornom za njihovu muku i patnju. (44) Obim destrukcije je proporcionalan intenzitetu patnje i dužini njenog trajanja.

(45) Drugi, nezadovoljstvo građana je instrumentalizirano za račun nekih političkih stranaka i pojedinaca. (46) Obim destrukcije je, u tom slučaju, proporcionalan primitivizmu i beskrupuloznosti tih faktora. (47) Vaši čitaoci imaju slobodu da izaberu jedni ili drugu hipotezu ili obje.

(48) DANI: Mislite li da je ovo što se dogodilo na neki način uplašilo političke elite u BiH i poslalo im jasnu poruku da građani ipak imaju snagu ugroziti pozicije na kojima su oni mislili da su nedodirljivi?

(49) PROHIĆ: Da, vlast se uplašila. (50) Građani su prešli granicu straha. (51) Osjećaju svoju moć koja iz teorijske, hipotetičke prelazi u operativnu fazu. (52) Gubitak straha kod građana označava trenutak u kojem prestaje period nepodnošljive lakoće vladanja u BiH. (53) Vlast naslućuje, mada odbija da prizna, da više nije moguće spinom braniti mandat, da će se morati raditi, odnosno

odgovarati. (54) Strah vlasti je dodatni dobitak ove građanske pobune.

(55) DANI: Međutim, politička oholost i dalje ne prestaje, čini se da svi žele na neki način poručiti da su u ovome nevini i da podržavaju građane, a zapravo je jasno da su jedino elite na vlasti odgovorne za sve što se događa. (56) Da li su ovi protesti po Vašem mišljenju već ispolitizovani?

(57) PROHIĆ: Vlasti se boje, ali još uvijek nisu sposobne da promjene način ponašanja. (58) Oni se boje i građana i sebe. (59) Boje se i odgovornosti koja može biti politička (gubitak izbora), ali i krivična. (60) Oni se služe oprobanim mehanizmima manipulacije kojima vlast u ropstvu drži građane više od dvije decenije - krivi su oni drugi. (61) Sporedno je jesu li ti drugi pripadnici drugog etničkog ili religijskog identiteta ili pripadnici druge ideologije ili iste ideologije, ali druge političke stranke.

(62) DANI: S druge strane, iz nekih izvora se ponovo pominju međuetnički sukobi, čini se da se tako pokušava skrenuti pažnja sa stvarnih problema. (63) Koliko su po Vašem mišljenju građani uplašeni takvim pričama?

(64) PROHIĆ: Ima eksplicitnih pokušaja da se pobuna građana iskoristi za podgrijavanje konflikta između etničkih zajednica. (65) Na toj matrici je pripreman i izveden rat ranih devedestih. (66) Vlast se plaši jedinstva i solidarnosti građana. (67) Oni žele zadržati konflikt na toj ravni, a plaše se relokacije konflikta u prirodnu dimenziju, dakle, između građana i vlasti što je prirodni ambijent društvenog konflikta u nedemokratskim i neproduktivnim društvima. (68) Kod građana postoji strah da se klasni i socijalni problemi ponovo ne transferiraju na međuetničke odnose.

Excerpts selected for analysis (translated into English)

[...]

(2) DANI: Mr Prohić, Bosnia and Herzegovina has witnessed its first serious social unrest, how do you comment on this fact from the standpoint of psychology?

(3) PROHIĆ: Protests are the canonical consequence of a long-term social crisis. (4) To put it simply, what happened had to happen, logically it had to happen considering that for years we have been faced with inefficient, irresponsible and even arrogant authorities. (5) From a theoretical, psychological standpoint there is a limit to tolerating frustration, that is, a point up to which it is possible to endure deprivation. (6) Certain universal standards suggest that this social reaction, [i.e.] the citizens' protests, was long overdue.

[...]

(38) Let us try now to specify what bothers the citizens. (39) Poverty, drastic social differences, unemployment, uncertainty, hopelessness, a collapsed economy, an irresponsible, arrogant and

inefficient government, corruption and crime in conjunction with the authorities, the criteria on the basis of which one achieves social status or a professional career. (40) If this is not enough reason for citizens' dissatisfaction then there must be something deeply wrong with some people in this society.

[...]

(64) PROHIĆ: There are explicit attempts to use the citizen revolt for fueling conflict among ethnic communities. (65) The war in the early nineties was prepared and carried out on these grounds. (67) They want to keep the conflict on that level, and they are afraid of the relocation of the conflict to its natural dimension, that is, between citizens and government, which is the natural environment of social conflict in non-democratic and non-productive societies.

[...]

Trumić, E., (2014, February 17). Neko se probudio, neko se tek budi [Someone woke up, some are just waking up]. *Oslobođenje*. [B07]

Original text

(1) Gori Tuzla - govori tuzlanski gradonačelnik na pres-konferenciji dok u šoku gleda u kamere. (2) Na licu mu nevjerica i zaprepaštenje, kao da je vidio duha. (3) U prvi mah čovjek bi pomislio žao mu grada Tuzle, ali rijetki poznavaooci psihologije ljudskih karaktera znali bi da su u njemu panika i šok jer se srušila slika Tuzle koju je on predstavljao sebi i drugima. (4) Tuzla, kao i cijela Bosna i Hercegovina, gori već godinama za sve njene obespravljene i osiromašene građane, ali je Vlast bila i ostala slijepa i gluha za paklenu vatru patnje većine građana BiH. (5) Dok se gradonačelnik švrčka sa Ćirom Blaževićem i obećaje mu novčanu pomoć za projekat zvani FK Sloboda i stadion Tušanj, nije ni svjestan da će se politika vlasti - Hljeba i igara narodu, vratiti kao bumerang.

(6) Hljeba i igara je izraz koji potiče iz satiričke pjesme rimskog pjesnika Juvenala s početka drugog vijeka u kojoj se on žali na apatiju građana Rima, koji su zahvaljujući podjeli besplatnog hljeba (u našem slučaju javne kuhinje), i sve većim zanimanjem za raskošne gladijatorske igre i druge javne spektakle u organizaciji države, izgubili svaki interes za politiku i brigu o javnim stvarima, odnosno prepustili je carevima i njihovim birokratskim klikama. (7) Vlast oba entiteta Bosne i Hercegovine, po ugledu na stari Rim, potencira sportske projekte i događaje u svojim zajednicama jer time daje priliku građanima, posebice omladini, da istresu svoje nagomilano nezadovoljstvo na sportskim natjecanjima umjesto na Vlast koja je uzrokovala to nezadovoljstvo oduzevši im sve pozitivne životne perspektive.

(8) Oni najbučniji, najrevolucionarniji, najnesvjesniji su usmjereni na stadione da tamo, navijajući za tobože svoje, istresaju unutarnji bijes i jad dok vlast neometano ispija posljednje kapi krvi iz običnih, mirnih i demokratski odgojenih, ali također očajno nezadovoljnih građana. (9) Vlast je uzela život omladini, a onu najžešću, koja je buntovničke ćudi, preusmjerila i izolovala na stadione, gdje oni mogu bacati baklje i molotovljeve koktele, dok mi mirni građani to gledamo na televiziji tobože se čudeći njihovom ponašanju, ne znajući da ćemo se uskoro idealno nadopunjavati.

(10) I tako poče utakmica, ali ne kao igra na stadionu, već kao stvarnost na tuzlanskim ulicama. (11) Na jednoj strani Vlast, a na drugoj narod. (12) Ponovo bi Vlast odnijela pobjedu nad narodom jer je narod hipnotisan sugestijom da svoje nezadovoljstvo ispoljava mirnim i nenasilnim putem, iako u njemu sve vri i govori da to neće donijeti povoljan rezultat, a on to najbolje vidi iz proteklih 20 godina. (13) Počela je utakmica, a sudac policija, koja potpuno pristrasno sudi u korist Vlasti, pređe na stranu jednog tima i kao i uvijek udari po građanima. (14) Krenuše na njih sa pendrecima i policijskim psima. (15) Ištaše Aldina samo zato što je imao megafon i što im je izgledao kao kolovođa. (16) Nakon prvog dana utakmice, tj. demonstracija na medijima policijski autoriteti otvoreno prijete demonstrantima da će nemilosrdno kazniti sve one koji po njima ne igraju fer igru, tj. ne učestvuju u utakmici potpuno pasivno. (17) Kaznit će sve one koji nisu u stanju da budu samo statisti dok

protivnički tim, Vlast, nastavlja da igra kako samo njoj paše i potpuno ignoriše potrebe građana. (18) Podijeliše demonstrantima mnoge crvene kartone, razbiše im noseve, bukvalno ih ukrvačiše i isključiliše iz igre odvođeci ih u pritvor. (19) Sudija, tj. policija išuta kapitena narodnog tima Aldina samo zato što je imao megafon i što su mislili da ako eliminišu kolovođu, sredit će i cio tim.

(20) Međutim, nije ovo više jugoslavenska totalitarna država gdje policija i vlast mogu da rade šta hoće i da za to nikome ne odgovaraju. (21) Ako je demokratija, onda je demokratija za sve. (22) To znamo mi tobože mirni građani, ali to zna i onaj najbuntovnjiji dio omladine koji je konačno dobio priliku da svoje nezadovoljstvo istrese ne na utakmici, već na one koji su mu oduzeli život i usmjerili ga da smisao svog postojanja vidi u trenucima povremenog nesvjesnog divljanja na tribinama pustih stadiona BiH. (23) Nikada se Vlast nije udostojila da priđe tim navijačima i da ih upita, da li imaju zaposlenje, da li njihove familije imaju osnovnih sredstava za život, da li imaju pare za studiranje ili možda žele da pokrenu nešto konstruktivno u životu, ali im za to nedostaje ideje i materijalnih sredstava. (24) Vlast nema interesa da razumije one koje svi u društvu odbaciše. (25) Neke od njih nazivaju huliganima, ali niko se ne rađa kao huligan, već se nesvjesnost i nesazrelost ljudskog bića usmjeri u huliganstvo nedostatkom svjesne društvene perspektive. (26) Svi mi nosimo buntovničko, ali strah nas sprečava da ga ispoljimo.

(27) I tako se utakmica nastavi i dođe drugi dan prosvjeda. (28) Sudija, tj. policija je mislila da će pobjednik biti Vlast kao i uvijek do sada, ali su se prevarili jer nije računala na one koje ni kiša ni snijeg ne mogu spriječiti da podrže svoje. (29) Na utakmici dva sportska tima policija se vrlo brzo obračuna sa onima koji se usuđuju da remete red i mir našeg apsolutno sređenog društva, kao što reče jedna plavuša iz manjeg bh. entiteta. (30) Međutim, ovdje, u stvarnom životu je bilo drugačije jer oni, ovaj put, nisu bili sami. (31) Ovaj put nisu skandirali u grupici od stotinjak pokislih sebi sličnih individua na tribinama nekog stadiona. (32) Ovaj put su imali masu iza sebe, hiljade koje su svojim prisustvom podržavale ono što su oni radili. (33) Stotine hiljada građana BiH su također preko medija pratili kako zgrade gore i nisu se bunili jer je njima odgorjelo već odavno, ali Vlast uopšte zato ne mari. (34) Zašto bi onda građane bilo briga kada i vlastodršcima gori pod nogama?

(35) Svi će, kojima je dotuzila ova situacija u BiH, u medijima izjaviti kako ne podržavaju nasilje koje se dogodilo, ali nisu iskreni jer onome kome je ugrožena egzistencija, ne preostaje ništa drugo nego da borbom i silom pokuša da opstane. (36) To nije naš izbor, to je volja prirode da uništimo one koji ugrožavaju naš opstanak i u tome nema ništa neprirodno ni loše. (37) To je samo automatska defanzivna reakcija individue za zaštitu sopstvene egzistencije. (38) Nikakvi demokratski kodeksi ponašanja i nikakva vlast ne može spriječiti čovjeka da se bori za goli opstanak jer on svakako više nema šta da izgubi. (39) I tako u drugoj trećini utakmice između naroda i Vlasti poleti kiša kamenica, petardi, baklji i molotvljevih koktela na sudiju koji je trebao da bude nepristrasan. (40) Silina udara i brojnost mase nisu ostavili drugi izbor policiji osim da se povuče. (41) Očigledno policijsko nasilničko ponašanje, prijetnje demonstrantima i hapšenja od prošlog dana su samo još više razbjesnili masu.

(42) Kako se u Tuzli odvijala prva trodnevna utakmica između naroda i Vlasti, svi dobro znamo. (43) Ono što većini nije jasno, kakav je rezultat ove utakmice. (44) Svatko će vidjeti rezultat onako kako njemu odgovara, ali prvi put veliki broj će ga vidjeti u pravom svjetlu baš onakav kakav on i jeste. (45) Rezultat je prva pobjeda naroda nad buržoazijom u posljednjih dvadeset godina. (46) Napokon je narod natjerao na buđenje bosanskohercegovačku Vlast. (47) Konačno se protežu i bezvoljno otvaraju oči oni koji nas zaboraviše orgijajući sa narodnim parama. (48) SDP kao i gradonačelnik Tuzle se još se nisu dovoljno probudili ovim događanjima u Tuzli. (49) Potpuno razumljivo, jer ako se potpuno probude, uvidjet će da je njihova odgovornost najveća. (50) Ne vide još uvijek čisto, ali hoće jer nemaju izbora. (51) U svojoj poluprobudenosti i zbuđenosti svu krivicu za sve što se dogodilo u Tuzli prebacuju na privatizaciju preduzeća. (52) Oni ne vide da je Tvrtkov spomenik, koji je koštao preko 50.000 KM, mogao napraviti besplatno neki tuzlanski umjetnik. (53) Gradonačelnik ne vidi da umjesto dovođenja gospodina Ćire Blaževića u Tuzlu, prioritetnije bi bilo dovesti stručnjake koji će dati savjete kako da se pokrene privreda tuzlanske regije. (54) Oni ne vide da ovakva teška kriza može biti jedino prevaziđena ako se štedi svaka KM i ako se novac daje u skladu prioritetne liste koju treba da sačine građani, a ne oni. (55) Kriza u BiH je materijalna, a ne ideološka, vjerska, duhovna, kulturna i sl. jer tih iluzornih umnih tvorevina imamo više nego ikada. (56) Kriza je gladan stomak i dokle je god ijedan građanin BiH gladan, pare se nisu smjele niti smiju davati za kozmetička zadovoljstva onih čiji su stomaci puni.

(57) SDP misli da ljudi mogu da žive od bratstva, jedinstva i antifašizma. (58) Slično misle i nacionalne vođe da se može živjeti od nacionalizma i isključivosti. (59) Naravno, SDP ima zdravu ideologiju, ali jelovnik ma koliko dobar, ne može nahraniti gladnoga. (60) Tuzla nije samu sebe napala, kao što govori gradonačelnik gledajući zbuđeno oko sebe kroz poluzatvorene kapke tek se probudivši iz svog dugogodišnjeg sna. (61) Tuzla nije žrtva, kako on nastavlja, u svome protezanju i zijevanju. (62) Naprotiv, Tuzla je pobjednik i ovo je početak njenog oporavka. (63) Samo, Tuzli i BiH u cjelini treba više političara gandijevskog mentaliteta koji će se boriti za sve građane podjednako i koji će svojim primjerom pokazati da su iz humanosti u Vlasti, a ne samo iz ličnih interesa. (64) Mnogi su kritikovali SDP što se bavi kozmetičkim uređenjem Tuzle, dok je građanski duh grada mizerija i bijeda. (65) Gradonačelnik se nije obazirao na kritičare koji su mu, ustvari, bili najveći prijatelji, a i sada su. (66) Da nas je poslušao, do ovoga ne bi nikada došlo. (67) Nažalost, po gradonačelnikovim izjavama se vidi da on trenutno ne zna šta mu je činiti. (68) On se još nije probudio, a možda i neće. (69) Samo političari Gandijevog tipa mogu spasiti tuzlansku regiju i cijelu BiH. (70) Vrijeme je za političare Gandijevog kova, koji će živjeti sa građanima i biti dio građana. (71) Ne zaboravimo također da smo i mi krivi za loše stanje u BiH. Počev od najobičnije individue pa do predsjednika i premijera države. (72) Jedna poslovice kaže - Ako nisi dio rješenja problema, onda si dio problema. (73) Svatko u svome domenu može raditi na poboljšanju individualnih i kolektivnih uslova života. 2014 je prekretnica za Tuzlu i cijelu Federaciju.

(74) Totalitarni režim u Republici Srpskoj još će neko vrijeme da drži u strahu i zabludi svoje građane.

(75) Ali doći će vrijeme kada će navijači Borca i sličnih klubova, potpomognuti narodom, usmjeriti svoje nezadovoljstvo tamo gdje treba. (76) Ima i Republika Srpska masu onih nedodirljivih, zaboravljenih i odbačenih od Vlasti i susret s njima joj je neizbježan. (77) Omladina je stvorila bivšu Jugoslaviju i omladina će da stvori novu Bosnu i Hercegovinu. (78) U Tuzli je počelo, a nastavilo se u drugim gradovima Federacije. (79) Budimo ponosni građani BiH, jer je počela zora i s njom otrežnjenje svih onih koji su postali imuni na patnju drugih. (80) Sviće sunce svijetle budućnosti i ne može ga zaustaviti nikakav strah i mrak prošlosti. (81) Ne opterećujmo se prošlošću jer ona više ne postoji. (82) Usredsrijedimo se na sadašnjost da bismo mi i generacije nakon nas imale sretnu budućnost. (83) Hajmo, Bosno, Bosno, hajmo, Hercegovino.

Excerpts selected for analysis (translated into English)

[...]

(10) And so began the match, but not as a game at the stadium, but as a reality on the streets of Tuzla. (11) The Government on one side and the people on the other. (12) The Government could claim victory over the people, because the people have been hypnotized into expressing their dissatisfaction by peaceful and non-violent means [...].

[...]

(42) We all know well that in Tuzla took place the first three-day match between the people and the Government. (43) What is not clear to most is what is the result of the match. [...] (45) The result is the first victory of the people over the bourgeoisie in the last twenty years. (46) The people have finally forced Bosnian-Herzegovinian authorities to wake up. (47) Those who forgot about us in their orgiastic spending spree with public money are finally stretching and reluctantly opening their eyes. (48) [Local political leaders] have not yet fully woken up to the events in Tuzla. (49) Which is totally understandable, because if they wake up completely they will realise they have the biggest responsibility.

[...]

(64) Many have criticized the SDP for dealing with the urban decoration of Tuzla while the civic spirit is one of misery and destitution. (65) The mayor ignored the critics who, in fact, were his best friends, and still are. (66) If he had listened to us, this would have never happened.

[...]

Mujkić, A., (2014, February 21). Gradimo otoke slobode [Let us build islands of freedom] (interview by V. Bačanović). *Dani*. [B08]

Original text

(1) DANI: Profesore Mujkiću, akademska zajednica uglavnom šuti o 7. 2. i svemu onome što je uslijedilo, ili nastupa sa rezervisanom podrškom, ili teškim osudama. (2) Vi ste jedan od rijetkih koji je dao podršku plenumima. (3) Šta se, po Vama, dešava sa akademskom zajednicom?

(4) MUJKIĆ: Nažalost, pisao sam dosta i o tome. (5) Naša akademska zajednica se nikad nije ozbiljno suočila sa pitanjem akademske slobode. (6) Dakle, akademska sloboda je kod nas poprilično birokratski shvaćena, kao neka tehnika. (7) Za vrijeme postojanja Univerziteta na područjima bivše Jugoslavije takva vrsta kulture nije njegovana. (8) I naravno da je kao takav Univerzitet, što ja suštinski vjerujem, eksponent klasnih interesa, dakle vladajućih.

(9) Klasa je malo rastegljiviji pojam, ali ja mislim da ih trebamo shvatati kao vlastodržačke klase. (10) Osobito kada su u pitanju društveno-humanističke nauke tradicionalno je Univerzitet mjesto koje okuplja ljude koji na ovaj ili onaj način legitimiraju i serviraju dominantne političke svjetonazore. (11) Dakle, u ovom slučaju mi jesmo u jednoj, hajde da kažem transformaciji iz jednog etnonacionalističkog Univerziteta kroz ovu Bolonju u neku vrstu neoliberalnog Univerziteta, tako da po toj nekoj inerciji klasne udobnosti možemo tumačiti da Univerzitet i dalje obavlja istu funkciju, a to je dakle, legitimacija postojećeg poretka. (12) Naravno, ima tu izuzetaka i pojedinaca kao što ih je uvijek bilo. (13) Imali smo ih i 60-ih i 70-ih godina, zahvaljujući vrijednim pojedincima. (14) Kroz približavanje izvornog učenja Marksa, imali smo pokret Praksis. (15) Bili su to ljudi koji su čuvali obraz i dostojanstvo akademske zajednice.

(16) DANI: Sad to nemamo, nego imamo akademike koji govore o vandalima, piromanima, teorijama zavjere..., uglavnom većina akademskih istupa je ili takva, ili se radi o udvaranju demonstrantima u interesu neke od stranaka koje se takmiče za vlast.

(17) MUJKIĆ: Akademija se ne može posmatrati izdvojeno od akademske i općenito slike visokog obrazovanja i institucija visokog obrazovanja. (18) Dakle, mislim da je riječ o ideološkoj prirodi tih institucija uz naravno, već smo pomenuli izuzetke, koji brane neko dostojanstvo, ali riječ je o važnim polugama.

(19) Visoko obrazovanje je jedna od najvažnijih poluga svakog ideološkog poretka. (20) Ja sam uvjeren i ne samo uvjeren, već i smatram da je naš etnonacionalistički poredak visoko ideologizirani projekat, gdje mediji i obrazovanje u svim svojim segmentima, od vjeronauke u vrtićima pa do akademija imaju tu vrlo važnu funkciju da ponude dominantni diskurs ljudima unutar kojih će im objasniti njihovo mjesto u dominantnom poretku.

(21) DANI: Gdje im je to mjesto?

(22) MUJKIĆ: Cilj svake ideologije je ovladati imaginacijom podanika. (23) To je ovo što mi čujemo da, recimo, slobodno tržište nema alternativu, ili nacionalna samobitnost nema alternativu, dakle, niz tih metafora oko kojih se sabire današnja politička zajednica, pri čemu mi nismo toliko, koliko nas se želi prikazati, primitivni da kasnimo na taj neki voz za Evropu. (24) Mi itekako slijedimo evropski obrazac koji podrazumijeva klasičnu definiciju, klasične nacionalne države, gdje imamo dominantnu etničku većinu i manjinu kojom se može upravljati.

(25) Dakle, uspješna ideologija je ona koja ubjedi podanika da dobrovoljno iz svoje slobode prihvati tu poziciju, ili da kaže da nema alternativu, mislim da je to važno. (26) I to se ugrađuje kroz medijske narative, kroz obrazovanje, kroz crkve, kroz sindikate. (27) Sindikati su isto tako važna poluga u tom sistemu onoga što Altiser naziva ideološkim aparatima. (28) I mislim da je za 20 godina poprilično uštimana ta cijela matrica - kada gledamo u Bosni i Hercegovini, bez obzira što mi govorimo da nema države, i kako ne funkcionira, ja bih čak rekao da je besprijekorno do 7. februara funkcionirala ta ideološka matrica unutar koje su se ljudi prepoznavali, unutar koje su se razumijevali, samopozicionirali.

(29) DANI: Šta se onda dogodilo s tim savršeno-funkcionirajućim sistemom?

(30) MUJKIĆ: Nisam neki pretjerani optimista, ali mislim da se desila neka pukotina. (31) Možda možemo govoriti o elementima onoga što se desilo krajem 80-tih kada vokabular komunističkih aparatića naprosto nije mogao više nikoga mobilizirati. (32) To je bilo gotovo preko noći. (33) Dakle, svjedok sam, bio sam student tada. (34) Vi naprosto niste više mogli nikoga mobilizirati na one fundamentalne riječi mobilizirajućeg ideološkog narativa komunističke partije. (35) Oni su se prestali prepoznavati u tome, i prestali smatrati svoje mjesto već unaprijed određenim. (36) I naprosto se otvorio prostor za neki drugačiji diskurs.

(37) Mislim da su se barem, možemo reći, odškrinula vrata ovdje tome, dakle, imamo drugačiji pogled. (38) Ja ne vidim, barem na ovim dijelovima gdje su se desili protesti, da se neko upecao na staru matricu. (39) Mediji tu, otprilike, pokušavaju da ljude vrata u kolotečinu, ali ne vidim da je etnopolitička priča bila dominantno zastupljena. (40) To se vidi u diskursu, u izjavama ljudi, što je meni jako važno. (41) Dakle, etnopolitika počinje da gubi na značaju. (42) Ne možete više ni borca Republike Srpske u nju ubijediti.

(43) DANI: Zagrebački historičar Zlatko Hasanbegović je nedavno napisao da su cjelokupni protesti divljaštvo, neoboljševićki i neokomunistički ispadi, da su etnopolitike realnost i da je jedino kroz konsenzus tri etnopolitike moguće učvrstiti Bosnu i Hercegovinu.

(44) MUJKIĆ: Od jednog čovjeka koji je sklon, dakle, desnijem, ako to tako mogu nazvati, promišljanju - to se može i očekivati. (45) Ono što je važno, u svim našim etnokritikama, etnopolitike,

evo govorim iz svog iskustva, ona je u početku imala taj normativni karakter. (46) Mi smo iz neke pozicije, komparirajući ono što se u najširem smislu može nazvati liberalno demokratski imaginarij, moderna evropska država. (47) Dakle, pokušali smo i kroz tu komparaciju sa onim što se ovdje zbilja dešava da na neki način kritikujemo i pokušamo transformirati ovo društvo.

(48) Međutim, ono što nam je promicalo, a što je u ovim protestima postalo jasno, i što smeta desničarima je slijedeće: da je etnonacionalizam, odnosno sve ovo što se u najširem smislu može podvesti pod nacionalna pitanja, neodvojiv od kapitalističkih proizvodnih odnosa. (49) Ta vrsta kritike je bila, tek je u povojima kod nas, dakle i taj element se tek uzima u razmatranje. (50) I mislim, da je u tom smislu i značaj tih protesta. (51) Razumljiv je dakle strah desničara koji ljude, koji se bune na ovaj ili onaj način, pokušavaju vratiti u neke zadate okvire nacionalnog izražavanja, pogotovo zbog toga što je jedan od osnovnih zahtjeva protesta revizija privatizacije. (52) Jednostavno smo nekritički primili dominantni liberalno-demokratski diskurs koji počiva na prešućivanju kapitalističkih proturječja.

(53) DANI: Širom BiH su uspostavljeni plenumi građana. (54) Vi ste jedan od rijetkih intelektualaca koji su se o njima pohvalno izrazili. (55) Kako ih Vi ustvari tumačite?

(56) MUJKIĆ: Nisam svjedočio od, možda, tamo kraja '80-tih taj dašak slobode, kad nismo znali u kojem će to pravcu ići. (57) Ali se naprosto osjetilo i u studentskim glasilima, imali smo tribine, dakle, nešto se zaista dešavalo u pozitivnom smislu, neka svečarska atmosfera. (58) I zaista sam imao takav osjećaj prilikom drugog zasjedanja Sarajevskog plenuma, zaista sam to tako doživio, dakle, kao praznik demokratije u smislu da je omogućen forum da ljudi koji su bili marginalizirani, koji su bili da tako kažem izgurani ispod svakog minimuma dostojanstva.

(59) Presretan sam da se njima pružila prilika da sebe dožive kao nekog subjekta promjene u sistemu koji od nas prave objekte. (60) To je jedna oslobađajuća, emancipirajuća mogućnost koja nosi sa sobom ogroman potencijal po mom mišljenju. (61) Možda sve ovo ne mora završiti kako mi mislimo da bi trebalo, ali mislim da je vrlo važno u prvom koraku da se promijeni percepcija radi sebe i zajednice u kojoj živimo. (62) Ljudi konačno mogu sebi reći: "Pa vidi mene neko nešto pita, vidi ja mogu nešto reći, vidi moj prijedlog je usvojen".

(63) To su divne stvari, i meni je drago počev od mene, da nije bilo uzurpatora javnog prostora. (64) Dakle niko se od nas nije javio da tamo nešto pokuša, da djeluje, da on naprosto dominira tim prostorom. (65) Meni je drago da se održava ta horizontalna struktura. (66) Jer, samo horizontalna struktura po mom sudu može da se nosi sa pluralitetom društva. (67) Zašto to kažem? (68) Rekao sam na početku našeg razgovora, i nama trebaju vokabulari. (69) I mi operiramo možda pojmovima koji nam ne mogu puno pomoći. (70) Evo, radnička klasa na primjer. (71) Šta je danas radnička klasa? (72) Dakle, imamo mi radne ljude na čekanju, pod otkazom u industrijskim kompleksima. (73) Ali, ja sam pobornik te ideje, na tragu Hartovog i Negrijevog tumačenja, da prije trebamo da govorimo o mnoštvu nego o klasi.

(74) DANI: Je li to moguće, s obzirom da je to “mnoštvo” unutar sebe klasno pocijepano?

(75) MUJKIĆ: Mi moramo priznati da je radnička klasa samo jedan segment. (76) Nažalost mi nismo više industrijsko društvo. (77) Mi više ne proizvodimo. (78) Radnici čak možda više i ne predstavljaju ni većinu od tog marginaliziranog, odnosno drugoklasnog mnoštva. (79) Ja mogu shvatiti te historijski potvrđene koncepcije radničke klase koja ima potrebu da se artikulira kao partija i da onda uđe u sistem predstavničke demokratije i da se bori.

(80) Međutim, ako klasu rastegnemo na taj pojam, na mnoštvo, mislim da ulazak u sistem predstavničke demokratije, koji je elitistički, koji je koruptivan, koji je u krizi inače svuda u svijetu, mislim da će dovesti do običnog kooptiranja, koji je kod nas etnonacionalističko kooptiranje. (81) Dakle naš sistem vas po defaultu tjera u etnopolitičku formu djelovanja. (82) Možda kada bi na nivou cijele zemlje imali recimo radničke partije, pa dobili većinu vlasti, možda bi nam to omogućilo da promijenimo iznutra pravila političkog. (83) Međutim, o tome sada nema riječi, i za to je po meni bolje - direktna demokratija vas drži izvan sistema.

(84) Dakle, ona vas sprečava, naprosto zato što nemate mogućnost da formirate elitu, liderstvo. (85) Gdje su ti lideri? Jedva čekaju da nekoga identificiraju i da ga onda čereče... (86) Ovako, ovo je zastrašujuće za političke garniture. (87) Nemate nikog odredivog, pa se pokušava to sada diskreditirati, pa se proturaju neke laži o 200 ljudi. (88) Lenjin je uveo radničku kontrolu, mi možemo pričati o radničkoj kontroli u kojoj mjeri su naši zahtjevi ispoštovani, a u kojoj nisu. (89) Ja bih je držao izvan sistema što je moguće duže, jer je naš sistem koruptivan, i jer je etnonacionalistički...

(90) DANI: BiH ponovo postaje vrlo zanimljivo mjesto na mapi Evrope. (91) Stvari su se odjednom preokrenule, nešto što bi mogli reći neočekivano. (92) Iza toga stoje razne manipulacije moćnika. (93) Šta očekujete da će se desiti u narednim mjesecima?

(94) MUJKIĆ: S obzirom da živimo u kompliciranoj zemlji, ovo je jako nezgodan trenutak za institucije direktne demokratije. (95) Dakle, predizborna je kampanja, ovo je izborna godina nažalost. (96) U blokadi smo etnopolitičkog sistema. (97) Ja mislim da nema ničeg lošeg kada se građani samoorganiziraju i u svojoj političkoj zajednici pokušaju demokratizirati, pokušavaju nizom pritisaka da uistinu političke elite drže u onoj poziciji da su oni samo tu da služe. (98) I treba da služite, i mislim da u ovom trenutku treba gledati da održimo ove institucije direktne demokratije i da dalje demokratiziramo prostor. (99) Ja bih lično volio da se ideja plenuma, gdje građani stvarno iznose svoje probleme, i gdje se artikulira određena vrsta djelovanja prema vlastodržcima, proširi, volio bih sada da je vidim na fakultetima, u radnim organizacijama.

(100) Hajdemo se okrenuti prema sebi, ne mislim etnički ni na koji način, nego mi građani gledamo se u oči, i da vidimo ko to krade, ko nam to otežava. (101) Hajmo mi graditi te otoke slobode, koliko je to moguće, gdje ja vidim snagu, a nipošto slabljenje. (102) Bez obzira na finalni rezultat ili neki kratkoročni period, ja vjerujem ustvari da ono što nam predstoji u narednih mjeseci do izbora bit će

samo gore po ovu ideju koja je na protestima, jer će agresivnije nastupiti političke partije sa spinovima.

(103) S druge strane, činjenica je da mi imamo barem 40 ili 35 godina iskustva u participativnoj demokratiji. (104) Mislim da imamo dosta pozitivnih iskustava iz samoupravljačkog socijalizma na koji se možemo referirati.

(105) Mislim da se radnici Dite, to su mahom stariji ljudi, vrlo dobro sjećaju dana kada su direktno participirali u odlukama koje se tiču raspodjele dohotka, proizvodnje itd. (106) Zašto mi stalno izmišljamo neke nulte tačke, pa imamo pozitivna iskustva toga. (107) Mislim da je važno da se ona kritički pretresu, da vidimo, da možemo pobunjenoj Evropi ponuditi neke modele. (108) Ne znam, kako, možda će se sve ovo raspliniti, razvodniti, ali i u tom slučaju hajdemo ovako razmišljati. (109) Smatram, imali smo proteste, pa smo svi 2. jula bili razočarani u stilu – eto kakvi smo ne možemo ništa promijeniti. (110) A gledajte, protesti se ciklično ponavljaju u Jugoistočnoj Evropi od Maribora do Taksima. (111) To su stvari koje se ciklusom vraćaju. (112) Pa nije ni u Atini svaki dan protest. (113) Tako i u slučaju da danas prestane taj demokratski žar, mislim da će se on opet vratiti kroz određeno vrijeme, možda i još silovitije, naprosto dio smo jednog šireg procesa. (114) Što se prije počnemo tako posmatrati lakše će nam biti i predviđati i razumijevati ono što nam se dešava.

Excerpts selected for analysis (translated into English)

(1) DANI: Professor Mujkić, the academic community has largely been silent about the 7th of February and all that ensued, or has otherwise expressed limited support or severe condemnation. (2) You are one of the few who gave support to the plenums. (3) What do you think is happening with the academic community?

(4) MUJKIĆ: Unfortunately, I wrote a lot about this, too. (5) Our academic community has never seriously confronted the issue of academic freedom. [...] (10) Particularly when it comes to social science and humanities, the University has traditionally been a place that brings together people who in one way or another legitimise and serve the dominant political worldviews.

[...]

(25) [...] a successful ideology is one that convinces its subjects to accept their position voluntarily by free will, or says that there is no alternative [...]. (26) And this is instituted through media narratives, education, the church, and trade unions. (27) Trade unions are also an important lever in the system of what Althusser called ideological apparatuses. (28) And I think that after 20 years this whole matrix has become quite consolidated... When we think of Bosnia and Herzegovina, although we say that there is no state and that it does not work, I would even say that this ideological matrix, within which

people recognised, understood and positioned themselves, functioned unobstructedly until the 7th of February.

[...]

(30) MUJKIĆ: I am not over-optimistic, but I think that a crack has opened up. (31) Perhaps we can discuss the aspects of what happened in the late '80s when the vocabulary of the communist apparatchiks simply could no longer mobilise anyone. (32) It happened almost overnight. (33) So, I witnessed that, I was a student back then. (34) You could no longer mobilise anyone through the fundamental words of the ideological-mobilising narratives of the Communist Party. [...] (36) This simply created space for a different discourse.

[...]

(38) It seems to me that, at least in the places where protests took place, nobody took the bait of the old matrix. (39) The media are somewhat trying to get people back into the morass, but it does not seem to me that the ethno-political narrative has been predominant. (40) This can be seen in the discourse, in the statements of the people, and this is really important to me.

(41) So, ethno-politics has begun to lose its importance.

[...]

(59) I am delighted that [participants] are given the chance to experience themselves as agents of change in a system that turns us into objects. (60) This is an opportunity of liberation and emancipation, which in my opinion carries with it an enormous potential. (61) Perhaps all this may not end as we think it should, but I think it is very important, as a first step, to change our perceptions, for ourselves and for the communities in which we live. (62) People can finally say to themselves "Look, I am being asked; look, I can speak out; look, my proposal has been adopted."

(63) [...] I am glad that nobody, including me, has usurped the public space. (64) That none of us has come forward trying to do something there, take action, or simply dominate that space.

[...]

Prohić, I., (2014, February 21). Vlast se uplašila opljačkanih građana [The authorities are afraid of defrauded citizens] (interview by S. Degirmendžić). *Dnevni Avaz*. [B09]

Original text

(1) *Reakcija vlasti na proteste prvo je bila šutnja i nesnalaženje, pa spinovanje, zatim fingiranje, a onda su pokazali da će ići na represiju, ističe Prohić*

(2) Analizirajući efekte građanskih protesta u BiH koji još traju, Ibrahim Prohić, politički analitičar i psiholog, u razgovoru za "Avaz" kazao je da političke elite nisu spremne na promjene koje od njih traže građani. (3) Prohić pojašnjava da se vlast jeste uplašila reakcije građana na dugogodišnje tlačenje, pljačkanje i iskorištavanje, ali je, istovremeno, pokazala da je nespremna da sagleda vlastite slabosti.

(4) *Kontrola iz naroda*

(5) Stranke na vlasti sve vrijeme spinuju, prebacuju krivicu na druge i sada se, kaže Prohić, svi distanciraju od vlasti, jer svi bježe od odgovornosti. (6) U kratkom vremenu političari su, kaže, ispoljili više reakcija.

(7) - Prvi je bio šutnja i nesnalaženje. (8) Drugi je bio spin da uzroci protesta nisu socijalne prirode, nego nešto drugo, zatim su pokušali fingirati da sada odjednom oni rade nešto u općem interesu, dakle ono što su godinama propustili da rade, i četvrto je da je vlast pokazala kako će, ipak, ići na represiju - ističe Prohić.

(9) Naglašava da aktuelna vlast nije sposobna da se odrekne dosadašnjih loših navika, niti je spremna za nešto konstruktivno i kreativno, jer je godinama bila orijentirana na potrošnju i klijentelizam.

(10) - Promjene politike povezane su s interesima, a ljudi se vrlo teško odriču interesa i stečenih pozicija i branit će ih svim sredstvima. (11) Hipotetički, čak i kada bi htjeli da se promijene, pitanje je bi li mogli. (12) Vlast se može promijeniti samo ako bude natjerana na to, uz stalni pritisak i kontrolu odozdo, iz naroda - smatra Prohić.

(13) *Nakaradni ustav*

(14) Naš sagovornik smatra da vlast nikakvom represijom, otvorenom ili prikrivenom, neće moći zaustaviti proteste u BiH, a pogotovo će, kaže Prohić, teško dokazati da su socijalno nezadovoljstvo i zahtjevi za socijalnu pravdu bili pokušaj rušenja ustavnog poretka.

(15) Osvrćući se na konstatacije da je "za sve kriv Dejtonski ustav", koje su se mogle čuti i na protestima građana, ali češće kao argument iz usta političara kojim pokušavaju pravdati nerad, Prohić

kaže da se slaže da je Dejtonski ustav nakaradan i kočničar mnogih stvari.

(16) - Međutim, smatram da, i kada bismo imali idealan ustav kakav ima Amerika, pitanje je bi li situacija u BiH bitno bila drugačija s ovakvim političkim strankama i s ovakvim modelom vlasti. (17) Jer, šta nakaradni Dejtonski ustav ima s neradom našeg pravosuđa koje vapi za ozdravljenjem od političkog utjecaja - ističe Prohić.

Excerpts selected for analysis (translated into English)

[...]

(9) [Prohić] points out that the current government is not able to give up the bad habits it has had so far, nor is it ready for something constructive and creative, because it has for years been oriented to consumption and clientelism. (10) – Political changes are tied to interests, and people hardly waive their interests and acquired positions, but instead defend them by all means. (11) Hypothetically, even if they wanted to change, the question is whether they would be able to do so. (12) The authorities will change only if obliged to, with constant pressure and control from below, from the people – Prohić maintains.

[...]

Cenić, S., (2014, February 21). Svako svoje pljačka i svako svoje bira [Everyone robs their own, everyone elects their own]. *Dani*. [B10]

Original text

(1) Društveni inženjering. (2) To je postala ova država. (3) Područje ogromnog eksperimenta gde se sve zasniva na onom što vam je rečeno, a postavljanje pitanja i preispitivanje nije poželjno, nekad čak nije ni dozvoljeno. (4) Gotovo sve ima zapovedni karakter: od politike do obrazovanja. (5) Verno slediš vođu, verno slediš profesore, koji se mahom ne bi eksponirali i provocirali vođe, verno slediš svoje medije, koji slede, opet, verno svoje vođe. (6) Grupa ljudi je uredila strukturu, odredila norme i više nemaju problem da upravljaju.

(7) Norma u bh. društvu je nacionalna pripadnost, naravno, pa izraziš li skepticizam, ne treba vlast čak ni da uradi bilo šta da te vrati u tor i nacionalni zatvor, već masa oko tebe odmah reaguje i osudi tvoj pokušaj bega. (8) Teza o plaćenicima tu dobija svoj paradoks. (9) Svaki skepticizam se proglašava plaćeništvom, dok je, masa, zapravo, neplaćena armija te šačice ljudi koja je uspostavila norme. (10) I ne samo da je neplaćena, već plaća iz svog džepa da živi ovako. (11) Buđenje mozga se teško opršta po starom principu: ako nisi s nama, protiv nas si.

(12) Partijama, kao dobrovoljnim i slobodnim udruženjima građana ujedinjenih određenim smerom i pravcem radi zajedničkog političkog rada, upravlja se kao da su privatne firme, a država mu dođe kao neki oligopol. (13) Brojni radovi na temu političkih partija kažu da je pravilo da karakter političke partije, njenu strukturu, organizacione forme, principe i sl., određuje karakter klase iz koje ona nastaje i izrasta. (14) Koje klase, kakve klase u BiH, volela bih da mi pripadnici domaćih političkih partija objasne.

(15) Eto, neuka sam, a rado bih da me poduči neko ko je aktivan član političke partije, da ne zamaram sad vrlo uposlene lidere. (16) Jer, moguće da je to prevaziđeno i da u svetu vlada besklasno društvo, a da ja o tome pojma nemam. (17) Možda je jeres pomenuti društvenu klasu kao pojam, posebno u ovom društvenom inženjeringu. (18) Zato, valjda, od naših političkih partija, organizovanih kao privatne firme, dođemo do oligopola, tržišta na kojem mali broj proizvođača međusobno konkuriše istim ili sličnim proizvodima.

(19) Cena se građanima saopštava tako što se negde tajno dogovore, a javno fingiraju da vlada konkurencija. (20) Jer, u osnovi je proizvod isti, samo mu je pakovanje različito. (21) Razmotaš li šahovnicu, trobojku ili ljljane, svodi se na isto. (22) Marketing se svodi na to da glasačko stado nadzire samo sebe, ono "zavadi, pa vladaj". (23) Prvo se napravi, bukvalno kreira problem, odnosno da država ne može da funkcioniše zbog navodne neloyalne konkurencije ili pokušaja prevlasti jednih nad drugima na tržištu.

(24) Javnost se konstantno obaveštava o tome dok se u isti mah traži ona iskra koja će zapaliti ili biti

povod, pa makar to bili potpuno opravdani socijalni protesti. (25) Zatim se vođe saberu da, kao, traže rešenje za problem koji su sami stvorili, a ono se obično manifestuje u traženju još većih ovlašćenja i eliminisanju “nepodobnih”, zapravo žrtvenih jarića.

(26) Socijalni protesti nisu hir, ne radi se o ljudima koji su izašli na svež vazduh da vežbaju, već su rezultat neviđene bahatosti, korupcije i alavosti upravo atarskih monopolista, a državnih oligopolista. (27) Jer, nakon sveopšte pljačke u ratu i ratnih osvajanja “tuđeg”, uništavajući, zapravo, ono što je do juče bilo “naše”, posle rata je svako pljačkao svoje. (28) Kad je stao ratni juriš, počeo je onaj imovinski.

(29) Nisu fabriku Dita uništili Srbi, niti Incel Bošnjaci. (30) I sve je zaista ličilo na strateške planove kada se uništava konkurencija, samo što se ovde radi o etno-firmama. (31) U udžbenicima ćete naći da se ovakvi planovi dele na tri faze. (32) Prva faza je osiguranje vlastite pozadine od izdaje, što će reći vezivanje saveznika, svako svojih, za sebe.

(33) Pogubno bi bilo da se neke grupe sa svojim vođama (sindikati, recimo) otmu kontroli, posebno ako se konkurencija nalazi u istoj državi. (34) U drugoj fazi plana potrebno je osvojiti što veći broj novih “kupaca”, uz zadržavanje starih, gde je najvažnija municija profit.

(35) To su te naše “blagodeti” privatizacije i tendera u atarima, kada se podrška pohlepnih i beskrupuloznih lako dobijala deljenjem imovine u bescenje i sa izgovorom da raščišćavamo sa promašenim ideologijama i privrednim konceptima. (36) Treća faza plana je uništenje konkurencije. (37) Bilo kakve u svom ataru. (38) Recimo, tada se diskreditacijom obezbeđuje izopštenje bilo koga ko miriše na konkurenciju, a onda sve radi po sistemu domino efekta.

(39) Onda dođe ono “ali” u tako organizovanom tržištu, gde su monopoli atarski, a država organizovana oligopolski. (40) Desi se Komšić, na primer, koji naruši taj sistem “svako svoje pljačka i svako svoga bira” ili se dese nezadovoljni kupci, koji konačno razmotaju proizvod, sklone šahovnice, trobojke i ljiljane i nađu ne duplo, već troduplo golo. (41) A debelo platili i krvlju i novcem. Nakon prve panike kod proizvođača i nacionalnih pakirera, sve počinje iz početka.

(42) Ponovo smo u fazi poturanja problema, odnosno nije ono što ti stomak kaže, već ono što ti iz vrha komandno saopštavaju dok selektuje žrtvene jariće. (43) No ključni problem je što se proizvod u međuvremenu malo ofucao, a trobojno-ljiljansko-šahovničasto pakovanje izbledelo. (44) I što su žrtvenim jarićima u međuvremenu narasli rogovi, pa bi da im ih skrate na svoj uobičajeni bahati i primitivni način, tako da i koze proglašavaju jarcima. (45) Dakle, ne samo društveni, već i genetski inženjering. (46) Ma, šta genetski? (47) Bh. inženjering!

Excerpts selected for analysis (translated into English)

[...]

(7) The norm in Bosnian-Herzegovinian society is, of course, national belonging, so if you express skepticism there is no need for the authorities to do anything to get you back into the fold and to the national prison, since the masses around you react immediately condemning your attempt to escape. [...] (11) The awakening of the brain is hardly condoned, on the basis of the old principle: if you are not with us, you are against us.

[...]

(18) [...] our political parties, organized as private companies, make up an oligopoly, a market where a small number of manufacturers compete with each other with the same or similar products. (19) The prices for the citizens are formed through secret agreements, while they publicly proclaim that competition exists. (20) For the product is essentially the same, only the packaging is different. [...] (22) Marketing boils down to the herd of voters exercising surveillance over themselves, the so-called “divide and rule”.

[...]

Grebo, Z., (2014, February 22). Nemojte odustati, budite na ulicama do izbora!
[Do not give up, stay in the streets until the elections!] (interview by S.
Degirmendžić). *Dnevni Avaz*. [B11]

Original text

(1) Ugledni profesor Pravnog fakulteta u Sarajevu dr. Zdravko Grebo, uprkos tome što je prilikom nedavnog pada na stepenicama Fakulteta slomio ruku, pridružio se ovih dana demonstrantima na ulicama Sarajeva.

(2) U intervjuu za naš list govori o opravdanosti bunta bh. građana, bijesa naroda, potrebi da se demonstracije nastave. (3) Ističe i da je licemjerno od vlasti to što zahtjeve građana ocjenjuje opravdanima, a ti isti zahtjevi su upereni protiv te vlasti. (4) Naglašava i da će ovaj narodni i radnički bunt ući u historiju.

(5) Teror elita

(6) Kako Vi vidite proteste širom BiH, kao socijalni bunt ili kao tobožnji državni udar i terorizam, kako ga kvalificira vlast protiv koje se narod digao?

(7) - To jeste socijalni bunt. (8) Nijedan normalan i racionalan čovjek ne bi rekao da podržava razbijanje, pogotovo paljenje i nasilje kao argument. (9) Međutim, neka ide grijeh na moju dušu, postoji mala gorčina koju čovjek mora imati kada izgovara tu rečenicu - a šta da se to nije desilo?

(10) Kamovali su poljoprivrednici pred Parlamentarnom skupštinom BiH, dolazili su u avgustu borci pred Federalnu vladu pa bili pušteni da umru od žeđi. (11) I, šta se desilo? (12) Ko se okrenuo, ko je šta poduzeo? (13) I sada kažu - vršite nasilje nad državom! (14) Licemjerje tog iskaza je u sljedećem: ako svi mi, počevši od Incka, Sorensena, razočaranog Filea pa do svih lidera političkih stranaka, uključujući i Dodika, koji ni u snu ne bi dozvolio proteste, kažemo da zaista podržavamo opravdane zahtjeve građana, postavlja se pitanje ko je vršio teror nad državom?

(15) Može zvučati paradoksalno, ali da nije bilo tog nasilja, koje ja u principu ne podržavam, oni se nikada ne bi opametili.

(16) I kako vlast može reći „ja podržavam opravdane zahtjeve“ kad su zahtjevi upućeni protiv te iste vlasti. (17) To je nepošteno, to je licemjerno. (18) Naravno, gluho bilo, ne dao Bog, haj' mo praviti još mračniji scenarij, da je pala mrtva glava, dragi Bog zna kako bi se sve završilo.

(19) Intelektualci, među kojima ste i Vi, godinama ste izražavali čuđenje kako u BiH nema bunta naroda. (20) Kakvu ste Vi pobunu očekivali?

(21) - Očekivao sam iskreni, možda neartikuliran do kraja, ali socijalni bunt. (22) Lično ne pripadam

klasi uvrijeđenih, poniženih, bijednih... (23) Ja sam univerzitetski profesor pred penzijom. (24) Nisam ni gladan ni žedan i čovjek me može pitati: „Što ćeš ti u tome, jer nisi ugrožen?“, što je tačno. (25) Ali, moja očekivanja su bila u jednoj skromnoj i jednoj grandomanskoj varijanti.

(26) Prvo je da buđenje građanske svijesti i to što je počelo u Tuzli i imalo nastavak u Sarajevu može značiti buđenje građanske i svijesti o njihovom vlastitom položaju i protestiranje protiv onoga što godinama, decenijama trpe. (27) A to su pljačka, korupcija, nepotizam, nepoštene privatizacije, propadanje firmi...

(28) Moja druga tiha nada koja je za sada iznevjerena, ali ja od nje neću odustati, jeste da proces koji je krenuo kao socijalni može skinuti s dnevnog reda ili makar odgoditi ove priče „odozgo“ koje nas dave i guše. (29) A to je da smo Srbi, Hrvati, Bošnjaci, ostali. (30) Ne dovodeći u pitanje potrebu ljudi za kolektivnim identitetom, činilo mi se da zarad neke ne baš bezbolne, ali sretnije budućnosti BiH, ovaj bunt jeste i šansa da se prepoznaju dvije bitne odrednice, za koje se nadam da ću, ovo dok sam još malo živ, doživjeti da svako kaže - ja sam građanin BiH.

(31) U čemu je razlika ako kažem da sam ja bijedni, siromašni i gladni Bošnjak, ili bijedni, siromašni i gladni Hrvat, ili bijedni, siromašni i gladni Srbin. (32) I mislio sam da je to bila neka iskra koja je mogla zapaliti nešto što se zove ta klasna identifikacija ljudi, jer ljudi podjednako teško žive, podjednako trpe teror svojih tajkunskih, političkih elita. (33) Do ovog trenutka to se baš nije desilo.

(34) *Titov govor*

(35) Kako biste ocijenili efekt dosadašnjih demonstracija u BiH?

(36) - Iskreno se nadam da će značaj ovih demonstracija označiti početak nekog novog vremena. (37) Nikad više neće biti isto kao što je bilo. (38) Ja sam Hercegovac pa volim malo „pregoniti“. (39) Ako ćemo ove godine slaviti - ne znam šta je bilo - herojski čin ili teroristički akt Gavrila Principa, ako se satrasmo posljednjih 15 dana da pokažemo šta je bilo sve lijepo 1984. godine, ja mislim da će ovaj narodni i radnički bunt historijski biti zapamćen.

(40) Kako komentirate to što je u BiH stotine hiljada obespravljenih, ali vrlo malo ih je na ulicama među demonstrantima?

(41) - Meni je to čudno i neobjašnjivo. (42) Apeliram ponovo i na studente i na nezaposlene i na otpuštene radnike, penzionere i druge ugrožene da bi bilo ljudski i pošteno i građanski odgovorno da izađu sa svojim zahtjevima i da, primjerice, penzioner još glasnije kaže: „Ja živim od 350 maraka penzije“! (43) Pa, čarobnjak može od toga živjeti. (44) Kaži, čovječe, to direktno! (45) Čega se bojiš? (46) Ionako si prvi dan potrošio 200 KM za režije, jer si discipliniran građanin.

(47) Ja nikoga, naravno, ne mogu prisiliti niti ću ikoga za ruku voditi na proteste, ali bi bilo dobro da i ovaj simbolički broj prisutnih ljudi ne ugasi nadu da će se broj povećavati i da mimo toga nema

drugog rješenja. (48) Ako imam ličnu želju i savjest, pogotovo za ove mlade ljude s kojima još radim, moja poruka bi bila - nemojte odustati. (49) Naravno, nikakva sila, paljevina, razbijanje, ubijanje, ali nemojte vlasti reći: „Još jednom ćete nas prevariti.“ (50) Recite - nećete nikad!

(51) Budite još sedam mjeseci na ulici, budite sve do oktobarskih izbora, budite sedam mjeseci oni koji ćete blokirati Alipašinu ulicu ili Skenderiju u Sarajevu, ili neku ulicu u Tuzli, Mostaru, Bihaću, Zenici... (52) Samo da ne bude neka poruka iz onih zdravstvenih emisija. (53) Samo da ne bude cijela akcija, cijeli neki polet, cijela neka davno zamrla nada koja se u ljudima probudila - pa, eto moj glas se čuje, i da ne bude udahnite-izdahnite.

(54) Kao učesnik demonstracija 1968. godine u Sarajevu, možete li povući paralelu između reakcije sadašnje i tadašnje vlasti?

(55) - Reakcija tadašnjeg političkog i vojnog rukovodstva bila je skoro karikaturalno slična ovim današnjim. (56) Čak je i neupitni vođa Josip Broz Tito prvih deset dana govorio: „Mi podržavamo opravdane zahtjeve studenata, ali osuđujemo metod“. (57) Nekako mi zvuči slično. (58) Ali, nakon desetak dana, a bojim se da i mi danas već svjedočimo tome, kada se preplašeni režim s još živim Josipom Brozom malo stabilizirao, jer i oni su se bili prepali, kao što su se ovi danas prepali, Tito je držao govor na jednom kongresu sindikata i to je bio apsolutno drugačiji govor u kojem je on, između ostalog, poručio: „Neće niko više rušiti ovu zemlju, mi ćemo svim sredstvima...“

(59) Zato sad se bojim da je proces zastrašivanja ljudi već počeo, kapilarno, direktno itd. (60) Ne bi valjalo popustiti tom pritisku. (61) Nije možda lako, ljudi se boje da izgube i ovo malo što imamo, namjerno želim biti patetičan, ali moramo imati u vidu šta se tim ljudima sve izdešavalo od 1992. do 1995. (62) Hvala Bogu ako nikog lično nisu izgubili.

(63) Ali, potreba za ljutnjom, za osvetom i na kraju za strahom je ogromna. (64) Ja to razumijem, ali se nadam da je ovaj dobri Bošnjko, uključujući i Hercegovce, dovoljno mudar i pametan, da je merhametli i trpeći, ali kad dogori do nokata, niko nema pravo da očekuje od ljudi da ne pitaju zašto su zgaženi, zašto su poniženi, zašto su gladni i da to ne učine javno.

(65) *Trijumfalno sam propao*

(66) Dva puta ste bili kandidat na izborima u BiH, biste li se ponovo kandidirali?

(67) - Nudio sam sebe građanima, jednom na združenoj listi, jednom sam bio nezavisni kandidat. (68) Dobio sam puno glasova, ali kao i svaki glupi, pretenciozni Bosanac i Hercegovac ja sam se kandidirao za Parlamentarnu skupštinu, a tu treba najviše glasova. (69) Dobio sam nekih 8.000, a trebalo je 9.000. (70) Trijumfalno sam propao. (71) Nije mi žao. (72) Ko bi sjedio s ovima četiri godine? (73) Ne bih se više kandidirao. (74) Ne bih volio založiti svoja uvjerenja zarad kompromisa. (75) Vidim sebe u penzionerskim danima kako berem gljive, ganjam leptire, a u obzir dolazi i pecanje.

(76) Razmišljam o potočnoj pastrmci.

(77) *Komična najava prijevremenih i vanrednih izbora*

(78) Pojedini političari su za navodno rješenje problema ponudili vanredne izbore

(79) - Ta komična zbivanja oko najave prijevremenih i vanrednih izbora su ponovo spin. (80) To je šarena laža. (81) To nije ustavno moguće. (82) Vlast s tom pričom želi da narednih mjeseci do izbora iskoristi u ovoj „igrici“, adut ulagivanja bijesnom, ali pomalo i ispuhanom narodu, nudeći varijantu vanrednih ili prijevremenih izbora. (83) Narod treba konačno shvatiti i reći - Ma neću više! (84) Ne znamo šta bi drugo, ali vas nećemo, jer ste nas ponizili, opljačkali, sebe obogatili, zaposlili amidžiće, ljubavnice, šofere, fikuse..., sve imate na svijetu. (85) I zato nas pustite da makar živimo dostojanstveno.

(86) *Narod, i pored zastrašivanja, laži i spinova, ne smije izgubiti snagu*

(87) Je li vlast uspjela zaplašiti građane, kada mnogi, uprkos problemima i nezadovoljstvu, ostaju kod kuće?

(88) - Naravno da jeste. (89) Vjerovatno će se cijela ova stvar završiti najredovnijim, redovnim izborima, ali i to bi bila prilika da ti ljudi svojim ubačenim glasom, koji je autonomno ubačeni glas, ne govorim o manipulacijama, o medijskom pritisku, o kupovini glasova, sve je moguće, kažu: „Hoću da glasam onako kako živim, a ne živim dobro“. (90) I, čovječe, kaži: „Hoću da svoj bunt, bijes, u krajnjoj liniji potrebu za promjenom, usmjerim na potrebu da nakon 20 godina ne gledam iste ljude koje sam gledao od 1992.“ (91) I to bi bilo nešto. (92) I bojim se samo da ta energija, u onom stilu „znam ja nas, hm... ti nas“, ne umre. (93) Jer, i to bi bilo zgodno tlo za sve ove spinove, kao što su, arhiv je izgorio, ne - nije, droga među demonstrantima, pa nije, slučajno je pronađena tog dana na drugom mjestu... (94) I takvih laži će još biti, ali ja mislim da narod, a mislim i na ove plenumaše, na ljude koji su i danas na protestima, ne smije izgubiti snagu.

Excerpts selected for analysis (translated into English)

[...]

(19) For years the intellectuals, including you, have expressed amazement that in Bosnia and Herzegovina there is no rebellion of the people. (20) What sort of revolt did you expect?

(21) – I expected a genuine, perhaps not fully articulate uprising, but a social one. (22) I personally do not belong to the class of the insulted, the humiliated, the miserable... (23) I am a university professor about to retire. (24) I am not hungry or thirsty, and someone could ask me: “Why are you doing this, since you are not affected?”, which is true. (25) But my expectations were [...].

[...]

(28) My other quiet hope – which is dashed for now, but I will not give up on it – is that the process that started as social would take off the agenda, or at least postpone, these stories “from above” that strangle and suffocate us. (29) Which are about us being Serbs, Croats, Bosnians, others. [...] (32) I thought this was a spark that could ignite something called the class identification of the people, because people live in equally difficult conditions, and they equally face intimidation from their tycoons and political elites. (33) So far this just has not happened.

[...]

(54) As a participant in the 1968 demonstrations in Sarajevo, can you draw a parallel between the reaction of that government as compared to the present one?

(55) – The reaction of the then political and military leadership was almost caricaturally similar to that of today. (56) Even the undisputed leader Josip Broz Tito during the first ten days said: “We support the legitimate demands of the students, but we condemn the method”.

(57) Somehow this sounds similar to me. (58) But some ten days later, and I am afraid that we are witnessing this today, [...] Tito gave a speech [saying]: “No one will ever tear down this country again, we will by all means...”

[...]

Šehić, V., (2014, February 26). Kad kupujete socijalni mir, desi se ulica [Who buys social peace gets street clashes] (interview by S. Karić). Oslobođenje. [B12]

Original text

(1) Protesti su počeli u Tuzli, koja je nekada bila centar industrije u BiH. (2) Hiljade ljudi su na birou, narod je obespravljen, mladi bez perspektive... (3) Je li moralo doći do ove situacije?

(4) Nažalost, moralo se nešto ovako desiti, jer vlast se otuđila od građana i živjela u nekom svom svijetu, zaboravljajući kako žive građani. (5) Od politike je napravljeno najunosnije zanimanje i ona je postala ono čemu svi teže da bi riješili svoje probleme. (6) Kod nas ne važi pravilo kao u zapadnim demokratijama, prvo novac pa politika. (7) Kod nas ide politika pa novac. (8) Političari su se otuđili od svakodnevnog života, solidarnost se ubila kao pojam na ovim prostorima, a naročito solidarnost aktuelnih vlasti. (9) Ljudi su bespomoćni, jer su izgubili povjerenje u institucije države. (10) I u ovakvoj bespomoćnoj situaciji došlo je do eskalacije i socijalnog bunta. (11) To je neminovnost kada imate vlast koja je neodgovorna prema građanima, vlast koja ne odgovara nikom, koja je uvela jednu vrstu anarhije u BiH, ne poštujući Ustav i zakone ove države, kantona i Federacije. (12) Ja to poredim sa čiorom. (13) Kad sazrijeva, boli, mora puknuti i onda ljudi dožive određeno olakšanje.

(14) *Radnička klasa*

(15) Šta je narod natjeralo najviše da proključa, šta ga najviše boli?

(16) Nepravda, koja je postala sastavni dio našeg života, korupcija, koja je postala dio sistema i načina života, nemogućnost ostvarivanja elementarnih ljudskih prava. (17) Tu su i neka stečena prava, gdje država nije pokazivala želju da ih sistemski riješi, nego je kupovala socijalni mir. (18) Kada kupujete socijalni mir, mora se u jednom trenutku desiti ulica, kao što se desilo u Tuzli. (19) Zahtjevi koje su uputili radnici, pa i oni koji su ih podržali, bili su da se konačno uplate doprinosi za zdravstvo, da im se poveže radni staž. (20) Tu je država apsolutno odgovorna, što nije našla mehanizme i spriječila da neko godinama ne plaća doprinose za penzijsko i invalidsko osiguranje. (21) Sigurno je da ljude boli i enormno bogaćenje jednog manjeg dijela građana BiH i sve veće siromaštvo većine ostalih. (22) U takvoj situaciji, moralo se desiti to što se desilo i ja mislim da je to jako dobro.

(23) Nekoliko poslanika TK-a se tri godine nije javilo ni za riječ, a redovno je dobijalo hiljade KM. (24) Direktori javnih preduzeća primaju do 6.000 mjesečno, a imamo radnike koji nemaju ni zdravstveno osiguranje. (25) Jesu li protesti rezultat tog stanja?

(26) To je to. (27) Kada čovjeku dođe do grla, kada više ne vidi izlaz, on ima taj svoj iberlauf. (28) Iberlauf je žargonski rečeno ulica, gdje je on želio na takav način da upozori vlast da se ne može ponašati kao što se do sada ponašala. (29) Jer, živjeti u državi gdje vi radite a ne primete platu, gdje

neko redovno prima platu a ne radi ništa ili su rezultati nikakvi, normalno je da kod čovjeka stvara ogorčenje prema onima koji obnašaju takve funkcije. (30) Svjesni činjenice da je samo onima koji su u politici ili koji su iz političkih stranaka i oko stranaka dobro, a da većini nije dobro, eskaliralo je buntom, koji je, ja govorim za Tuzlu, sigurno socijalni bunt. (31) Meni je drago što se konačno probudila radnička klasa, što su i građani zaboravili da su Bošnjaci, Srbi, Hrvati, nego da su gladni. (32) Gladan stomak isto reaguje, on nema etničku pripadnost i to je najveći dobitak svega: građanin je konačno počeo cijeniti slobodu koju ima i izražavati svoje stavove. (33) Ulica dugoročno nikome ne donosi dobro, ali izgleda da drugog načina nije moglo biti.

(34) Zahtjevi sa ulice su otišli pod krovove gdje se održavaju plenumi, sjednice Kolegija Skupštine.

(35) Građani svakodnevno donose zahtjeve i svi znamo šta ne valja, ali ne znamo šta i kako dalje?

(36) Sigurno je da je dobro što se sa ulice krenulo u plenum, ali nikad ne zaboravljajući sindikate koji su pokrenuli ovo. Imam nekad osjećaj da su sindikati u drugom planu. (37) Ako je socijalni bunt, onda treba da se bavimo socijalnim pitanjima i uklanjanju nepravde koja vlada u BiH. (38) Treba rješavati prve zahtjeve - da im se uveže radni staž, da im se plati zdravstveno osiguranje, da se izvrši revizija privatizacije i ono što je najviše boljelo građane, da se smanje beneficije koje danas imaju političari. (39) Naročito u posljednje tri godine, gdje smo imali stalno mijenjanje parlamentarnih većina i gdje su koristili beneficije koje su nemoralne. (40) Ovaj socijalni bunt treba da ostane u domenu rješavanja socijalne politike u BiH, da se svakom građaninu vrati nada u bolje sutra, da mu se vrati dostojanstvo koje je izgubio, jer je sveden na broj i procent, a ne na ime i prezime. (41) Smatrao sam da treba insistirati na tim zahtjevima, ne treba se baviti visokom politikom koja treba da ukida kantone, entitete, jer ćemo otići u političke vode i zaboraviti ono što je građane i natjeralo da izađu na ulice.

(42) Da li pojedinci ili stranke koriste ovu, nazovimo gužvu, za zloupotrebu borbe za prava radnika?

(43) Priča se o trećem entitetu, o otcjepljenju, o Daytonu 2...

(44) Sigurno da ima onih koji žele da zloupotrijebe ovo, ali ja sam od starta upozoravao da niko nema pravo da zloupotrebjava opravdani bunt građana, da je to političko profiterstvo koje je meni jednako ratnom, gdje se na krvi dolazilo do novca. (45) Ovo ne smije niko zloupotrijebiti. (46) To je nemoralno i necivilizacijski. Svjestan sam činjenice da će to mnoge stranke probati, kanalisati na neki svoj način. (47) To je najveća opasnost ovih protesta.

(48) *Etničke privatizacije*

(49) U RS-u nema protesta iako se loše živi kao i u FBiH. (50) Zbog čega je to tako?

(51) Živimo u podijeljenom društvu. (52) Ono je podijeljeno po etničkoj osnovi i sigurno da nikom nije dobro. (53) Međutim, političari koriste oprobani recept koji im je uvijek donosio poziciju da budu u vlasti, a to je raspirivanje straha od onog drugog. (54) Moram reći da je situacija u čitavoj BiH ista i da su ljudi opljačkani. (55) Ali, koristi se situacija da je ovo upereno protiv nekog drugog. (56) Obično

je to protiv neke druge etničke grupe, što političari izuzetno dobro koriste. (57) Ali, ne treba zaboraviti da su bili protesti i u Livnu, u Zvorniku.

(58) Čini se da su nakon ovih protesta bošnjački političari satjerani u ćošak?

(59) Apsolutno. (60) U ovoj tragediji bh. građana ima i jedna sretna okolnost da je svako svoje kroz privatizaciju opljačkao. (61) Ne može niko optuživati one druge. (62) Svako je svoje opljačkao i to je njihov politički dogovor bio - vi ćete na svoju teritoriju, mi ćemo na svoju... (63) Znači, imali smo i etničku privatizaciju. (64) I ne može niko reći kriv je onaj tamo iz Banje Luke, iz Mostara ili iz Sarajeva. (65) Političari još nisu spremni da preuzmu odgovornosti kažu: mi smo svojim činjenjem ili nečinjenjem od 1996. godine doveli građane u ovu situaciju.

(66) *Dodik poznaje situaciju u Tuzli*

(67) I Milorad Dodik je komentarisao proteste u Tuzli, po mnogima neprimjereno. (68) Vi ga znate, on je jedan od prvih političara koji je poslije rata došao u Tuzlu. (69) Kako gledate na njegove izjave?

(70) Ja ću ga parafrazirati: jedino sam siguran da je socijalno nezadovoljstvo i socijalni bunt pokrenuo građane Tuzle, jer je Tuzla bila jedan od najvećih industrijskih centara bivše države, da su mnogi radnici ostali bez posla. (71) Ali, ko im je kriv, na poziv Alije Izetbegovića glasali su za nezavisnu BiH. (72) Ali, bitan je ovaj prvi dio, jer on dobro zna situaciju ovdje. (73) Posebno apostrofiram: za Tuzlu niko ne može reći da je bunt bio motivisan bilo kojom strankom ili politikom, nego, isključivo, vrlo teškim položajem velikog broja građana.

Excerpts selected for analysis (translated into English)

[...]

(4) Unfortunately, something like this had to happen, because the authorities have alienated themselves from the citizens and lived in a world of their own, oblivious of how citizens live.

(5) Politics has been turned into the most lucrative profession and has become what everyone strives for in order to solve their problems. [...] (8) Politicians have alienated themselves from everyday life, solidarity has been destroyed as a concept, particularly the solidarity from the current government.

[...]

(40) This social uprising should remain in the domain of solving [the issue of] social policy in BiH, in order to give hope for a better tomorrow to every citizen, to restore the dignity they have lost because it has been reduced to numbers and percentages, instead of names and surnames. (41) I think that one should insist upon these requests, one should not engage in high-level politics aiming at abolishing cantons and entities, because we would be wading into political waters and forgetting what has

compelled the citizens to take to the streets.

[...]